

INNVANDRING OG INTEGRERING

Hvor godt integrerte er innvandrere fra Midtøsten, og
kan man si noe om hvordan det vil gå
med Syria flytningene fremover?

Masteroppgave i Historiedidaktikk

Ajla Tikvesa

Våren 2017

Universitetet
i Stavanger

DET HUMANISTISKE FAKULTET

MASTEROPPGAVE

Studieprogram:

Lektorprogram i humanistiske fag

Vårsemesteret, 2017

Åpen

Forfatter: Ajla Tikvesa

.....
(signatur forfatter)

Veileder: Olav Tysdal

Tittel på masteroppgaven: ” **Innvandring og integrering** Hvor godt integrerte er innvandrere fra Midtøsten, og kan man si noe om hvordan det vil gå med Syria flyktningene fremover?”

Engelsk tittel: “**Immigration and integration** How well integrated are immigrants from the Middle East, and can you say something about how it will be with Syrian refugees in the future?”

Emneord:

Integrering, innvandring, Midtøsten, Syria

Sidetall: 125 sider
+ vedlegg/annet: 1 side

Stavanger, 19.05.17
dato/år

Forord

Jeg startet med å skrive om integreringen av bosniske innvandrere i Norge da jeg skrev bacheloroppgaven i 2015. Der skrev jeg om Bosnia og Hercegovina, flukten og integreringen i det norske samfunnet. Motivasjonen for å skrive denne oppgaven, er den samme som da jeg skrev bacheloroppgaven. Jeg ønsker å se i hvilken grad muslimske innvandrere integreres i det norske samfunnet. Jeg er selv en førstegenerasjonsinnvandrer fra Bosnia og Hercegovina, og interessen for andre muslimske innvandrergrupper vokste frem etter at media begynte å ta opp integreringsspørsmålet. Jeg ønsker ikke at muslimske innvandrere skal svartmales i Norge og ønsket derfor å se dypere inn i spørsmålet om integrering.

Det er mange jeg burde takke som har hjulpet meg med oppgaven og studieforløpet mitt. Jeg vil starte med mine foreldre som har støttet meg og holdt meg fokusert gjennom hele min studieperiode. Jeg ønsker også å takke flere av mine venner som har hjulpet meg med alt fra tekniske problemer til redigeringer. Her ønsker jeg å gi en spesielt stor takk til Kamilla Knutsen Steinnes som har hjulpet meg å forme teorien.

Jeg vil også gi en takk til det norske samfunnet som tok imot meg og min familie i 1993. Uten den gode velkomsten, ville jeg nok ikke siddet her i dag. Til slutt ønsker jeg å gi en stor takk til Olav Tysdal som har veiledet meg under denne lange prosessen.

Tusen takk alle sammen.

Mai 2017

Ajla Tikvesa

Innholdsfortegnelse

KAPITTEL 1: INNLEDNING OG PRESENTASJON AV OPPGAVEN	7
1.1 PRESENTASJON AV OPPGAVEN	8
1.1.1 <i>Disposisjon av oppgaven</i>	9
1.1.2 <i>Bakgrunn for valg av tema</i>	10
1.2 SENTRALE BEGREPER	13
1.3 METODE	19
1.3.1 <i>Metodiske utfordringer</i>	21
1.3.2 <i>Fremgangsmåte og prosedyre</i>	22
1.4 TEORI	23
1.4.1 <i>Fortid, nåtid og fremtid</i>	25
1.4.2 <i>Ulemper og utfordringer</i>	26
1.5 HVORFOR SYRISKE FLYKTNINGER?.....	27
1.6 TIDLIGERE FORSKNING	28
KAPITTEL 2: HVA HAR KONTROLLGRUPPENE MED SEG AV BAGASJE?	30
2.1 INNLEDNING	30
2.1.1 <i>Eurosentrisk utgangspunkt</i>	32
2.2 MIDTØSTEN SOM BEGREP.....	33
2.3 HISTORISK BAKGRUNN FOR DE FIRE UTVALGTE GRUPPENE.....	36
2.3.1 <i>Somalia</i>	38
2.3.1.1 <i>Kvinnesyn</i>	39
2.3.1.2 <i>Utdanning</i>	40
2.3.1.2 <i>Religion</i>	42
2.3.2 <i>Irak</i>	43
2.3.2.1 <i>Kvinnesyn</i>	44
2.3.2.2 <i>Utdanning</i>	45
2.3.2.2 <i>Religion</i>	46
2.3.3 <i>Iran</i>	48
2.3.3.1 <i>Kvinnesyn</i>	49
2.3.3.2 <i>Utdanning</i>	51
2.3.3.2 <i>Religion</i>	52
2.3.4 <i>Syria</i>	52
2.3.4.1 <i>Kvinnesyn</i>	54
2.3.4.2 <i>Utdanning</i>	57
2.3.4.2 <i>Religion</i>	58
2.3.5 <i>Oppsummering: En felles identitet som muslimer?</i>	60
KAPITTEL 3: HVA VET VI OM SYRERE OG ANDRE MIDTØSTEN GRUPPER I NORGE?	62
3.1 INNLEDNING	62
3.2 DEN KOLLEKTIVE BEVISSTHETEN SOM INNVANDRERE FRA MIDTØSTEN	63
3.2.1 <i>Islam som bindeledd mellom utvalgsgruppen</i>	65
3.2.2 <i>Kvinnesyntet</i>	67
3.2.3 <i>Sentrale kulturelle tradisjoner forbundet med Midtøsten</i>	68
3.3 DET FLERKULTURELLE NORGE	69
3.3.1 <i>Møtet med det norske</i>	69
3.3.1.2 <i>Den moderne rasismen</i>	70
3.3.2 <i>Hvem er nordmenn?</i>	71
3.3.2.1 <i>Kvinnesyn</i>	71

3.3.2.2 Utdannelse	73
3.2.2.3 Religion	74
3.3.3.2 Norske muslimer	77
3.4 INTEGRERINGS PROSESSEN	79
3.4.1 Sysselsetting.....	84
3.4.2 Språk.....	89
3.4.3 Utdannelse.....	91
3.4.4 Diskriminering.....	93
3.5 BOSETTING – HVEM, HVOR OG HVOR MANGE.....	99
3.5.1 Hvor bosetter innvandrerne seg?	99
3.5.2 Gettofisering og integrering	101
3.6 OPPSUMMERING	104
KAPITTEL 4: KAN MAN SI NOE OM FREMTIDSBILDET? – VIL SYRERE BLI EN INTEGRERINGSSUKSESS?	105
4.1 MINE FUNN	106
4.1.1 Sammenligning gruppen av innvandrere fra utvalgsgruppen med Syriske innvandrere	107
4.1.2 Har bosetningsmønsteret noe å si for integrering?.....	110
4.1.3 Hva kan man si om fremtidsbildet	111
4.2 VIDERE FORSKNING	114
4.2.1 Tidligere syn på god integrering	114
4.2.2 Endret syn på god integrering	115
4.3 MEDIA BILDET	116
4.3.1 Semantikk – ord har makt.....	119
4.3.2 Er det vanskeligere å være innvandrer i dag? – har media skylda?.....	120
4.3.3 Hvilken rolle spiller media for integreringen?.....	122
KAPITTEL 5: OPPSUMMERING OG DRØFTING	124
KILDE- OG LITTERATURLISTE	129
VEDLEGG:.....	140

Kapittel 1: Innledning og presentasjon av oppgaven

Men Norge er fremfor alt mennesker.

Nordmenn er nordlendinger, trøndere, sørlendinger – og folk fra alle de andre regionene. Nordmenn har også innvandret fra Afghanistan, Pakistan og Polen, Sverige, Somalia og Syria. Mine besteforeldre innvandret fra Danmark og England for 110 år siden.

Det er ikke alltid så lett å si hvor vi er fra, hvilken nasjonalitet vi tilhører. Det vi kaller hjem, er der hjertet vårt er – og det kan ikke alltid plasseres innenfor landegrenser.

- H.M. Kongens tale under Kongeparets hagefest i Slottsparken 1. september 2016

Innenfor den Norske landegrensen er det nå over 5,2 millioner mennesker som kaller Norge for sitt hjem.¹ Blant disse var det i januar 2017 registrert 725 000 innvandrere og 159 000 norskfødte med innvandrerforeldre. Denne statistikken ekskluderer asylsøkere som ennå venter på oppholdstillatelse. Av disse 848 300 innvandrere har 199 400 flyktning bakgrunn. Dette vil si at 3,8% av Norges befolkning er flyktninger.² Det er snakk om flere store flyktninggrupper fra forskjellige land. Syria er en av disse landene som har fått innvilget flyktningstatus. Man ser en fordobling i antall syriske innvandrere til Norge i 2015 enn året før.³ Dette er grunnet den Syriske konflikten som har pågått i snart 6 år. Krigen fikk sin begynnelse etter at en fredelig protest mot Syrias president, Bashar al-Assad, og Baath-regimet tok en voldelig vending i 2011 da de syriske sikkerhetsstyrkene slo ned på protesten.

Det som startet som en fredelig protest, utviklet seg til en borgerkrig og senere til en krig som trakk til seg flere av nabolandene. Konflikten har ført til at over 4,8 millioner mennesker nå er drevet på flukt fra Syria. Brorparten, rundt 95%, bosetter seg i nabolandene og fåtallet

¹ Statistisk Sentralbyrå. (2017). *Nøkkeltall for befolkning*. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/nokkeltall/befolkning>

² Statistisk Sentralbyrå. (2017). *Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 1. Januar 2017*. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvbef/aar/2017-03-02>

³ Ibid.

kommer videre til vesten og Europa.⁴ Norge er en av mange mottaksland i Europa og har tatt imot flyktninger fra blant annet Syria.

Med en økende innvandrer populasjon er Norge på god vei til å bli et flerkulturelt samfunn. Norge er fremfor alt mennesker, og har man mennesker med forskjellig kultur, religion og verdier som skal bo i samme land. Da er begrepet integrering viktigere enn noen gang.

1.1 Presentasjon av oppgaven

Temaet for denne oppgaven er integreringen av de tidligere flyktningene fra Midtøsten og hvordan det har gått med dem i Norge. Den skal også ta for seg de nye flyktningene som kom fra Syria etter 2015 og se hvordan det vil gå med dem i det norske samfunnet. Det er en tredelt oppgave som først tar for seg hvor innvandrerne kommer fra. Med andre ord hvordan tilstanden var angående syn på likestilling mellom kjønnene, utdanningsnivå og i hvilken grad religiøsitet spilte en rolle for personen i hjemlandet før de flyktet til Norge. Del to vil omhandle tiden etter de kom til Norge, hvordan har det gått med tidligere flyktninger fra Midtøsten og hvilken ”bagasje” de har tatt med seg? Den siste delen vil ta for seg integreringen så langt og hvordan den muligens kan bli i fremtiden for våre nye landsmenn og kvinner fra Syria.

Dette fremtidsbildet for syrerne i Norge skapes ved å se hvor godt andre lignende grupper med flyktninger har blitt integrert, og jeg vil da trekke en parallell mellom dem og Syrere. Det er valgt tre land fra Midtøsten som blir sammenlignet med Syrerne; Iran, Irak og Somalia. Disse blir kalt *utvalgsgruppen* i oppgaven. Sistnevnte land går helt klart ikke under det jeg ordinært vil kalle for Midtøsten, men vil bli tatt med på grunnlag av antall innvandrere i Norge og det faktum at de har sammenlignbar kultur, tradisjoner og samfunn som andre arabiske grupper i Midtøsten. Somalia identifiserer seg også som muslimer, noe som gir dem tilknytning til resten av utvalgsgruppen.

⁴ Amnesty International. (2016). *Flyktninger fra Syria*. Hentet fra <https://www.amnesty.no/tema/flyktninger-fra-syria-0> (20.11.16)

Om syrerne blir en integreringssuksess, kan jeg selvsagt ikke vite med sikkerhet. Man kan ikke vite hvordan fremtiden vil bli, men man kan spekulere. Jeg ønsker å få et innblikk i fremtiden ved å observere fortiden, for da å kunne forutsi integreringsprosessen til våre nye landsmenn og kvinner så godt det lar seg gjøre. Denne integreringsprosessen er en *toveisprosess*. Det vil si at innvandrerene selv må ville delta og ønske å bli en del av det norske samfunnet og ta til seg norske verdier. *Norske verdier* er noe som særpreger landet Norge, det er en bred oppfatning om hva som kan plasseres under begrepet. For hver enkelt person kan norske verdier bety alt fra ski og brunost til likestilling og demokrati.

Majoritetssamfunnet må i lik grad legge til rette for at integreringen skal kunne skje på en mest mulig effektiv måte. Det finnes flere måter en kan inkludere og ønske velkommen nyankomne flyktninger og innvandrere. Regjeringen kan legge til rette for norsk undervisning og lokalsamfunnet kan inkludere innvandrere i hverdagslivet. Da jeg og min familie kom til Norge fra Bosnia og Hercegovina i 1993, ble vi godt tatt imot med dugnadsånd og god gammel norsk gjestfrihet. Denne inkluderingen gjorde det lettere for oss å tilpasse oss den norske kulturen.

1.1.1 Disposisjon av oppgaven

Kapittel en er gjennomgang av begreper, metode, teori og tidligere forskning. Jeg introduserer også utvalgsgruppen og syrerne og viser til grunnlag for valget.

Kapittel to tar jeg opp hva utvalgsgruppen samt syrerne som gruppe har med seg av *bagasje*. Dette kapitlet vil se på hvordan livet var i hjemlandet. Hva er det som gjør dem til somaliere, irakere, iranere og syrere og da har jeg et spesielt fokus på kvinnesyn, utdanning og religiøsitet. Temaer er valgt ut i fra hva som står sentralt i samfunnet for mottakerlandet Norge.

Kapittel tre tar jeg opp utvalgsgruppen i Norge. Her viser jeg til denne bagasjen de tar med seg fra hjemlandet som er henvist til i kapittel to. Jeg tar opp det kollektive minnet forbundet med Ummah, det islamske felleskapet, hvordan den påvirker utvalgsgruppen som enhet og hvor godt integrerte hver enkel av landene er i Norge til dagsdato. De syriske flyktningene vil

nevnes i dette kapittelet, men på grunn av kort botid finnes det lite data på hvordan det har gått med integreringen til nå.

I kapittel fire ønsker jeg å lage et fremtidsbilde der jeg viser hvordan livet fremover kan bli for syrerne i det norske samfunnet. Her vil jeg også og presentere noe av diskusjonen jeg hadde med de syriske flyktningene fra Klepp. De kommer med noen interessante synsvinkler.

Kapittel fem er det siste kapittelet. Jeg vil komme med en kort oppsummering av informasjonen gitt og deretter drøfte integreringen av utvalgsgruppen og de nyankomne Syria flyktningene.

1.1.2 Bakgrunn for valg av tema

Jeg og min familie kom til Norge sommeren 1993 fra Bosnia og Hercegovina. Min mor var gravid med min yngre søster som ble født kort tid etter vi ankom Norge og jeg var kun to år gammel. Vi ble først plassert i Kvamskogen på et asylmottak der vi bodde en kort stund før vi ble flyttet til Dale asylmottak og ble værende til 1995. Søsteren min feiret sin første bursdag på asylmottaket på Dale.

Mine minner om vår tid på asylmottak er ikke mange, men jeg husker vi hadde en frukthage der vi pleide å grille om sommeren. Det jeg husker best er følelsen av felleskap. Det var definitivt et fellesskap blant oss som kalte asylmottaket for hjem, men også etter vi flyttet til vårt første hjem i Aspervika i Sandnes, en kort vei fra Dale. Jeg og min søster var begge barnehagebarn og mine foreldre snakket norsk og hadde arbeid og venner. Nabolaget var et fint sted og folk var veldig imøtekommende og ville gjerne slå av en prat med oss.

Unni Hauge, som er i dag leder for flyktningstjenesten på Klepp. Har vært en av dem som har hjulpet oss med å passe inn i samfunnet. Vi traff henne for første gang gjennom et integreringsprogram i Varatun barnehage i 1995 og familien har siden holdt kontakten. Jeg og min søster var en av hennes første grupper med flyktnings barn som hun ønsket velkommen for over 20 år siden. Jeg traff henne igjen i sammenheng med denne oppgaven for å slå av en prat og treffe noen av de nye flyktningene fra Syria. Jeg personlig har ikke møtt henne siden jeg var et barn og nå kom jeg og hilste på henne som en utdannet og vel integrert ung kvinne.

Det ble et gledelig gjensyn for oss begge og Unni fortalte da at hun alltid håpet at alt er vel med dem hun kommer i kontakt med via flyktningstjenesten. Og at det alltid er ekstra spesielt å møte dem senere i livet og se at alt har gått fint og at man lever et godt liv i Norge.

Jeg kan si at integreringen for oss gikk ganske smertefritt for seg. Vi møtte lite motstand og folk var genuint interesserte i å ta kontakt med oss. Vi ble raskt en del av samfunnet og jeg kan med glede si at hele min nærmeste familie, er i likhet med oss, godt integrerte som medlemmer av det norske samfunnet. Hele min generasjon som kom til Norge som barn har mastergrad i sine yrker og er i fullt arbeid. Jeg kan si med stor stolthet og glede at vi er godt integrerte og stortrives her i Norge som fullverdige medlemmer av samfunnet.

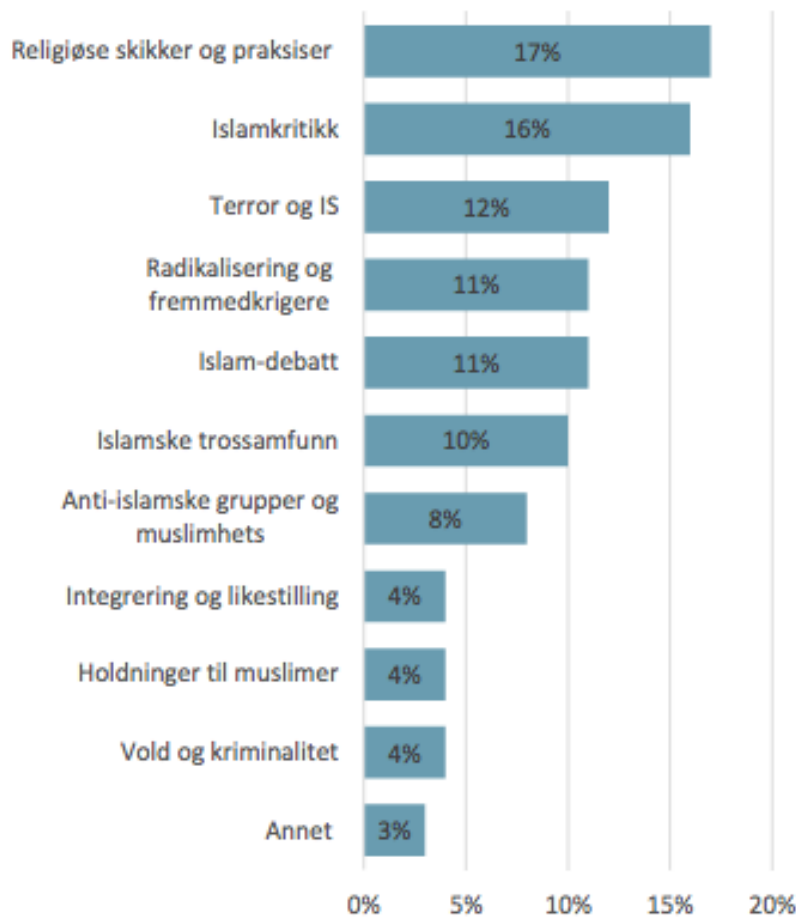
Jeg vet godt hvordan det er å være ny i et land og hvordan det er å leve med to kulturer og ha to hjemland. Men vi fikk en varm velkomst da vi ankom mottakerlandet.

Fra egne observasjoner ser jeg i dag et annet mønster enn hva som var normalen da vi kom på 90-tallet. Det har det siste tiåret vært rekord høy innvandring til Norge, og det er grunnen til at integrering har vært høyt på dagsorden. Mangel på integrering kan føre til skepsis og mistillit i samfunnet. Det norske samfunnet virker mye mer skeptisk til en innvandrer i dag og det er ikke lenger samme iveren etter å ønske dem velkommen. Det er nesten et stigma å være innvandrer, og da spesielt enn flyktning fra et land hvor Islam er hoved religionen. Fra egen observasjon ser jeg at flere i dag har en helt annen fremmedfrykt, enn hva vi ble møtt med. Man er ikke like nysgjerrig på det fremmede og utenlandske, men jeg opplever samtidig at flere føler et grunnlag for skeptisismen sin.

Grunnen til denne fremmedfrykten er individuell. Men jeg ser at media er med på å gi god grobunn for å fremmedgjøre innvandrere og da spesielt muslimer. Som eksempel kan man ta frem at islam og muslimer ble nevnt 54 895 ganger i diverse medieoppslag gjennom 2016. Man kan sammenligne dette med at kommunesammenslåningene ble omtalt 49 846 ganger og at krigen i Syria ble nevnt 53 870 ganger samme år ifølge *fritt ord* sin rapport *Muslimer og islam i mediene 2016*. Analysen skiller mellom innenriks og utenriks media omtaler for å tydeliggjøre forskjellen mellom norsk media og verden. Jeg viser til hvordan de blir omtalt i

norsk media. De mest fremtredende temaene i innenriksstoffet er religiøse skikker og praksiser, Islam kritikk og terror og IS.⁵

temafordeelingen er under ”Islam og muslim” i innenriksstoffet. N= 516

Figur 1: Retriever - Islam og muslimer i norske medier i 2016

Jeg har selvfølgelig hørt begge sider av saken fra både venner, beskjente og i kommentarfeltet i nettavisen. Det er mange som ikke har troen på det flerkulturelle felleskapet, men jeg mener nok at brorparten likevel er positive til våre nye landsmenn og kvinner. Med denne oppgaven ønsker jeg å gi en enkel oversikt av hvordan det har gått til nå og hvordan fremtiden kan se ut. Både for de fra Midtøsten som har levd flere år i Norge og de nyankomne. Integrering er et tema som står meg nært og jeg har skrevet en bachelor tidligere som omhandler integreringen til Bosnia flyktningene. Vi som folkegruppe stortrives og er

⁵ Frittord . (2017). Retriever – Islam og muslimer i norske medier i 2016. Hentet fra http://www.frittord.no/images/uploads/files/Muslimer_og_islam_i_mediene_2016.pdf (18.02.17)

godt integrerte i Norge og har blitt en resurs for landet. Vil syrerne bli samme resurs, eller vil de muligens bli en mer segregert gruppe?

1.2 Sentrale begreper

Begrepene brukt i denne oppgaven kan ofte ha forskjellige betydninger, konteksten tatt i betraktning. Som regel vil de bli brukt med deres konvensjonelle forståelse. Her vil jeg tar for meg de begrepene som vil komme opp i teksten flere ganger. I tillegg til disse vil andre begreper bli brukt som ikke er tatt opp i dette underkapittelet. Grunnen er at begrepet blir tatt i bruk kort for å beskrive en situasjon eller tema og ikke er nødvendig for oppgaven i større grad. På disse begrepene vil det bli gitt en kort forklaring i teksten eller kort som fotnote. Begrepene blir: innvandrere, flyktning, integrering, synet på *Vi og dem*,

En innvandrere er et begrep som i første omgang dekker alle personer født i utlandet med to utenlandskfødte foreldre, men som har bosatt seg og har opphold i Norge. Disse kalles for første generasjons innvandrere.⁶ I denne oppgaven vil også personer som er andre generasjons innvandrere eller norskfødte med innvandrereforeldre, falle under begrepet innvandrere. Grunnen for dette er å unngå lange uttrykk som vil gå ut over lesbarheten til oppgaven. Innvandrere vil bli brukt som et generelt begrep, men vil defineres der det blir nødvendig.⁷ Det må også tilføyes at befolkningsstatistikken fra SSB som blir brukt i denne oppgaven beskriver innvandrere også som en person som er registrert som bosatt i Det sentrale folkeregister (DSF). Kravene for registrering er at personen har lovlig opphold i Norge og har intensjon om å bli boende i minimum seks måneder. Asylsøkere er ikke med i rapportene.⁸

⁶ Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. (2015, 07.12). *Ord og begreper – Definisjoner på ord og uttrykk som brukes på innvandrings- og integreringsfeltet*. Hentet fra https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/ord-og-begreper/#title_9 (15.10.16)

⁷ Statistisk Sentralbyrå. (1997). *Innvandrere i Norge – Hvem er de, hva gjør de og hvordan lever de?*. Hentet fra https://www.ssb.no/a/histstat/sa/sa_020.pdf, s.19 (15.10.16)

⁸ Statistisk Sentralbyrå. (2016). *Bedre integrert enn mor og far*. Hentet fra <https://ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/bedre-integrert-enn-mor-og-far>

Begrepet innvandrere omfatter også arbeidsinnvandrere og utdanningsinnvandrere. Disse utgjør tilsammen 39% av alle personer med innvandrere bakgrunn i Norge. I 2015 var det registrert 18 000 personer som arbeidsinnvandrere, og av disse så er Polakker helt klart den største gruppen med 5200 personer.⁹ Denne oppgaven skal ikke ta for seg innvandrere av denne sort. Jeg har valgt å legge fokuset på flyktninger og innvandrere, og det spesielt flyktninger fra Syria og andre innvandrere fra Midtøsten.

I denne oppgaven skiller jeg mellom innvandrere og *flyktninger*. Grunnen er samtalen jeg hadde med Unni Hauge der hun nevnte at en flyktning går over til å være en innvandrere etter tre år i Norge. I denne oppgaven vil de som kom fra Syria etter 2015 bli identifisert som flyktninger og utvalgsgruppen vil bli betegnet som innvandrere grunnet botid. En flyktning er definert av FN : en person som frykter forfølgelse enten på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller tilhørighet til en bestemt sosial gruppe har flyktet fra sitt hjemland og har krysset en eller flere internasjonale landegrenser.¹⁰

Det er i første omgang det landet personen kommer fra som skal stå for beskyttelse av enkeltindividet eller grupper av mennesker. Hvis landet av en eller annen grunn ikke kan beskytte, eller da selv står for overgrepene, har personen eller personene det gjelder rett til å be om internasjonal beskyttelse i form av eksempel Asyl. Det er ikke nok at man flykter fra eget land for å bli en flyktning, man trenger en klarering fra FN for å bli en lovlig flyktning.¹¹ Reglene sier at for å være registrert som flyktning så må de ha krysset en landegrense.

Det er mulig å være på flukt innenfor sine egne landegrenser, men dette går ikke under begrepet flyktning i oppgaven. Mennesker som er på flukt innad egne landegrenser vokser seg større for hver dag, disse blir kalt internt fordrevne og vil heller ikke bli tatt opp i oppgaven.¹² Oppgaven vil altså kun ta for seg syriske flyktninger og tidligere flyktninger fra Midtøsten i Norge.

Innenfor begrepet flyktning vil jeg også nevne primærflyktninger. I 2015 kom det 146 000 personer registrert som primærflyktning. En primærflyktning er i følge SSB en person med

⁹ Statistisk Sentralbyrå. (2016) *Innvandrere etter innvandringsgrunn, 1. Januar 2016*. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvgrunn> (23.12.16)

¹⁰ FN-Sambandet. (2016, 24.10) *Hva er en flyktning?*. Hentet fra <http://www.fn.no/Tema/Flyktninger/Hva-er-en-flyktning>

¹¹ Ibid.

¹² Ibid.

opphold på grunnlag av asyl, humanitære grunnlag, overføringsflyktninger eller flere personer som søker kollektiv beskyttelse. Et eksempel er der en person er den første som ankommer mottakerlandet (primær) og senere ber om familiegjenforening. I 2015 kom det 37 400 personer til Norge gjennom familiegjenforening med en primærflyktning.¹³ Oppgaven vil ikke skille mellom flyktningene fra Syria og bakgrunnen for flukt eller grunnen til opphold i Norge, de vil kollektivt bli samlet under begrepet flyktning.

Integrering er for denne oppgaven det mest grunnleggende begrepet. Men det er også det begrepet som er vanskeligst å sette rammer rundt i og med at det ikke er faste regler på hva som er god integrering og dårlig integrering. Definisjonen på vellykket integrering for denne oppgaven vil være at forskjellen eller gapet mellom minoritet og majoritet minker over tid på viktige områder som står sentralt i Norsk kultur som likestilling, utdanning og sekularisme. Jeg vil med andre ord legge vekt på resultatulikhet eller likhet mellom utvalgsgruppen og majoriteten. Jeg anser integreringen som mislykket hvis forskjellene på de samme viktige områdene øker. Hvis innvandrerene eller innvandrerguppen blir en stadig økende permanent underklasse kan dette utvikle seg videre til et parallellsamfunn. Dette er en type segregering der både majoritet- og minoritet samfunnet skyver fra hverandre. Faren ved slike parallellsamfunn er at forskjellen mellom majoritet og minoritet øker slik at integrering umulig kan skje og kan i verste fall utvikle getto tilstander. De forskjellige gruppeidentitetene innad slike parallellsamfunn utvikler seg i sine egne grupper og legger ikke til rette for en overlapping mellom majoritet og minoritet. Faren ved dette er eksempel å tillate en gruppe til å håndheve sine egne lover. Dette kan ofte gå utover enkeltindividene i dette samfunnet. For eksempel kvinnenenes rettigheter.¹⁴

Vellykket integrering er basert på områder eller tema som står sentralt for mottakerlandet, disse områder er forskjellige fra land til land. Jeg har i midlertid valgt å trekke frem noen tema som tas opp i rapporten «Integrert, men diskriminert». Rapporten sier først og fremst noe om hva innvandrerne selv, som har deltatt i undersøkelsen, legger i å være integrert. Også hvorvidt de anser seg selv for å være godt integrert i det norske samfunnet. Som det også nevnes i rapporten, så kan synet på hva det vil si å være integrert i et samfunn, variere fra

¹³ Statistisk Sentralbyrå. (2016) *Innvandrere etter innvandringsgrunn, 1. Januar 2016*. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvgrunn> (13.02.17)

¹⁴ Statistisk Sentralbyrå. (2016). *Bedre integrert enn mor og far*. Hentet fra <https://ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/bedre-integrert-enn-mor-og-far>

person til person, og det finnes ulike måter å definere integrering på. Det er altså ikke noe fasitsvar på hva det vil si å være «godt integrert». I denne oppgaven vil jeg legge frem viktige integreringsområder fra rapporten og i tillegg tilføye religion og utdanning som også er viktige for en god integrering. Grunnen til at jeg tilføyer religion og utdanning er fordi disse står sentralt i norsk kultur.

Integrering av innvandrere kan generelt defineres som innlemmelse av innvandrere i majoritetssamfunnet. Svaret på hvordan det går med integreringen avhenger av hvilket område man ser på, og hvordan man definerer vellykket integrering. Det er mange ulike indikatorer som kan si noe om hvordan det går med integreringen – både økonomiske, politiske og sosiale indikatorer. For eksempel er arbeidsmarkedet en sentral arena for innvandrernes integrering i samfunnet. Sysselsetting har betydelig tyngde for den enkeltes muligheter til deltakelse, selvrealisering og forsørgelse. Regjeringen har definert at nøkkelen til integrering i det norske samfunnet ligger i å delta i *arbeidslivet* og ha *gode norskkunnskaper*. Det norske arbeidsmarkedet har høye krav til språkkunnskaper og formelle kvalifikasjoner, noe som gjør at formell utdanning er viktig.¹⁵

For å ha en vellykket integrering må man også gi frihet til å skape sin egen identitet. Man må også respektere og akseptere forskjellige gruppeidentiteter, og samtidig bane vei for å skape et felleskap mellom majoritetssamfunn og flyktning. Hvis man har en felles respekt for hverandre, vil man kunne leve sammen i et flerkulturelt samfunn. Begrepet flerkulturelt samfunn er relativt nytt og ble normalisert i 1990-årene. Begrepet kan tolkes som at det er klare grenser mellom de diverse kulturene i et samfunn, noe som ikke kjennetegner dagens samfunn der grensene er mer glidende og kulturer blander seg.¹⁶

Assimilering derimot åpner opp for like rettigheter og muligheter for alle, men omfatter ikke et kulturelt mangfold. Man ønsker for det meste et homogent samfunn med flerkulturelle aktører. Det vil si at man ønsker og forventer at innvandreren kommer til mottakerlandet og villig gir fra seg sin tidligere identitet for å så ta til seg mottakerlandets identitet.¹⁷

¹⁵ Dette er en samtale over email med Anja Wedde Sveen, seniorrådgiver for integrerings- og mangfolds direktorat, analyseseksjonen. Vi diskuterte om det i virkeligheten var en klar definisjon på integrering. Svar: Det er det ikke.

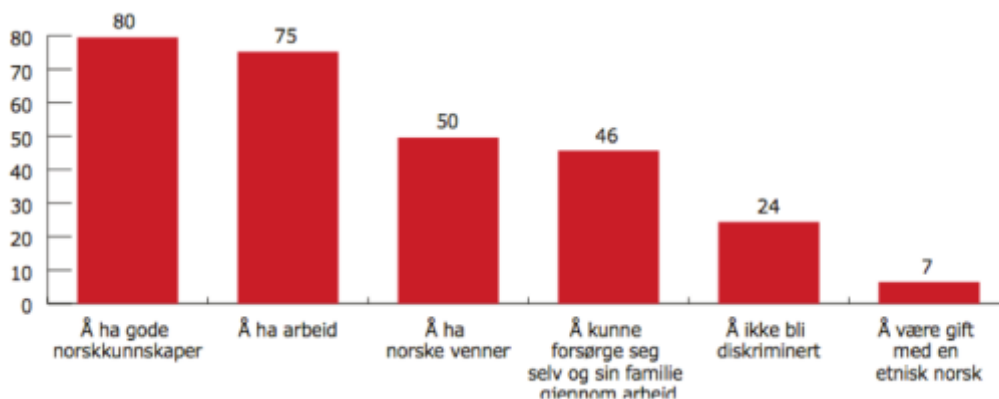
¹⁶ Eriksen, Thomas H. (2015). Flerkulturelle samfunn. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra https://snl.no/flerkulturelle_samfunn

¹⁷ Ibid.

Integrering betyr derfor ikke at innvandrere må bli norske (assimilering), men heller at de tilpasser sin egen kultur til mottakerlandets og da spesielt på viktige områder.¹⁸

Det finnes intet korrekt svar på hva det vil si å være godt integrert. Dette er forskjellige fra person til person og hva han eller hun mener og setter størst vekt på. Kravet om å snakke norsk og å delta i samfunnet er noe som derimot går igjen hos de aller fleste. Man kan se på IMDi sin rapport fra 2008 *Integrert, men diskriminert* for å se at de samme kravene går igjen. IMDi har stilt 1011 innvandrere fra ikke vestlige land med en botid på over fem år. Ikke vestlige land vil si Øst Europa, Afrika, Asia inkludert Tyrkia og Sør/ mellom Amerika. Utvalget ble spurt spørsmål rundt begrepet ”godt integrert” og hva det innebærer og betyr for dem personlig. Det er så å si ingen forskjell mellom kvinner og menn om hva de mener er viktigst. De mener at det å ha gode norskkunnskaper, å ha arbeid, å ha norske venner, å kunne forsørge seg selv og sin familie gjennom arbeid, ikke å bli diskriminert og å være gift med en etnisk norsk er viktige faktorer for å være godt integrert i det norske samfunnet. Under kan man se en tabell som viser hvor høyt de forskjellige kravene stiller i forhold til hverandre:

Hva mener du er viktig for å være godt integrert? Prosent. (N=1011):

Figur 2: Kilde IMDi rapport 9 - 2008, *integrert, men diskriminert*

Jeg vil også legge til utdanning som et krav til god integrering. Slik man ser på figuren ovenfor så er det å ha gode norskkunnskaper det viktigste for integreringen og dette støttes også i en brosjyre fra arbeids- og inkluderingsdepartementet, *Et inkluderende språk*, så er det

¹⁸ Arbeids- og inkluderingsdepartementet. (2007). *Et inkluderende språk* [brosjyre]. Oslo:Regjeringen. s. 10

å snakke norsk en av to store krav til god integrering. Man trenger gode norskkunnskaper for å fungere godt i et arbeidsmiljø. I *Integrert, men diskriminert* er dette snakk om innvandrere som skårer høyt på en rekke tradisjonelle integreringsindikatorer som har blitt stilt spørsmål. Av de som er i arbeid, er det interessant å se at nesten halvparten mener at de hadde fungert bedre i jobben hadde de hatt bedre norskkunnskaper. De som har bodd i Norge i 20 år eller mer sliter også med norskkunnskapene sine. Her er det hver fjerde som opplever at han eller hun trenger bedre norskferdigheter. Det er ingen forskjell mellom kvinner og menn. Ser man på innvandrerne som en helhet uten å dele dem opp etter antall år de har bodd i Norge, så sier hver tredje at de har behov for bedre norskkunnskaper i arbeidslivet. Grunnen til at jeg valgte å ta med utdanning som et krav er nettopp fordi dette behovet synker jo høyere utdanningsnivå en person har. 42% med grunnskole eller lavere mener at utsagnet ”Jeg har behov for bedre norskkunnskaper for å fungere godt i jobben” passer helt i forhold til seg selv. Motsetning til dem med fullført videregående er det 35% som mener utsagnet passer, og de som har høyskole- eller universitetsutdanning er det 29% som mener dette utsagnet stemmer.¹⁹

Figur 2 viser at det å ha gode norskkunnskaper og å ha arbeid er de to viktigste faktorene for en god integrering. Det man også ser er at for å ha arbeid og for så vidt å gjøre en god jobb, så går arbeid og norskkunnskaper hånd i hånd. Her er utdanning, og spesielt en høyere utdanning som universitet eller høyskole, et svært viktig hjelpemiddel for sysselsetting.

Det er dokumentert at innvandrere generelt får mindre utnytte at graden sin på jobbmarkedet sammenlignet med resten av befolkningen. Grunnene kan være individuelle. Noen får ikke godkjent utdannelsen de tok i hjemlandet, og andre kan oppleve diskriminering på grunn av etnisitet. Dette vil bli tatt opp senere i kapittel 3.²⁰

¹⁹ Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. (2008) *Integrert, men diskriminert – en undersøkelse blant innvandrere fra Afrika, Asia, Øst-Europa og Sør- og Mellom-Amerika*. (IMDi rapport 9/ 2008). s. 46. Hentet fra

http://www.nsd.uib.no/data/individ/publikasjoner/IMDiRapport_9.pdf

²⁰ Blom, Svein og Henriksen, Kristin (red). (2008). *Levekår blant innvandrere i Norge 2005/2006* (SSB rapport 5/ 2008)s. 78. Hentet fra

https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_200805/rapp_200805.pdf

1.3 Metode

“Before they are numbers, refugees are first and foremost human beings.” Pope Francis

Pavens ord har ofte stor innflytelse over mennesker som følger den katolske tro. Dette ekskluderer i midlertid ikke at de også gir gjenklang i livene til resten av befolkningen som følger annen tro eller ingen. Da jeg skulle velge metode var det spesielt viktig å velge en som kunne humanisere tallene og statistikken. Formålet er å svare på problemstillingen så oppriktig som mulig og samtidig ikke sette noen parter i dårlig lys. Jeg ønsker med denne oppgaven å gi et så fullstendig og korrekt bilde som mulig med tanke på valg av teori og problemstilling.

Jeg har valgt å fokusere på rapporter og data hentet fra blant annet SSB, IMDi, NOU og IZA. Her har jeg fokusert på rapporter og data som fokuserer på søkeordene: innvandrer, innvandring, integrering, sysselsetting, religion, utdanning og likestilling. Jeg fikk alt fra noen få treff, til flere hundre treff hver gang jeg søkte. Det varierte ut ifra om søket var generelt rettet mot innvandrere, eller om jeg la til andre søkeord som Somalia, Syria, Iran eller Irak og gjorde søket mer tilspisset. Seleksjonsprosessen gikk ut på å ekskludere funn som var utdatert. Valget ble tatt på grunnlag av kildekritikk og utvalget som disse tilbyr. Dessuten har jeg også snakket med Unni Hauge og en gruppe med syriske flyktninger for å hjelpe å fokusere og spisse til oppgaven. Jeg har systematisk søkt på nettet etter nyeste kilder. I kapittel fire skal jeg jobbe med komparasjon ved å sammenligne tidligere flyktnings grupper integrering med den fremtidige integreringen til syrerne.

Jeg valgte et *kvalitativt forskningsopplegg* for å svare på oppgaven. Jeg har utført to typer kvalitativ forskning. Den første var en teoretisk analyse som gjøres ved å samle inn eksisterende data fra forskjellige kilder som for eksempel Statistisk sentralbyrå. Her har jeg samlet inn nødvendig informasjon fra mange enheter eller personer gjennom eksisterende data. Jeg får ikke informasjon om hva det enkelte individet mener, men heller den kollektive gruppens mening. Dette *breddeperspektivet* samler inn litt informasjon om mange forskjellige personer eller i dette tilfellet grupper. Denne typen studier er ekstensive med få variabler og mange enheter. Jeg har valgt å ta i bruk allerede eksisterende statistikk og informasjons

innhenting fordi det vil gi meg et bredere og korrekt perspektiv ved å ha et større og mer representativt utvalg.

Jeg har også valgt å ta i bruk *exploratory research* metoden. Denne metoden er kvalitativ og fokuserer mer på individet og personlige meninger. Som navnet tilsier har forskningen til formål å utforske forskningsspørsmålene i motsetning til å tilby en endelig og avgjørende løsning på spørsmålene. Denne typen forskning er derfor ikke ment å gi noe konkret og avgjørende bevis, men den vil heller hjelpe oss med å få en bedre forståelse av problemstillingen ved å utforske emnet eller problemstilling på forskjellige nivå. Det er viktig at forskeren er villig til å endre retning i oppgaven sin som følge av den nye dataen som blir samlet inn. Dette er den første og mye mer grunnleggende forskningen som er ment mer som et hjelpemiddel for å peke forsker inn i rett retning når det gjelder den mer avgjørende forskningen som kommer i etterkant. Exploratory research blir normalt sett brukt til å takle nye problemer med lite eller ingen tidligere forskning og man bruker ustrukturerte intervjuer eller diskusjoner.²¹

Jeg har holdt en samtale eller da en diskusjon med åtte syriske flyktninger på flyktningstjenesten i Klepp kommune. Dette var menn og kvinner fra 20-årene til 50-årene. Valg av informanter eller da gruppen, var basert på flere kriterier. Jeg ønsket først å finne flyktninger med Syrisk bakgrunn. Jeg ønsket også at disse skulle være i forskjellige aldre, men samtidig at de ikke var barn. Dette fordi jeg ønsket å få til en mer reflektert diskusjon, noe som jeg mente kunne bli vanskelig hvis barn skulle være tilstede. Det var også viktig at det var begge kjønn slik at vi kunne få frem to sider av integrering spørsmålet

Jeg ledet diskusjonen men tok rollen som en observatør og en likestilt deltager, og ønsket helst å blande meg minst mulig i hvor svarene ledet til neste spørsmål. Jeg hadde gjort klart fem spørsmål på forhånd, og det ble stilt to tilleggsspørsmål. Diskusjonen varte i to timer. Vi startet diskusjonen med følgende spørsmål ”Hva var mest oppsiktsvekkende da du kom til Norge?”. Spørsmålet er vidt og man starter med noe som de fleste kan svare rimelig klart på. Videre ble diskusjonen tatt videre til de neste spørsmålene: ”Hva synes du om norsk kultur og nordmenn?” , ”Tror du at du kommer til å trives i Norge?” , ”Hva tenker du er godt integrert?” Og ”Tror du integrering vil være et problem for dere?”. Diskusjonen var

²¹ Dudovskiy, John. (u.d). *Exploratory research*. Hentet fra <http://research-methodology.net/research-methodology/research-design/exploratory-research/> (14.02.17)

ustrukturert og den førte videre til at jeg også stilte to tilleggsspørsmål: ”Hvordan vil flyktninger som dere forme fremtiden til Norge?” og ”Ønsker du å bli integrert? Hvorfor eller hvorfor ikke?”.²² Diskusjonen hadde en *traktform*, som vil si at man starter spørsmålene bredt for så å snevre inn mot slutten. Det var viktig for meg å være mer en observatør og gi gruppen frihet til å nevne og diskutere det de selv mente var viktig. Jeg ledet gruppen i retning mot spørsmålene da jeg merket at diskusjonen dabbet av.

1.3.1 Metodiske utfordringer

Den teoretiske analysen med å se på eldre statistikk om oppholdet til utvalgsgruppen til nå, hadde sine utfordringer ved at det stadig kom ny informasjon og nye tall som overskygget den tidligere informasjonen. Data ble hentet fra blant annet: Statistisk sentralbyrå, Integrering- og mangfolds direktoratet, United Nations Children’s Fund, Forente Nasjoner. Kildene er i grunn svært lettvinne å anvende og er en sikker kilde. Det var andre problemet som lite statistikk angående noen tema som kvinnesyn og utdanning, spesielt gjaldt dette befolkningen fra Syria både før og etter de ankom Norge. Det var til tider manglende eller helt fraværende informasjon på visse områder. Dessuten er integreringen til Syria flyktningene ikke godt kartlagt og er forholdsvis veldig ny informasjon.

Utfordringene var større når jeg tok i bruk exploratory research. Det største problemet jeg støtte på var nok språkbarrieren ettersom brorparten av utvalgsgruppen hadde vært i Norge i mindre enn et år og de snakket ikke Norsk og heller ikke engelsk. Det ble heller ikke introdusert en tolk i og med at en i gruppen kunne en god del engelsk og kunne hjelpe til med oversetting. Jeg var ikke klar over dette og hadde heller ikke arrangert en tolk selv. Jeg er skuffet over å si at mye ble mistet i oversettelse og misforståelser. Men det var en hyggelig gjeng med flotte mennesker og flestparten prøvde å delta i diskusjon selv om språket ble et problem. Følgende svekket troverdigheten: feiltolkning, misforståelser, manglende kunnskap om det norske samfunnet fra syrernes side og antall representanter var lav. Det var totalt åtte syriske flyktninger med i samtalen. Det var en overrepresentasjon av mannlige deltakere, noe som gav et noenlunde skeivt bilde når det kom til deltakernes egne meninger.

²² Hvis det er ønskelig har jeg skrevet ned svar på spørsmålene som ble stilt til flyktningene.

Den exploratory research delen er slik at man ikke nødvendigvis kommer til en konklusjon eller får svar på problemstillingen. Den kan fungere som en pekepinn for å se hvilken retning oppgaven burde ta videre. Jeg brukte den kvalitative informasjonen for å systematisk gå gjennom data jeg hentet fra diverse statistiske kilder og for så å vurdere i hvilken grad informasjonen hører hjemme i oppgaven.

1.3.2 Fremgangsmåte og prosedyre

For den teoretiske analysen var det først å kartlegge hvor mye informasjon som fantes fra før, deretter var det å samle inn data. Denne informasjonen var begrenset for kapittel to ved at uroligheter i hjemlandet gjorde det slik at nyere datainnsamling ikke var mulig, og informasjon som var ble dermed utdatert grunnet mangel på nyere datainnsamling. I kapittel tre var det botiden til innvandrere og flyktning som hadde noe å si for hvor mye informasjon som var tilgjengelig.

For exploratory research delen fikk jeg som nevnt hjelp av Unni Hauge til å samle sammen utvalgsgruppen. Hun hjalp også med å introdusere meg for utvalgsgruppen uken før samtalen, gruppen bestod av rundt 30 deltagere fra flere forskjellige land. Det første møtet ble med utvalgsgruppen ble startet med en kort introduksjon av meg hold av Unni Hauge. Deretter hadde jeg og hun en diskusjon som varte omtrent 20min med spørsmål som hun hadde forberedt på forhånd. Det var spørsmål som ”Kunne foreldrene dine ha gjort noe annerledes for at du skulle gli lettere inn i det norske samfunnet?” og andre lignende. Spørsmålene var ment for å skape diskusjon og vise gruppen at det var mulig å beholde sin egen kultur og språk, men samtidig også tilrettelegge seg det norske.

Deretter skulle jeg presentere meg selv og holde et foredrag som varte omtrent en time. Foredraget ble bit for bit oversatt av tolk til de diverse deltagerne, noe som selvsagt gir grunnlag for feiltolkning og misforståelser. Innholdet var for det meste min og min families tid som flyktninger, tiden på asylmottak og videre som første generasjons innvandrere i Norge.

1.3.3 Datas pålitelighet og gyldighet

Det som må bli tatt i betraktning er selvsagt hvor stort tidsspenn statistikken har blitt innhentet gjennom i og med at dette er for så vidt ny data. Man kan sammenligne med andre grupper som har vært her i 20 år eller lenger, da vil man ha mye større tidsspenn å jobbe med. Den andre faren er å kategorisere alle mennesker under en gruppe, for eksempel: etter land, etter religion eller annet. Denne generalisering kan være farlig og må bli tatt med i betraktningen. Men det var heller ingen annen måte å løse en slik type oppgave, det er umulig å ta kontakt med hver enkel person og kategorisere de på et mer personlig nivå, som ville gitt oss et mye mer korrekt bilde. Man må også tenke at ikke alle svarer med like stor grad av sannhet.

Dette blir mer en gruppediskusjon eller samtale enn et intervju. Utvalgsgruppen som bestod av åtte kvinner og menn er heller ikke stor nok til å gi oss et klart og representativt utvalg. Det var også flyktinger som kun var fra Klepp kommune og det var ikke kontaktet noen andre grupper andre steder i landet. Disse kunne ha kommet med et helt annet perspektiv og synspunkter på de forskjellige spørsmålene enn de som ble stilt i Klepp. Jeg må presisere enda en gang at denne type forskning ikke gir et avgjørende eller endelig svar på spørsmål eller problemstilling, og det er heller ikke meningen. Man søker ikke etter svaret, men man søker etter en arbeidsramme man kan jobbe innenfor. Exploratory research skal gi deg retning og muligens åpne opp for nye ideer og spørsmål. Og er spesielt godt egnet for felt der det ikke er mye eller nok informasjon fra tidligere forskning.

1.4 Teori

De fleste problemstillinger kan angripes med en deduktiv eller induktiv fremgangsmåte. Det er slik at den ene fremgangsmåten derimot ikke ekskluderer den andre. Deduksjon kan karakteriseres ved at man trekker sikre konklusjoner om virkeligheten utelukkende ved hjelp av informasjon man allerede har. Man trenger med andre ord ikke å vurdere andre virkeligheten for å komme med en konklusjon. For eksempel så vet man at en bil er større enn en jakke, og at et hus er større enn en bil. Man kan ut i fra dette alene konkludere med at huset er større enn jakka. Man trenger ikke å se på andre variabler.

Velger man å forholde seg til den induktive fremgangsmåten velger man å observere problemstilling man har valgt, for så å komme frem til en teori om tema. Med andre ord så

starter man med en teori for så å teste holdbarheten eller validiteten til problemstilling eller hypotese. Man må teste ut teorien og det er i grunn det motsatte til den deduktive metoden. Induksjon metoden gir ingen sikre konklusjoner ut i fra kunnskap som man allerede besitter. Hvis påstanden man starter med viser seg å være sann etter at man har testet den, kan man dra en konklusjon.²³

Ønsker man å få et helhetlig bilde, så er begge metodene nødvendige for korrekt tenkning. Jeg har valgt å forholde meg til Hempels *Probabilistisk statistisk forklaringsmodell*, som også kalles forventningsmodellen. Dette er for å skape et fremtidsbilde ved å se på fortiden som var.

Carl Gustav Hempel var en pioner innen sitt felt. Han var inspirert av blant annet naturvitenskapen og positivismen.²⁴ Her finner man den Engelske filosofen John Stuart Mill som er en av skaperne til den klassiske positivismen på 1800-tallet. Kort forklart er positivisme at man holder seg til det som er fakta uten å bli påvirket av tanker og spekulasjoner rundt det som er gitt. Posivismen er også knyttet til naturvitenskapen i den forstand at positivismen mener at naturvitenskapen er den eneste holdbare vei til sann kunnskap.²⁵ Det som var de grunnleggende tankene til Mills om hva som betegnes som en forklaring, er nærmest ubestridt i den vitenskapsteoretiske forståelse av naturvitenskapene, mener Kjørup. På 1900-tallet blusset diskusjoner opp om hvorvidt humaniora burde ta i bruk denne metoden. Det var Hempel som blåste liv i denne debatten med sin artikkel ”*The function of general laws in history*” i 1942.²⁶ Hempel konkluderer med at denne typen forklaring var deduktiv-nomologisk.

Den deduktive- nomologiske forklaringsmodell er forklart kort i naturvitenskapen som: La oss si at radiatoren på en bil sprekker en kald vinternatt. En forklaring på at radiatoren på bilen sprakk, kan være den logiske forklaringen om at vann utvider seg når den utsettes for

²³ Beskrivelsene av deduksjon og induksjon er tatt fra <https://estudie.no/induktiv-deduktiv/>

²⁴ Den naturvitenskapelige metode har stor status mot slutten av 1800-tallet og ble satt på piedestall som idealet for alle vitenskaper i denne perioden og preget positivismen.

²⁵ Råmunddal, Lars. (2009). *Dikotomi eller komplementaritet? – forståelse og forklaring i et vitenskapsteoretisk perspektiv*, s. 3, fotnote 3 og 4. (PhD essay) Hentet fra <http://ramunddal.com/wp-content/uploads/2014/03/Dikotomi-eller-komplementaritet.pdf>

²⁶ Kjørup, Søren (2008) *Menneskevidenskabene bind 1; Forklaring, forståelse, fortælling*, s. 146-147

minusgrader og fryser til is. Metallbeholdere, som radiatorer, sprekker når de utsettes for et visst trykk som for eksempel is som utvider seg. Når det er snakk om en nomologisk-deduktiv forklaring så vil det alltid være en mulighet for at *hvis det skjedde en gang, kan det skje igjen*. Man kan med en grad av sikkerhet si at hvis man etterlater en hvilken som helst bil ute i minusgrader med la oss si ferskvann uten kjølevæske i kjølesystemet, så vil radiatoren sprekke. Dette er et typisk eksempel på en deduktiv-nomologisk forklaring.²⁷

En variant av den deduktive-nomologiske forklaringsmodellen er det Hempel kaller *den probabilistisk statistisk forklaringsmodell*, også kalt forventningsmodellen. Kjørup og Hempel forklarer denne som en sannsynlighetsforklaring. Denne har for så vidt samme form som den deduktiv-nomologiske forklaringsmodellen med at man skal se i fortiden på forskjellige naturlover eller lovutsagn for å se fremtiden for lignende hendelser. Men i forventningsmodellen så skifter man ut disse naturgitte lovene med statistiske forklaringer. Når man ikke har strenge universelle lover å forholde seg til, så må man ta til takke med tidligere statistikk. Den kan forklares med at siden det har hendt før i historien med lik grunnlag eller statistikk, så kan man si at det vil hende igjen.

”Ud fra vores kendskab til nogle særlige omstændigheder, og ud fra vores kendskab til nogle statistiske sandsynligheder, kan vi forklare visse hændelser, svarende til at vi ville kunne have forudsagt dem med stor sandsynlighed på forhånd (om end i dette tilfælde ikke med sikkerhed)”, Sier Kjørup.²⁸

Når man snakker om historie så er det som oftest snakk om fortiden. Men for å være et historisk bevisst menneske så må man også være klar over nåtiden og fremtidens betydning for historien.

1.4.1 Fortid, nåtid og fremtid

Innen den moderne historiedidaktikken er et av de mest sentrale begrepene historiebevissthet. Historiedidaktikk er et bredt begrep som dekker blant annet en forståelse som fokuserer på

²⁷ Ideen er hentet fra: Tjønneland, Eivind. (2015). *Forklaring. Store Norske Leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/forklaring>

²⁸ Kjørup, Søren (1997) *Menneskevidenskapene bind 1; Forklaring, forståelse, fortælling*, s.148

undervisning, og samtidig dekker en bred forståelse som kan forklares som historiebruk. Felles for disse er at de ikke bare fokuserer på fortiden, men heller anvendelsen av fortiden i nåtiden og fremtiden.

Begrepet historiebevissthet kommer fra tysk didaktikk og spredte seg til Norge fra midten av 70-tallet og har langsomt flettet seg inn i norsk historiedidaktisk tenkningen. Begrepet tar for seg de tre tidsdimensjonen fortid, nåtid og fremtid og det kontinuerlige samspillet mellom dem. Historiebevissthet er noe alle mennesker besitter. Vår tolkning av hva som har hendt i fortiden og vår oppfatning av nåtiden, er begge med på å forme forventningene vi har til fortiden. Denne forståelsen av begrepet blir enkelt forklart i utsagnet ”Vi er alle historieskapte så vel som historieskapende”. Et eksempel på historiebevissthet i praksis har jeg hentet fra Erik Lunds bok *Historiedidaktikk*. Han skriver ” Hvis NATO taper mot Taliban i Afghanistan (fremtid), slik noen observatører hevder (nåtid), kan det bety slutten (fremtid) for den organisasjonen som vant den kalde krigen (fortid).” Lund viser her i dette utdraget at historiebevissthet ikke alltid er noe som skjer bevisst.²⁹

For denne oppgaven er det viktig å se på alle tre tidsdimensjoner. Man ser på fortiden ved å ta for oss global statistikk og rapporter som ble utført i hjemlandet. Ved hjelp av disse kan man få en oversikt over det kollektive synet på kvinnesyn, utdanning og religiøsitet i hjemland. Nåtiden er en viktig dimensjon spesielt for nåtidens flyktninger fra Syria og innvandrere fra Somalia, Irak og Iran for å se hvordan det har gått med dem i Norge. Fremtiden er et interessant perspektiv for historien og historikere, den er ofte satt på sidelinjen og er ikke forutbestemt. Men det er fortsatt en del av historiens tre dimensjoner.

1.4.2 Ulemper og utfordringer

Det er definitivt store ulemper og utfordringer med forventningsmodellen. Første problemet er at det ikke er mulig å faktisk se frem i tiden når det er snakk om mennesker og ikke naturvitenskapelige data. Mennesker er tenkende vesener som har mulighet for forandring og er da uforutsigbare. Da Hempel la frem forklaringen sin ble han møtt med skepsis.

²⁹ Lund, Erik. (2011). *Historiedidaktikk – en håndbok for studenter og lærere* (utg.4). Oslo: Universitetsforlaget. s. 24-25

Skeptikerne mente at humaniora og samfunnsvitenskapene var en annenrangs vitenskap som ikke greier å oppfylle kravene som blir stilt til denne typen forskning. Men man kan argumentere for at humaniora er et helt annet felt innenfor forskning, og en hel annen type vitenskap enn hva naturvitenskapen er.

Wilhelm Dilthey, som var en tysk filosof og historiker, nevner også et annet aspekt. Mennesket har spesielle dimensjoner som sjel og ånd, og disse kan ikke studeres ved bruk av kvantitative eller naturvitenskapelige metoder. Det som gjør et mennesket originalt kan bare studeres ved hjelp av kvalitative metoder og den hermeneutiske forståelsen.

Det er slik at det finnes mange skeptikere som mener at det ikke er mulig å bruke denne typen teori i humaniora eller samfunnsfaglig vitenskap. Jeg kan argumentere med at det finnes sammenlignbart materiale i noen aspekter blant mennesker som kommer fra liknende situasjoner og har en sammenlignbar fortid. På den naturvitenskapelige plan har den positivistiske tenkemåten vært en stor suksess.³⁰

Det er også det faktum at man ikke kan forske på alle innvandrere og flyktninger på et individuelt nivå. Jeg velger derfor å se på dem kollektivt som grupper av mennesker fra diverse land, og som en samlet gruppe fra Midtøsten. Det er ikke min hensikt å generalisere personer, men det er i midlertid ikke mulig å løse oppgaven på en annen måte enn ved å sammenligne tidligere oppførsel og resultater for så å tenke seg at ”historien vil gjenta seg” og det vil skje det samme igjen med neste gruppe.

1.5 Hvorfor syriske flyktninger?

Norge er et populært mottakerland for flere representanter fra forskjellige folkegrupper som er på leting etter et nytt sted å kalle hjem. Det flerkulturelle Norge blir mer og mer aktuelt og en realitet. I den siste tiden har muslimer og islam vært i stort fokus blant media og i diverse diskusjonsforumer. Da er det ingen overraskelse at også Syria og krigen har vært i medias

³⁰ Råmunddal, Lars. (2009). *Dikotomi eller komplementaritet? – forståelse og forklaring i et vitenskapsteoretisk perspektiv*, s. 3, fotnote 3 og 4. (PhD essay) Hentet fra <http://ramunddal.com/wp-content/uploads/2014/03/Dikotomi-eller-komplementaritet.pdf>

søkelys de siste årene. Nordmenn har hørt om konfliktene og krigen enten gjennom media eller venner, til og med de minst interesserte i samfunnet er informert. En av de større spørsmålene er om syrerne kommer til å bli en ressurs for Norge slik som for eksempel bosniere³¹, eller om de kommer til å ende som en belastning for samfunnet som for eksempel pakistanere.³²

De fleste er opplyst om at det er konflikt og kriger i Syria, men hvor mye av disse opplysningene stemmer med virkelighetsbildet? Man hører argumentasjon for at syrerne er godt utdannende mennesker og vil raskt tilrettelegge seg de norske regler og normer. Andre sier at som muslimer og mennesker fra Midtøsten, vil de slite med alt det nye og ikke klare å integrere seg fullstendig. Dette er en av hovedgrunnene til at jeg ønsker å ta et nærmere blikk på hva som faktisk stemmer og hva som er media oppspinn eller overdrivelser

Billedbruk og store overskrifter i media er med på å skape både gode og dårlige assosiasjoner med flyktning krisen. Et eksempel på bildebruk er da det lille døde barnet Alan skyltes opp på stranden i Tyrkia. Det verdenskjente bildet ble delt flere tusen ganger på sosiale medier og det skapte en stor iver etter å strekke en hjelpende hånd til flyktningene. Alan ble et symbol for flyktningkrisen verden over. Som igjen skapte mer debatt angående hvor mye hvert land skulle hjelpe ved å ta inn flyktninger. Nå er det slik at det selvsagt var flere grunner for at akkurat den syriske krisen og krigen ble kjent men Alan ble et sterkt symbol som de fleste kan huske å ha lest om i mediene.

1.6 Tidligere forskning

Det har ikke vært noen offisielle rapporter over hvordan Syria flyktningene og innvandrerne kommer til å integreres i det norske samfunnet. Ser man på innvandrere fra Somalia, Iran og Irak er det gode tall for hvordan det har gått og man kan si noe om hvordan muligens fremtiden vil se ut for dem. I nyere rapporter kan man se blant annet fra Integrerings- og

³¹ Dzamarija, Minja T. (2016). Bosniere – integreringsvinnere?. *Samfunnsspeilet* (4) s.15 - 20 <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/bosniere-integreringsvinnerne>

³² Henriksen, Kristin. (2007). *Fakta om 18 innvandrergupper i Norge* (SSB rapport 29/2007). Hentet fra https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_200729/rapp_200729.pdf s. 50

mangfolds direktorat hvordan det har gått med tidligere grupper fra Midtøsten. Disse har også begynt å anskaffe data som omfatter syrerne. Man har også den nyeste rapporten til Norges offentlige utretninger (NOU) som kom ut 1. Februar 2017, *Integrasjon og tillit*. Den sier noe om hvorfor Norge fikk et stort press etter sommeren 2015 og den store tilstrømmingen av flyktninger som i bunn ikke kunne forsørge seg selv. Den tar videre opp diverse problemer og utfordringer og tar opp løsningsforslag.

Ser man derimot på andre land i Europa, men også i resten av Skandinavia, så er data mengden større. *The Organization for Economic Co-operation and Development* (OECD) gir et godt bilde og oversiktlig av hvordan det går med de forskjellige innvandrere gruppene rundt i verden.

IZA Institute of Labor Economics publiserte en ny rapport i januar i år, *Immigrant Labor Market Integration across Admission Classes*. Dette er den nyeste data som oppgaven vil omhandle. Rapporten viser at nyankomne innvandrere fra lavinntektsland integreres inn i arbeidsmarkedet de første årene, men at etter 5- 10 år snur integreringen og flere innvandrere støtter seg til trygdeordninger. Dette er et interessant funn i og med at tidligere rapporter har vist at høy botid i mottakerland fører til bedre integrering.

Integreringen til innvandrere i resten av Skandinavia og da spesielt i Danmark og Sverige, har vist seg å være bedre dokumentert enn i Norge. Det er grunnet lenger botid til noen av gruppene, men også det at for eksempel Sverige har tatt imot flere flyktninger fra blant annet Syria.

Det finnes mye ulik informasjon om kvinnesyn, religion, utdanning, flyktninger og integrering. Men jeg har samtidig ikke funnet informasjon samlet eller sammenlignet på samme måte som i oppgaven.

Kapittel 2: Hva har kontrollgruppene med seg av bagasje?

I første kapittel gikk jeg gjennom og presenterte oppgaven, dette inkluderte metode og teori. I dette kapitlet ønsker jeg å vise hva utvalgsgruppen har med seg fra hjemlandet. Det vil være et fokus på tema som kvinnesyn, utdanning og religiøsitet. Det er sammenheng mellom hjemland og hvor godt flyktningen integreres i mottakerlandet.

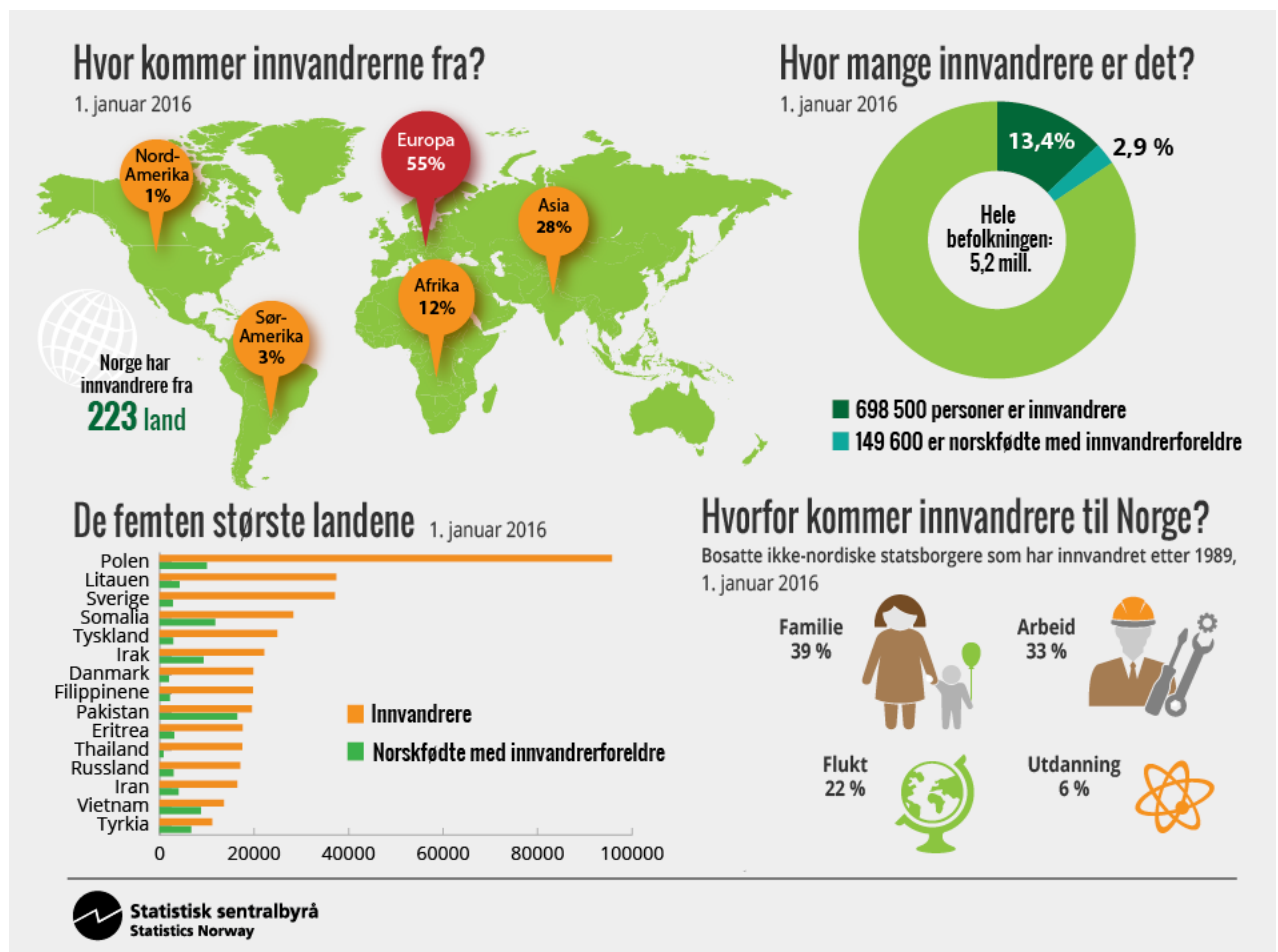
2.1 Innledning

FNs Høykommissær meldte i 2016 at det var 65 millioner mennesker drevet på flukt i verden på dette tidspunktet. Det har ikke vært så mange mennesker på flukt siden andre verdenskrig.³³ Alle disse er menn, kvinner og barn som enten er fordrevet innad i sitt eget land eller drevet ut av landet. For dem som er tvunget ut og er på leting etter et nytt bosted er det ikke alltid lett å finne seg til rette på det nye stedet. For at et nytt land skal bli et hjem må flyktningene etterhvert kunne føle seg som en del av samfunnet, men også bli ønsket velkommen av mottakerlandet de ankommer. Dette krever arbeid fra innvandrerne men også landet og lokalsamfunnet de ankommer. Integrering er nøkkelordet her.

Jeg ønsker å dra paralleller mellom fortid og fremtid ved å sammenligne tidligere store innvandrergupper fra Midtøsten med dagens syriske innvandrere. Ved å gjøre dette kan jeg muligens lage et fremtidsbilde av hvordan integreringen vil skje for syrerne i Norge. Jeg har valgt tre innvandrergupper som jeg skal ha i fokus. Valget ble tatt kun med tanke på størrelsen av de forskjellige gruppene og da naturligvis at de var fra samme område som Syria flyktningene. Valget ble tatt fordi de representerer et større antall blant befolkningen i Norge og kan sammenlignes lettere med Syrere med tanke på at de er en av de største gruppene i

³³ Aalandslid, Vebjørn. (2016). Internasjonal statistikk over flyktninger – utfordringer med innsamling og formidling rekord mange mennesker på flykt. *Samfunnsspeilet* (4) .s.60-65
Hentet fra: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/rekordmange-mennesker-pa-flukt>

nyere tids innvandringshistorie. Gruppene som er valgt fra Midtøsten er innvandrere fra Somalia, Irak og Pakistan, og disse skal jeg sammenligne med syrerne.³⁴

Figur 3: SSB – Nøkkeltall for innvandring og innvandrere (2017)

I Figur 3 ovenfor ser man hvilke land innvandrerne i Norge er kommet fra, hvor mange som kom, hvorfor de kom og de femten største landene som innvandret. Tallene er fra Statisk sentralbyrå og tallene er fra 2016. Som vi kan se så er arbeidsinnvandrere fra Polen, Litauen og Sverige de største gruppene. Denne oppgaven tar derimot ikke for seg arbeidsinnvandrere. Jeg skal se videre på noen av de største innvandrergruppene som kom som flyktninger fra Midtøsten.

Kapittelet blir todelt. Først skal jeg se på kontrollgruppenes tid i hjemland og flukt. Dette reiser følgende spørsmål: *Hva menes med Midtøsten?* , *Hvem er disse menneskene?* Og *Er de*

³⁴ Statistisk sentralbyrå. (2017). *Nøkkeltall for innvandring og innvandrere*. Hentet fra: <https://www.ssb.no/innvandring-og-innvandrere/nokkeltall>

sammenlignbare med flyktingene fra Syria? Den neste del vil jeg se på utvalgsgruppens tid i Norge og svare på spørsmålet: *Hva vet vi om Syrere og andre Midtøsten grupper i Norge?* Dette er spørsmålene jeg kommer til å få svar på i dette kapittelet.

2.1.1 Eurosentrisk utgangspunkt

” **Eurosentrisme** viser til eit verdssyn der ein set Europa og europeisk eller vestleg historie og kultur i sentrum og bruker det som målestokk, rettesnor eller utgangspunkt for forståinga av resten av verda. Omgrepet er knytt til europeisk kolonisering sidan tidleg moderne tid, og har særleg dukka opp i diskusjonar rundt avkolonisering.”³⁵

Eurosentrisme er et begrep som blant annet forfatter Clive Ponting tar opp i boken sin *World history: A new perspective*. Boken hans følger kronologisk verdenshistorien, men er interessant nok skrevet fra en annen vinkel enn hva som er vanlig for en vestlig forfatter. Konvensjonelt vil man skrive om global historien med et fokus på den vestlige sivilisasjonens fremvekst og kampen om makten. Ponting skriver fra et ”globalt” perspektiv, som vil si at han tar for seg de forskjellige kontinenters historie kronologisk fra omtrent begynnelsen av. Han skriver om hvordan mennesker er både like og ulike, drar frem oppveksten av religion og spredning og videre hvordan verden blir med globalisert.

Jeg har hele min bakgrunn fra et europeisk ståsted eller da utgangspunkt. Det er viktig å vite at informasjonen jeg bruker vil komme fra et europeisk synspunkt og en europeisert historie. Man ser det i eksempel begrepet Midtøsten som er brukt mye i oppgaven og kan være misvisende med tanke på hva regionen omfatter. Området som for det meste er et begrep som beskriver den arabiske verden, og en mer utvidet forståelse av den muslimske verden, forandrer seg etter hvor man har sitt utgangspunkt. For meg er Norge verdens navle og midtpunktet i min verden og min forskning.

³⁵ Skålid, Jon O.(2006, 29.11). *Nasjonalsentrert og eurosentrisk historiefag*. Hentet fra: <http://forskning.no/historie-pedagogiske-fag/2008/02/nasjonalsentrert-og-eurosentrisk-historiefag> (17.03.17)

Grunnen til at begrepet Midtøsten har vært under kritikk er fordi det er et begrep født ut fra et Eurosentrisk synspunkt. Den ligger øst for oss som lever i Europa, eller Vesten. Men for en person som befinner seg i eksempel Russland, vil Midtøsten være i sør. Og for noen som har sitt ståsted i India vil Midtøsten ligge i vest. Begrepet har et eurosentrisk synspunkt, og er skapt av og for oss i vestlige land men blir da brukt verden over.³⁶

2.2 Midtøsten som begrep

Noen av de eldste sivilisasjonene som er kjent, vokste frem på det geografiske området man kaller Midtøsten. Flere banebrytende begivenheter og ideer hendte og ble skapt nettopp her. Man kan ta frem eksempler som etablering av jordbruket, det å temme og holde husdyr, også vitenskapen skal ha sin opprinnelse i Midtøsten sammen med billedskrifts tegn som senere ble spredt rundt i Midtøsten og deriblant Egypt, hvor de laget sin egen skriftsystem med hieroglyfer.³⁷ Også store verdensreligioner som jødedommen, kristendommen og islam har alle sin opprinnelse i Midtøsten.

Midtøsten har helt klart hatt en imponerende storhetstid og fortiden er fylt med store bragder som har kommet hele verden til gode. I nyere tider har konflikten rådet området, både borgerkriger, frigjøringskriger og mellomstatlige konflikter har herjet området.

Etter at første verdenskrig endte i 1918, gikk det Omanske imperiet i oppløsning kort tid etter i 1923. Det Osmanske imperiet var på taperens side under krigen noe som førte til at Storbritannia og Frankrike tvang igjennom ydmykende fredsbetingelser som skapte uroligheter, ustabilitet og konflikter i Midtøsten. Dessuten har blant annet de rike olje soklene gjort Midtøsten attraktiv for stormakter som USA og Russland. Dette i tillegg til konfliktene rundt opprettelsen av staten Israel har bidratt til et svært høyt konfliktnivå i Midtøsten.

³⁶ Ibid.

³⁷ Leraand, Dag. (2015). Midtøsten historie. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra: https://snl.no/Midt%C3%B8stens_historie

Regionen preges i dag av økende skiller mellom fattig og rik, opprettelse av forskjellige autoritære regimer og stadig synkende økonomi. ³⁸

Midtøsten er et evig skiftende geografisk område som består av land med liknende kulturelle og religiøse rammer. Begrepet i seg selv kom ikke i bruk før etter andre verdenskrig og da særlig forbundet med Midtøsten-konflikten.³⁹ Kort fortalt har Midtøsten-Konflikten pågått i flere århundrer og som fortsatt i dag er en realitet. I nyere tid så ser man at den konkrete bakgrunnen for konflikten har sitt utgangspunkt i den økende jødiske emigrasjonen til Israel mot slutten av 1800-tallet. Konflikten blusset særlig opp rundt 1930 da de arabiske palestinerne forstod at de nyankomne jødene planla å opprette en egen Jødisk stat i Israel. Konflikten har skiftet fra en regional konflikt til en mer lokal konflikt mellom Israel og Palestina i senere tid. Konflikten omhandler motstridende ambisjoner om hvordan de territorielle linjene skal bli trukket innad i Palestina mellom den jødiske befolkning og den arabiske befolkningen.⁴⁰

Midtøsten er ett av to hovedområder som denne oppgaven skal ta for seg. Det andre er Norge som mottakerland. Det som er viktig å avklare tidlig er at selv om vi ser på Midtøsten her som *ett* område med liknende kultur og religion, er landene svært forskjellige fra hverandre med hensyn til kultur og mennesker. Midtøsten er en geografisk region som strekker seg over flere kontinenter. Man kan sammenligne med for eksempel Balkan området i Europa. Mange vil si at Balkan landene som: Hellas, Albania, Republikken Makedonia, Bulgaria, Montenegro, Kosovo, Bosnia – Hercegovina, Kroatia og Serbia.⁴¹ Ofte vil man tenke på Balkan som et og samme” land” med samme type mennesker og religion. Men her lever det et mangfold av ulike mennesker og religioner, slik som i Midtøsten.

³⁸ Universitetet i Oslo. (u.d). *Vi forsker på: Midtøsten*. hentet fra: <http://www.uio.no/forskning/vi-forsker-pa/land-omraader/splitt-midtoesten.html> (17.03.17)

³⁹. Store Norske Leksikon. (2013, 25.10). Midtøsten. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra: <https://snl.no/Midt%C3%B8sten>

⁴⁰ Leraand, Dag. (2016) Midtøsten-konflikten. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/Midt%C3%B8sten-konflikten>

⁴¹ Bare for å nevne de fleste, ekskludert er landene som kun en mindre del av landet er i Balkan. Tyrkia er et eksempel på et land som mindre parten tilhører Balkan.

Midtøsten kan i grunnen beskrives på to forskjellige måter eller da dekke to forskjellige arealer. Den ene kalles kun for Midtøsten eller da *The Middle East* på engelsk som er den mest vanligste måten å tenke på og dekker områdene fra Libya i vest og helt ned til Persiabukta i øst. Dette området inkluderer: Bahrain, Egypt, De forente arabiske emirater, Iran, Irak, Israel, Jordan, Kuwait, Libanon, Oman, De palestinske territoriene, Qatar, Syria, Saudi-Arabia, Tyrkia og Jemen. Eller da de arabiske landene.

Det andre begrepet blir omtalt som ”Den større Midtøsten” eller bedre kjent som *The greater Middle east* på engelsk. Dette begrepet gjør den geografiske regionen større enn hva den normalt sett er kjent som. Inkludert i listen over land finner man i tillegg: Pakistan, Afghanistan, Kypros, Libya, Tunisia, Marokko, Algerie, Vest-Sahara, Mauritania, Sudan, Eritrea, Somalia og Djibouti. Noen tar også for eksempel land i Kaukasus også med i begrepet Den større Midtøsten.⁴² Dette bredere begrepet kom i bruk etter at G8 brukte det i 2004. G8 eller da *Group of eight* er en fellesbetegnelse på åtte av verdens rikeste og mest demokratiske industriland som har gått sammen. Disse landene er: Canada, Frankrike, Italia, Japan, Storbritannia, Tyskland, USA og i senere tid Russland.⁴³

Denne oppgaven vil ta i bruk denne andre bredere definisjonen av Midtøsten. Dette er fordi det er en oppdatert versjon av den originale som allikevel alltid har vært flytende. Det har aldri vært en konkret liste med land som har holdt seg stabil. Den er alltid voksende eller synkende.

Man har også et tredje begrep som har blitt kalt *Den muslimske verden*. Begrepet kan forstås på to måter, i en kulturell sammenheng og en geografisk og politisk sammenheng. Førstnevnte kan beskrives som alle mennesker som tilhører fellesskapet som følger religionen Islam. Dette gjelder alle land og alle nasjonaliteter som har Islam som hovedreligion. Den sistnevnte omhandler alle land uavhengig av nasjonalitet eller grenser der politikken og geografien styres av Islam. Den blir også kaldt muslimske verden, islamske verden og Ummah.

⁴² Store Norske Leksikon. (2013, 25.10). Midtøsten. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra: <https://snl.no/Midt%C3%B8sten>

⁴³ Knudsen, Olav Fagelund. (2017). G7. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra: <https://snl.no/G7>

Ummah enkelt forklart betyr ”fellesskapet av muslimer” andre forklaringer på Ummah er ”folk”, ”samfunn” og ”nasjon”. Muslimer ønsker å tenke på seg som et felleskap og som brødre knyttet av religion.

Dette er noen av de forskjellige begrepene eller måtene å forklare denne komplekse geografisk sammensatte og religiøse regionen på. I oppgaven kommer jeg til å anvende den bredere oppfatningen Midtøsten. Grunner for dette er at de fire hovedlandene våre: Somalia, Irak, Iran og Syria. Alle landene, utenom Somalia, går under den konvensjonelle beskrivelsen av Midtøsten. Somalia blir derimot tatt med hvis man ser på den utvidede versjonen. Som det har blitt forklart så er disse landene kun valgt ut fra størrelsen på gruppen innvandrere i Norge og at de deler samme religion. Somalia har også blitt sterkt preget av nabolandet Jemen over store perioder i historien sin. Som land har Somalia blitt preget av den arabiske kulturen og religion i lang tid.

2.3 Historisk bakgrunn for de fire utvalgte gruppene

Som nevnt tidligere har jeg valgt fire hovedgrupper med innvandrere som har bosatt seg i Norge. Denne listen inkluderer Syria gruppen som har mitt hovedfokus i kapittel fire. Denne delen vil ta for seg noen sider av innvandrernes bakgrunnshistorie før de ankom Norge. Landene Somalia, Irak og Iran er valgt etter størrelsen på innvandrergruppen som har allerede bosatt i Norge. Jeg kommer spesielt til å se på det kollektive synet på likestilling mellom kjønnene, utdanning og religiøsitet. Under Kvinnesyn tar jeg opp: kvinners rettigheter, kvinnerollen og samfunnets reaksjon mot kvinnens rolle. Under Utdanning ønsker jeg å ta opp: hvor mange som har utdanning, hvor viktig utdanning er for utvalgslandet og menn og kvinner i arbeid. Under religiøsitet tar jeg opp: statistikk på hvor mange som tilhører Islam og andre religioner, Islams plass i samfunnet og noe påvirkning av Islam i samfunnet.

Selv om det ikke er noen hoved regel på hva som gjør en person godt integrert, så vil jeg tro at det beste er å se på hjemlandet. For at integrering skal skje mest mulig smertefritt må asylsøkeren ta til seg hovedtrekkene i det nye samfunnet. For Norge gjelder dette de *norske verdier* som står sentralt i samfunnet.

Når folk blir spurt om hvilke moralske og politiske verdier de mener står i Norge, svarer de fleste: Politisk demokrati, likestilling mellom kjønn og likeverd mellom alle mennesker, åndsfrihet – frihet både til å ytre seg og til å utøve sin tro, toleranse og respekt, økonomisk og sosial likhet, solidaritet og aktiv deltakelse i organisasjoner og i samfunnet ellers.⁴⁴

Dette er et sitat fra publikasjonen *Ny i Norge om Verdier som står sterkt i Norge*. Man må som innvandrere kunne si seg enig i brorparten av disse hvis man ønsker en vellykket integrering siden de står så sentralt i Norsk kultur. Med henhold til Likestilling mellom kjønn så ligger Norge på plass nummer tre i verden i følge *The Global Gender Gap report 2016*.⁴⁵

Selv om Norge har religionsfrihet så velger det Norske folk å leve i et sekularisert samfunn.⁴⁶ Med sekularisering menes det å skille stat og kirke, svekket religiøs tro og at religion bli mer og mer privat i samfunnet. Disse er kun noen av teoriene rundt sekularisering.⁴⁷ Problemer kan forekomme hvis man som sterkt religiøs ankommer mottakerland og ikke klarer å tilpasse seg Norges mer liberale holdning til religion.

Det tredje punktet jeg tar opp er utdanning. I Norge er utdanning noe som er helt sentralt i samfunnet. Den går gjerne under det som i norske verdier kalles økonomisk og sosial likhet, men også deltakelse i samfunnet ellers. Man regner grunnskole som lav utdanning, videregående som middels og universitet og høyskole som høy utdanning. Unge kvinner er ofte mer utdannede enn menn og arbeidsinnvandrere er ofte høyere utdannet enn flyktninger generelt.⁴⁸ Dette er de punktene jeg har valgt å fokusere på i oppgaven i forhold til bakgrunn.

Jeg vil ikke gå i dybden i historien til noen av gruppene i og med at oppgaven ikke har behov eller plass nok til å dedikere til dette formål. Jeg kommer heller ikke til å diskutere politikken

⁴⁴ Ny i Norge. (u.d) *Verdier som står sterkt i Norge*. Hentet fra: <http://www.nyinorge.no/no/Familiegjenforening/Ny-i-Norge/Om-Norge/Norsk-historie-og-samfunn/Verdier-som-star-sterkt-i-Norge/>

⁴⁵ The World Economic forum (2016) *The Global Gender Gap Report 2016* (WEF rapport 11/2016). Hentet fra <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2016/>

⁴⁶ FNs menneskerettighetserklæring av 10. desember 1948 «frihet til enten alene eller sammen med andre, offentlig eller privat, å gi uttrykk for sin religion eller tro i lære, gjerning, utøvelse og etterleving» (artikkel 18).

⁴⁷ Taule, liv. (2014). Religion og livssyn i endring Norge - et sekulært samfunn?. *Samfunnsspeilet (1)*. Hentet fra: <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/artikler-og-publikasjoner/norge-et-sekulaert-samfunn-s-9-16>

⁴⁸ Statistisk sentralbyrå. (2016). *Befolkningens utdanningsnivå, 1. Oktober 2015*. Hentet fra: <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/utniv>

i de forskjellige landene utover det som er nødvendig for oppgavens helhet. De punktene som blir viktigst er som nevnt: *Kvinnesyn, utdanning og religiøsitet* i rekkefølgen som er.

2.3.1 Somalia

Somalia er en republikk på *Afrikas Horn* som ligger i Øst – Afrika. I 1960 ble Somalia endelig selvstendig men det tok ikke lang tid før den brutale diktatoren Siad Barre kom til makten. Han styrte landet til statskuppet som styrtet han i 1991. På denne tiden var det en stor omvelting i Afrika og trenden var demokratisk. Det somaliske folket var håpefullt og ønsket at landet skulle kaste seg over trenden. Dette hendte i midlertid ikke og Barres fall ble dessverre bare starten på borgerkrigen som delte landet.⁴⁹ Det har vært flere borgerkriger og Somalia har i de siste 20 årene ikke hatt noen særlig form for myndighetsstruktur. Landet er oppdelt i mange mindre regioner og det er de diverse klanene som sloss om makten og får skylden for urolighetene som fortsetter. Dessuten har de hatt store problemer med ekstremistiske grupperinger som har brakt mer uro innad i landet.⁵⁰

Jeg må nevne nok en gang at Somalia i motsetning til de tre andre landene ikke befinner seg i hva vi generelt sett kaller Midtøsten geografisk. Som nevnt tidligere så har Midtøsten som begrep hatt en mer flytende landegrense enn da for eksempel Balkan har hatt. Den har i midlertid ikke strukket seg særlig mot Afrika, med unntak av da Egypt som går under denne originale definisjonen av Midtøsten. *The Greater Middle East* definisjonen inkluderer Somalia som en del av ”Midtøsten” fordi begrepet dekker det vi vil kalle *den muslimske verden*.

Den muslimske verden, også kjent som islamske verden, er et begrep som brukes om alle mennesker som tilhører det islamske felleskapet og går under troen Islam. Dette er mennesker som ikke har samme nasjonalitet eller er av samme etnisitet, men er likevel et spredt felleskap av likesinnede. De deler samme riter, festdager og kulturelle likheter forbundet med Islam. Dessuten er arabisk ansett som offisielt språk i brorparten av de muslimske landene, inkludert Somalia som i tillegg har somali som offisielt språk. Som en av de fire store

⁴⁹ Globalis. (2016, 14.10). *Somalia*. Hentet fra: <http://www.globalis.no/Konflikter/Somalia>

⁵⁰ Ibid.

verdensreligionene er Islam praktisert av omtrent 1,5 milliarder mennesker. Som da putter den på andre plass på verdensbasis selv om den er den yngste av de store religionene.

Kristendommen er den religionen med flest tilhengere på verdensbasis. Her vil religion knytte Somalia sammen med de andre arabiske landene selv om de geografisk sett ikke vil bli betraktet som Midtøsten, men heller som en del Sør Afrika. Men jeg vil også påpeke at grunnet Somalias nærhet til Yemen, som er et land innenfor de geografiske rammene for Midtøsten, så har Somalia fått en arabisk innflytelse av sin nabo.

Religionen spiller en stor rolle i hvordan et land utvikler seg og hva som blir normen i samfunnet. Kvinnesyn og utdanning er to områder som blir påvirket av religiøs praksis.

2.3.1.1 Kvinnesyn

Kvinner i Somalia mistet mye av sin rettslige beskyttelse da regjeringen kollapset etter Siad Barres død. Somaliske kvinner levde under det tradisjonelle kvinnesynet ved at kvinnen var hustru, mor og hjemmевærende. De ble derimot nødt til å ta mer ansvar under krigene og urolighetene som fulgte. Kvinner ble nødt til å ta over flere mannsroller i hjemmet og de måtte også overta det økonomiske ansvaret. Dette førte til at kvinner selvsagt fikk en høyere status i hjemmet og i samfunnet, men dette ble ikke overført til kvinners rettigheter. Kvinner hadde fortsatt ingen flere rettigheter selv om de nå hadde en større innflytelse på samfunnet.

Denne nye kvinnerollen i hjemmet ble dessverre ikke noe varig. Mennene tok tilbake jobbene som kvinnene hadde overtatt. Denne overtagelsen viser seg sterkt i den offentlige og private sektor. Et eksempel her er kvinner i læreryrket, men også unge jenters rett til skolegang. Den lille fremgangen som var gjort ble mer eller mindre trukket tilbake. I tillegg til dette så har kvinner i de siste årene også vært ofre for voksende konservative grupper av religiøse menn. De mener at kvinneverettigheter, likestilling og kvinnens rolle i økonomien går imot Somali kultur og er anti-islam. Kvinner og menns roller er svært tradisjonelle og viker ikke mye fra deres tradisjonelle rammer.⁵¹ Krigen har i midlertid krevd mange liv, dette har da igjen gjort det slik at kvinner går ut i arbeidslivet. Her har kvinnene briljert og klart seg svært bra.⁵²

⁵¹ UNICEF. (2002). *Women's right in Islam and Somali culture*. Side 1

https://www.unicef.org/somalia/SOM_WomenInIslam.pdf

⁵² Countries and their cultures. (u.d). *Somalia*. Hentet fra <http://www.everyculture.com/Sa-Th/Somalia.html>

Kvinnens plass i samfunnet er styrt av Koranen og samfunnets tolkning av de religiøse regler og lover. Somaliske tradisjoner og kultur er en blanding av religion og deres nomadiske historie. Men det må nevnes at tiden før Islam som den religiøse retningen til Somalia, hadde kvinner så og si ingen rettigheter i det hele tatt. Islam ble da redningen og gav kvinner retten til å: livet, utdanning, arverett og eiendom. Dessuten ble også polygami begrenset. Menn hadde ikke lenger retten til å ta til seg mer enn fire koner og det ble satt inn lover og regler som sikret alle konene måtte behandles rettferdig.

Polygami er når en mann tar til seg flere koner, kvinnen har ikke rett til å ta til seg flere menn. Dette er i grunn lovlig i alle land i Midtøsten, eller da alle land som følger Islam. Det er i midlertid ikke vanlig praksis blant muslimene. Det står i Koranen at det er lov med flerkoneri men at mannen må behandle alle konene likt. Dette vil si at de må behandles likt materielt og følelsesmessig, noe som ikke er en simpel oppgave. Polygami er for eksempel ulovlig i både Tyrkia og Tunisia. I Somalia er polygami ganske vanlig ifølge *Landinfo*. Dette gjelder helst endre menn, alder mellom 40 og 60 år, og den andre fellesnevner er at de er økonomisk sterke.⁵³

Kvinnens status i samfunnet er påvirket av sosiale og økonomiske faktorer, lokale regelverk, fattigdom, krig og å kunne lese og skrive.

Det er gjort noe fremskritt i nyere tid for likestilling blant kjønnene. I dag spiller kvinnens rolle i samfunnet en vesentlig større rolle og da spesielt økonomisk for familien. Kvinner og menn har i midlertid klare roller og restriksjoner i det daglige liv. Det største punktet for en mer likestilt Somalia er utdanning. Dette vil åpne dørene for kvinner i en enda større grad.⁵⁴

2.3.1.2 Utdanning

Økonomisk er Somalia et av verdens fattigste land og er det fattigste landet i oppgavens utvalg. Fattigdom blir målt ved å se på landets BNP per innbygger. Det er slik at det ikke

⁵³ Landinfo. (u.d). *Somalia: ekteskap og skillsmisse*. Hentet fra http://www.landinfo.no/asset/2859/1/2859_1.pdf

⁵⁴ UNICEF. (2002). *Women's right in Islam and Somali culture* https://www.unicef.org/somalia/SOM_WomenInIslam.pdf s. 29

finnes noen spesielt klare tall på Somalia. Grunner til dette kan være mange. For Somalia er det nok borgerkrigen som setter den største bremsen på innhenting av data.

”Det er mange ting som kan gjøre det vanskelig å få tak i informasjon fra et land. Borgerkrig, diktatur eller mangel på infrastruktur kan gjøre det vanskelig å nå frem til områder i et land. Man får rett og slett ikke spurt de som bor der. Noen land har så få ressurser at de velger å ikke bruke tid på det, dårlige systemer for å samle inn og arbeide med offentlig statistikk, at det som finnes av statistikk ikke kan brukes.”⁵⁵

Borgerkrigen på 90-tallet ødela mye for fremveksten av noen sterk økonomi i landet. Landbruket er i dag Somalias viktigste næringsvei og inntektskilde og blir dominert av dyrehold og jordbruk. Den somaliske økonomien er i dag avhengig av pengeoverføringer fra utlandet av andre somaliere. Det sendes inn omtrent 12 milliarder dollar årlig, dette er fra slektninger som har funnet lykken i utlandet.⁵⁶

Etter mer enn 20 år med konflikt og uroligheter har en hel generasjon av somaliske barn mistet muligheten til utdanning og en stabil barndom. Somalia er en av landene som ligger på bunnen av listen med lavest prosent med barn som er registrert i grunnskole. Totalt går kun 30% av alle barn på skole, jenter står for 40% av dem som er registrert.⁵⁷

Det er flere grunner til den lave skolegangen. Hovedgrunnen som foreldre oppgir er økonomiske. Den høye fattigdommen gjør det slik at foreldre ikke kan betale for barnets skoleutgifter og ikke da kan sende barnet på skole. I 2011 prøvde Somaliland⁵⁸ å innføre gratis skole for alle, noe som skulle løse det økonomiske grunnlaget foreldre hadde for ikke å sende barna på skole. Problemet var i midlertid ikke løst, budsjettet strakte seg bare så langt

⁵⁵ Globalis. (u.d) *Hva er statistikk*. Hentet fra <http://www.globalis.no/Om-Globalis/Hva-er-statistikk>

⁵⁶ Globalis. (2016). *Somalia*. Hentet fra: [http://www.globalis.no/Land/Somalia/\(language\)/nor-NO](http://www.globalis.no/Land/Somalia/(language)/nor-NO) (15.01.17)

⁵⁷ UNICEF (2015) *Education in Somalia*. Hentet fra: <https://www.unicef.org/somalia/education.html> (14.01.17)

⁵⁸ Selverklært republikk nord i Somalia. Har prøvd å få annerkjennelse som selvstendig republikk siden 1991. Det er fred og demokrati i Somaliland i motsetning til resten av Somalia. Er i dag fortsatt en del av Somalia.

og det ble lønningene til lærerne som måtte holdes lavt. Dette førte til at det ble en mangel på lærere.

Jenter er som tidligere nevnt i mindretall på skolebenken. Dette er selvsagt en grunn til bekymring fordi det fører til at blant kvinner mellom 15 år til 24 år, så kan kun 25% lese og skrive. Jeg oppga hovedgrunnen til lav tilstedeværelse for å være økonomisk på tvers av kjønn, men det er flere grunner til at familien velger å sende sønner og ikke døtre. Sosiale normer er selvsagt en grunn, men mangel på: kvinnelige lærere, adskilte toalett og frykten for jentenes sikkerhet. Kvinnelige lære er sterkt underrepresenterte, mindre enn 20% av alle lærere på grunnskolenivå er kvinner. Dette blir et problem når somalisk kultur ikke ønsker unødig kontakt mellom kjønnene på grunnlag av religiøse restriksjoner.

Barna som begynner på grunnskolen i Somalia, starter ofte i en eldre alder enn hva som er anbefalt. Det er normalt at barnet starter førsteklasse i en alder av fem eller seks år, men det viser seg at det er flere som begynner skolen i en alder mellom 14 og 17 år. Det er over det dobbelte av den anbefalte alderen.⁵⁹

2.3.1.2 Religion

Somalia tilhører som nevnt flere ganger religionen Islam. Det er en liten del som er kristne, men dette er en svært liten andel av helheten. Brorparten av Somaliere er Sunnimuslimere. Det finnes to tankeretninger innen Islam, Sunni og sjia, men disse er igjen delt opp i flere deler som varierer på hvordan de tolker Islam og Koranen. De deler allikevel det meste som Koranen, gudstro, troen på Muhammed som profet, leveregler og samme normer. Og skiller seg på blant annet: historien til Islam, hvem som er profeten Muhammed, tolkningen av Koranen, bare for å nevne noen.

Religionen har en sentral plass i det somaliske samfunnet og kulturen. Den påvirker alle nivåer i livet, fra språk til kvinnesyn. Selv om islam er hoved retningen så følger fortsatt mange somaliere også gamle nomadiske trosretningen. Man kan se det er som en sammensmeltning av det de hadde fra gammelt av og arven etter Islam. For eksempel: i tillegg til å høre på imamen, så hører også mange Somaliere på ”medisinmenn” eller vise

⁵⁹ UNICEF (2015) *Education in Somalia*. Hentet fra: <https://www.unicef.org/somalia/education.html> (14.01.17)

menn med krefter til å påvirke svart magi. De deltar også på ritualer fra den gamle tro.⁶⁰ Selv om somaliere velger å følge Islam er de fortsatt noe preget av deres gamle tro og livssyn, noe som skaper en miks av de to.

2.3.2 Irak

Irak er en republikk i Vest-Asia og tilhører det vi geografisk vil kalle Midtøsten. Hovedstaden, Bagdad, var i over 500 år sentrum for den muslimske og arabiske delen av Verden. Irak lå under Det Ottomanske riket fra 1534 frem til 1918, og ble selvstendig i 1932 etter sammenslåingen av Basra, Bagdad og Mosul som ble til det vi kaller i dag Irak. Det var flere turbulente perioder i årene som fulgte og det roet seg ikke ned før Baath-partiet tok makten i 1968. Offisielt navn på Baath-partiet er *Det arabiske sosialistiske gjenfødselsparti* og ble først stiftet i Syria i 1947. Partiet har hele tiden holdt seg sekulært, men samtidig har de anerkjent innflytelsen Islam har over området og generelt over den arabiske verden. Kort fortalt består den arabiske verden av 22 medlemsland og det inkluderer blant annet Irak, Somalia og Syria. Iran er ikke medlem.

Det som er interessant er at det er Baath-partiets ideologi som står i sentrum og ikke religionen. Ideologien består av tankegangen at Den arabiske nasjonen er én enkelt nasjon som ikke skal bli sett som separat. De mener at alle de arabiske landene burde dele all rikdom mellom seg og samle ressurser for å bedre tilværelsen til det arabiske folk som enhet.

Partiet har som grunnmur tanken om en arabisk enhet. ”en forening av alle arabiske stater til en samlet arabisk nasjon. Dernest kom de to andre pilarene: frigjøring fra utenlandsk herredømme, og sosialisme.”⁶¹ I 1979 tok Saddam Hussein over partiet og ble diktator i landet frem til 2003. Baath-partiet mistet all makt og ble styrtet da Amerikanerne innvandrete Irak i 2003.⁶²

⁶⁰Pike, John. (u.d). *Somalia – Religion*. Hentet fra <http://www.globalsecurity.org/military/world/somalia/religion.htm> (10.04.17)

⁶¹ Leraand, Dag. (2017). Baath-partiet. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra: <https://snl.no/Baath-partiet>

⁶² Ibid.

Amerikanerne invaderte Irak fordi de mente landet hadde masseødeleggelsesvåpen. Etter at Hussein ble styrtet satte Amerikanerne inn et nytt styre som fikk en vanskelig tid foran seg. Uro vokste frem mellom de forskjellige folkegruppene og gamle motsetninger blusset opp. Det var flere som gikk imot sunniaraberne fordi de mente at de hadde fått urettferdige goder under det gamle styret. I 2010 fikk Irak en ny regjering. Denne nye regjeringen var, i motsetning til den gamle, dominert av sjiamuslimer. Bare rundt 15% av alle som følger Islam er sjiamuslimer, resten er sunni. Sjiamuslimene er også den retningen som er mer konservative i sin tro og måten de utfører sine plikter.⁶³

Volden har i midlertid ikke blitt mindre. Det er store konflikter over hvor linjene skal trekkes geografisk og da spesielt over oljefeltene. IS er en av gruppene som har utnyttet den ustabile situasjonen for å komme til makten. *Den Islamistiske Stat*, som identifiserer seg med sunni, er en motreaksjon på innblandingen fra Vesten og maktskiftet fra sunnimuslimk styre til sjiamuslimsk. IS er en militant islamistgruppe eller da terrorgruppe som bryter med flere menneskerettighetslover og har tiltrukket seg fremmedkrigere fra hele verden.⁶⁴

2.3.2.1 Kvinnesyn

Gender Inequality Index ligger Irak på plass nummer 121 og klassifiseres som et medium utviklet land når det kommer til likestilling blant kjønnene.

Under Baath-partiets ledelse var Irak ledende blant de arabiske landene og Midtøsten når det gjaldt likestilling og frihet for kvinner. Irak befinner seg da i en interessant situasjon ettersom landet er på vei tilbake i tid når det kommer til like rettigheter. Etter IS tok over ledelsen i landet har det sendt kvinner tilbake til før 1960.

Saddam Hussein var uten tvil en av verdens største despoter, men han åpnet dørene for kvinner i datidens Irak. Saddam ønsket å gjøre Irak til et moderne samfunn og i alle moderne samfunn står menn og kvinner likt. Likestilling var noe han skulle innføre med makt om nødvendig ettersom det ikke var vel mottatt av flere muslimske menn. Etter at Saddam

⁶³ Globalis. (2014, 09.11). *Irak Den irakiske republikk*. Hentet fra <http://www.globalis.no/Land/Irak> (03.02.17)

⁶⁴ Globalis. (2016, 29.03). *Den Islamske stat (IS)*. Hentet fra: <http://www.globalis.no/Konflikter/Den-islamske-stat-IS> (03.02.17)

nasjonaliserte oljen satt han igjen med gode midler til å gi folket en vestlig utdannelse, til og med kvinnene.

Saddam Hussein gjorde polygami og tvangsekteskap forbudt, hevet alderen for ekteskap, skilsmisse måtte ha grunnlag og kvinner kunne nå skille seg fra sine ektemenn, innførte morspensjon, kvinner måtte ikke gå tildekt og voldtekt ble straffet. Kvinner fikk også stemmerett i Irak under Saddam. Han sørget dessuten for kvotering av kvinner i arbeidslivet.

Likevel så må det sies at selv for hans gode sider så vil jeg ikke skape et feilaktig glansbilde av Saddam Hussein. Han står fremdeles bak store kriminelle handlinger som går imot menneskerettigheter og frarøvet mange frihet.

2.3.2.2 Utdanning

Irak mottok en pris av UNESCO for sin eksepsjonelt gode arbeid med å få folket til å lese og skrive. Fra 1970-tallet til 1980-tallet var analfabetisme på agenda til regjeringen i Irak. Det viste seg å være svært effektivt og fikk ned analfabetismen til 20% på landsbasis i 1987. Dette skulle i midlertid heller ikke vare mye lenger og siden 1980-tallet har de fleste *Literacy and Non-formal education* programmer stoppet opp. Med dette økte analfabetismen, og på landet har den økt til nesten 30%. I Irak estimeres det at det er fem millioner mennesker som verken kan skrive eller lese. Av disse er 14% barn som skulle vært innrullert i skolen men som enten ikke har tilgang til skolegang eller som har obligasjoner til å bidra i hjemmet og dermed ikke har mulighet til å få utdannelse. 22% av totale antall voksne har aldri gått på skole. ⁶⁵

I 2005 ble det første frie valget holdt i Irak på over 50 år. Her vant sjiamuslimene med brorparten av stemmene og tok over regjeringen. Som nevnt ovenfor var dette en av grunnene til at IS tok over i 2007 (?). For kvinnene betydde denne overtagelsen at de ble sendt tilbake i tid også i utdanningen. I noen steder i landet så er det hele 47% av kvinner som ikke kan lese og skrive. ⁶⁶

⁶⁵ UNESCO. (u.d). *Literacy and Non-Formal Education in Iraq*. Hentet fra: <http://www.unesco.org/new/en/iraq-office/education/literacy-non-formal-education/> (05.02.17)

⁶⁶ Ibid.

Irak var for over 30 år siden det landet i Midtøsten som var mest utviklet og stod i spissen for utdanning. Mennesker strømmet til fra naboland for å få den best mulige utdannelsen og behandling på sykehusene i Irak. Landet lå øverst i nesten alle kategorier som omhandlet menneskers trivsel: lav barnedødelighet, utdanning, høye lønninger og lav arbeidsledighet. Men siden landets glanstid er Irak det eneste landet i Midtøsten som ikke har hatt en forbedring i boforholdene. Irak har heller ikke holdt seg på sine tidligere nivåer, men har sunket. For eksempel ligger nå Iraks inntak til ungdomsskoletrinnet på samme nivå eller under noen av de fattigste landene i verden.⁶⁷

2.3.2.2 Religion

Islam er hovedreligionen i Irak sånn som de andre landene i Midtøsten og ca. 95% er muslimer. Men her er altså brorparten sjiamuslimer med omtrent 61% og sunnimuslimene blir en minoritet i samfunnet med ca. 35%. Stemningen ble amper da minoriteten ledet majoriteten og konflikten er der fortsatt i dag.

Det har alltid vært en viss spenning mellom sunni og sjia muslimer blant alle som følger Islam. Denne konflikten kan dras tilbake helt til år 632 da profeten Muhammed døde og det var uenigheter over hvem som skulle overta etter han. Denne konflikten deles av alle muslimer, men Irak har fått et unikt ståsted i denne debatten mellom sunni og sjia. Irak og Iran er to av bare en håndfull med land som har flere Sjiamuslimer enn Sunni. Selv om det i stor grad antas at Irak har et Sjia flertall, så er det lite pålitelige data om den nøyaktige statistikk av befolkningen, spesielt på grunn av flyktninger som kommer til Irak på grunn av konflikten i Syria eller også forlater landet. Dette har i stor grad medvirket i uoverensstemmelsene i sammensetningen av Iraks befolkning.⁶⁸

⁶⁷ The World Bank. (2007). *Iraq Household Socio-Economic Survey - IHSES-2007*. Hentet fra <http://go.worldbank.org/GMS95L4VH0> (05.02.17)

⁶⁸ Lipka, Michael. (2014, 18.05). *The sunni –shia divide: Where they live, what they believe and how they view each other*. Hentet fra <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2014/06/18/the-sunni-shia-divide-where-they-live-what-they-believe-and-how-they-view-each-other/> (06.03.17)

Baath-partiet⁶⁹ er et sekulært parti, som vil si at de skiller tydelig mellom stat og religion. Selv om de angivelig er sekulære så får sunnimuslimene i samfunnet visse privilegier som høyere stillinger i politikken. Saddam Hussein er av gruppen sunnimuslim og alle i hans nære omgangskrets er arabere og sunnimuslimer. Dette førte til at sjiamuslimene, som antagelig utgjør størstedelen av befolkningen i Irak. Ikke fikk tilbudt de høyere stillingene i politikken og ble dermed satt til side når det gjaldt å styre landet. Også den store kurdiske befolkningen i Nord ble holdt utenfor styringen av Irak. Sjiamuslimene, sammen med kurderne, har flere ganger gått til væpnet opprør mot Saddams Husein og hans regime.⁷⁰

Religionen har hatt en endrende rolle i det Irakiske samfunnet gjennom historien. Man kan gjerne dele tiden som før Baath-partiet, under og etter. Under partiets lederskap var kanskje den tiden med mest liberal tankegang og minst religiøs påvirkning.⁷¹

Før 2003 hadde sunnimuslimene sittet med makten i Irak i over 25 år, da sjiamuslimene kom til makten blusset konflikten opp. Det har alltid vært en viss spenning mellom sjia- og sunnimuslimene rundt hele verden. Noen steder er skillet mer klart enn andre, men i Irak har skillet mellom sjia og sunni alltid eksistert i stor grad. Det har tidligere sjeldent ført til voldelig konflikter.

Sunnimuslimene har fungert som en styrende elite i flere år også under Baath-partiet og Saddam Hussein sitt regime. Selv om sunnier er i mindretall i Irak, satt de i sentrale posisjoner og utgjorde Saddams Huseins maktbase.

Husein spilte på nasjonalisme, og arabisk identitet i stedet for religionen. En av grunnene var at han selv tilhørte minoriteten og at Irak var i konflikt med Iran som var sjia. Konflikten med Iran førte til at Saddam Hussein slo hardt ned på alle sjiaer som viste illojalitet mot regimet i

⁶⁹ Store Norske Leksikon:” Baath-partiet, offisielt navn *Det arabiske sosialistiske gjenfødselsparti* (Hizb al-Baath al-Arabi al-Ishtiraki); arabisk politisk parti stiftet i Syria i 1947. Partiet har avdelinger i flere arabiske land og er særlig framtrødende i Syria og Irak, hvor det har vært statsbærende.” av Leraand, Dag. Hentet fra <https://snl.no/Baath-partiet>

⁷⁰ Globalis. (2017, 29.03) *Irak-krigen*. Hentet fra <http://www.globalis.no/Konflikter/Irak-krigen> (05.04.17)

⁷¹ Leerand, Dag. (2016). Iraks nyere historie. *Store Norge leksikon*. Hentet fra https://snl.no/Iraks_nyere_historie

Irak. Saddam Hussein favoriserte sunnier, men det som var viktigst for han har alltid vært regimet i Irak og de som er lojale til regimet. Da var det ikke viktig om du var sunni eller sjia.

USAs invasjon og senere det sekulære Baath regimets fall, har ført til at mange politiske aktører kom på banen i Irak og søkte støtte ved å fremme religiøsitet og etnisk identitet. Konflikten mellom sunni- og sjiamuslimer blusset opp og dette ble sentralt i senere tid. Jeg ønsker å sammenligne dette med Jugoslavias fall etter president Titos død i 1980. Etter hans død oppstod det et maktvakuum som politikere utnyttet ved å fremme religion i landet.⁷² De religiøse og etniske skillene er blitt viktigere både politisk og sosialt, og daglig er det voldshandlinger fra ekstreme grupper. Særlig tidligere Statsministeren Al-Maliki ble beskyldt for føre en sekterisk politikk til fordel for sjia grupper. Dette skapte stor misnøye blant sunnier og gav god grobunn for opprørsgrupper som IS.⁷³

2.3.3 Iran

Tidligere kalt Persia og en gang et av verdens mektigste land, har hatt store omveltninger gjennom sin lange historie. Iran har siden 1979 vært en republikk i Midtøsten. Sånn som de tidligere landene jeg har tatt opp i oppgaven har også Iran tatt til seg Islam som religion.

Under andre verdenskrig invaderte britiske og sovjetiske tropper og invaderte Iran. I 1953 kom de britiske igjen men denne gangen alliert med USA og utførte et statskupp. De avsatte statsministeren og innsatte en konge som alliert med vesten. Kongen ble kalt for Shaen av iranerne og var sterkt mislikt blant folket. Misnøyen var grunnet hans politikk og ønske om å vestliggjøre Iran. Denne store misnøyen skapte grobunn for den iranske revolusjonen som skulle komme i 1979.

⁷² Det tidligere Jugoslavia er kjent for å ha muslimer, ortodokse og katolske kristne som lever side om side. Religion var aldri på agenda, Tito fremmet sin egen versjon av kommunismen i stedet. Da Tito døde falt dette sammen, og religiøse og etniske uenigheter førte til konflikt og krig.

⁷³ Hestvik. Håkon. (2017, 07.02). *Konflikten mellom sunni og shia muslimer i Irak*. Hentet fra <https://stavanger-kulturhus.no/Laering/Nord-Soer-Biblioteket/Spoersmaal-og-svar/Konflikten-mellom-sunni-og-sjiamuslimer-i-Irak> (04.04.17) veldig fin forklaring av Hestvik.

Republikken fikk sin begynnelse da forfatningen eller konstitusjonen ble signert i 1979. Denne ble så revidert 10 år senere. Denne forfatningen sier blant annet at staten skal styres av islamske skriftlærde. Statsoverhodet eller den øverste lederen blir valgt av eget råd som består av 86 geistlige menn. Den øverste lederen har full makt på diverse samfunnsområder: full kontroll over nøkkelinstitusjoner som rettsapparatet, politiet, hæren og media. Han sitter med det siste ordet når det gjelder innenriks og utenriks politikken og kan dessuten underkjenne alle vedtak lagt frem av presidenten og parlamentet. Irak har også to åndelige ledere etter revolusjonen som sitter på livstid.⁷⁴

Presidenten sitter selv med den utøvende makten og sitter i fire år, men kan gjenvelges en gang til. Slik som er normen for presidenter også i land som eksempel USA.

I 1980 gikk Irak under Saddam Hussein til krig mot Iran. Krigen varte i åtte år og kostet rundt. 400 000 menneskeliv. Krigen førte også til store økonomiske ødeleggelser spesielt innenfor oljesektoren. Det var også høye kostnader knyttet til selve krigen.

2.3.3.1 Kvinnesyn

Iran er det landet i utvalget vårt som skårer høyest på hvor stor grad likestilling landet har i følge Gender Inequality Index. Iran går under definisjonen høy grad utviklet og ligger på plass 69. Iranske kvinner har generelt sett tidligere levd i en stor grad frihet. Det er kun nå i nyere tid at kvinner har blitt undertrykte og diskriminert. Amnesty rapporterer at Iranske kvinner systematisk blir nedprioritert når det kommer til arbeid og undervurdert i arbeidslivet.

Kvinner som kjemper for sine rettigheter blir hardt slått ned på av myndighetene. De har ikke retten til å skille seg fra ektemannen sin, de har ikke samme rettigheter når det kommer til retten på arv og de har heller ikke muligheten til å anskaffe prevensjonsmidler. Den øverste leder Ali Khamenei kjemper også for at kvinner skal reprodusere flere barn og er en stor forkjemper for blant annet barneekteskap eller tidlig ekteskap. Han kjemper også for at kvinner skal oppta sin ordinære rolle i samfunnet som husmødre, og at menn skal være brødvinneren og ta seg av det økonomiske. Khamenei bagatelliserer også vold og voldtekt i hjemmet, og gjør det slik at det er svært vanskelig å få gjennom og anmelde en slik forbrytelse. Dette fører til at kvinnen ofte blir tvungen til å bli værende hos personen som

⁷⁴ Lodgaard, Sverre. (2017). Iran. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/Iran>

misbruker henne. Det er også påbudt med hijab for alle kvinner. Dette igjen bryter med kvinners rettigheter om frihet og retten til å bestemme over egen kropp, likestilling, privatliv og uttrykksfrihet, tro og religion. Det fortsatte også å gi politiet og paramilitære krefter mulighet til å målrettet gå imot kvinner og gi dem retten til å trakassere, utøve vold og fengsle.⁷⁵

Det er derimot ikke bare kvinner som blir undertrykte i Iran. Regjeringen styrer med jernhånd og tolererer ikke kritikk. Uttrykker man seg mot regjeringen eller styresettet, risikerer man fengelskstraff. Det er også stor diskriminering mot andre mindre etniske grupper i Iran som kurdere og balutsjer.⁷⁶

Dette har i midlertid ikke alltid vært tilfellet for Iranske kvinner. Før den Iranske revolusjonen i 1979, var Iran et mye mer åpent sted for spesielt kvinner. Friheten Iran hadde kan ikke sammenlignes med friheten for eksempel kvinner i Europa hadde på samme tid, men den var mye mer liberal enn hva normalen var i land med Islam som religion. Likevel ble Iran en venn i Østen for mange ledere i vesten, under shaens vestlig inspirerte styresett florerte både økonomien og utdanning. Mange religiøse og mer konservative grupper i samfunnet reagerte i midlertid sterkt på denne typen styresett, og ønsket en strengere og mer religions styrt stat.

Etter at den øverste lederen Ayatholla Khomeini tok over for sjahen⁷⁷ Muhammed Reza Pahlavi. Ble det tidligere vestlig sentrerte monarkiet gjort om til en Islamsk teokratisk republikk med nye lover og regler som har sitt sentrum i religionen Islam. I dag kan ikke kvinner en gang forlate landet uten tillatelse fra ektemannen. Et eksempel på en slik episode kan man se når en fotballturnering skulle holdes i Malaysia for å samle Asias beste kvinnelige fotballspillere. Da ble Irans kaptein Niloufar Ardalan nektet fornyelse av passet fra ektemannen sin, og måtte gå glipp av den viktige finalekampen.⁷⁸

⁷⁵ Amnesty International. (u.d). *Iran 2016/ 2017*. Hentet fra <https://www.amnesty.org/en/countries/middle-east-and-north-africa/iran/report-iran/> (09.04.17)

⁷⁶ Human Rights Watch. (2015, 28.10) *Women's right in Iran*. Hentet fra <https://www.hrw.org/news/2015/10/28/womens-rights-iran> (09.04.17)

⁷⁷ Betyr Konge.

⁷⁸ En Iransk singel kvinne som er under 18 år må ha farens tillatelse til å reise utenlands, mens enslige kvinner over 18år kan reise som de vil. Kvinner som er gift må ha ektemannens tillatelse til å reise utenlands. Se artikkel: Dehghan, Saeed K. (2015,16.09) Husband bans Iranian footballer from asian championships. *The Guardian*. Hentet fra

Iranske kvinner har med andre ord en svært annerledes historie sammenlignet med resten av utvalgsgruppen vår. De har erfaringer fra både det mer vestlige monarkiet hvor de hadde en større frihet og levde som liberale kvinner. Men de har også i de siste årene siden revolusjonen i 1979 fått erfare den mye mer konservative republikken med Islam i sentrum.

2.3.3.2 Utdanning

Iran har en godt utbygget infrastruktur og en ung og velutdannet befolkning med god kjennskap til verden utenfor. Omtrent 2/3 av den iranske befolkningen på 68 millioner, er under 30 år. Den økonomiske veksten har imidlertid ikke vokst og landet har et enormt behov for økonomiske reformer. Økonomien har i lang tid vært det iranske regimets svakeste punkt, den er preget av korrupsjon og er avhengig av eksport. Olje- og gassproduksjonen utgjør 80 % av eksportinntektene og arbeidsløsheten er på rundt 20 %, men er enda høyere for personer med høyere utdanning. Dette fører til at unge lovende mennesker drar ut av landet for å finne arbeid i utlandet. De som drar ønsker seg ofte større frihet og flere fremtidsmuligheter. Dette er grunnen til at Iran topper FNs statistikk over hjerneflukt. Om lag 200 000 unge iranere emigrerer hvert år.⁷⁹ Hjerneflukt er når unge, utdannede og lovende unge menn og kvinner drar fra landet for å søke lykken et annet sted enn hjemlandet. Dette fører til at hjemlandet mister arbeidskraft og unge mennesker som er lovende innen sitt spesielle fagområde.

Det har vært et økende antall kvinner som har tatt høyere utdanning. Man kan se tall fra 1986 hvor 29,2 % av alle med høyere utdanning var kvinner. Tallet økte til over 50% i 2002, og kom nesten opp til 58% i 2007. Grunnen til dette var, ironisk nok, den iranske revolusjonen i 1979 og islamiseringen. En følge av islamiseringen av landet var at skolene ble kjønns segregert. Menn og kvinner var separert og foreldre mente da at skolen eller universitetet var et trygt sted å sende sine døtre uten fare for dårlig innflytelse eller det som verre var fra menn. Dette tok derimot slutt etter at president Ahmadinejad kom til makten i 2005. Da begynte man sakte men sikkert å innføre blant annet kvoteringer der kun så og så mange kvinner kunne melde seg inn i diverse studier. Og studieretninger som var ansett for å være manne-studier og

<https://www.theguardian.com/world/2015/sep/16/husband-bars-iranian-footballer-from-asian-championships>

⁷⁹ Lodgaard, Sverre. (2015). Irans historie. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra https://snl.no/Irans_historie

burde være forbeholdt kun for menn, ble totalt stengt av for kvinner. Slike studier kunne være ingeniør og gruvedrift. Mye av dette var for å få ned kvinneandelen i høyere utdanning, men også for å tvinge kvinner inn i en mer passende retning, som eksempel husmor.⁸⁰

2.3.3.2 Religion

Siden revolusjonen har de Iranske myndighetene kjempet for og påtvunget det Iranske folket en Islamisering. Islam har vært hoved religionen i mange år før revolusjonen, men dette var en mye mer liberal form av Islam. I dag er folket under streng sharia lov. Ca. 98 % av befolkningen i Iran er muslimer, av disse er ca. 90 % sjia-muslimer. Sunni-islam er først og fremst representert blant minoritetsgrupper som kurdere, turkmenere og balutsjere.⁸¹

Irans styreform er en blanding av prestestyre og demokrati. Den åndelige lederen er øverste leder og står over både presidenten og parlamentet. Han kontrollerer, som jeg har nevnt tidligere: rettsapparatet, media, politiet og militæret. Verken prestene eller den åndelige lederen velges av folket, mens presidenten og parlamentet velges hvert fjerde år. Den iranske grunnloven fra 1979 slår fast at islamsk lov, *sharia*, står over alle lover i samfunnet. Dette vil si at religion står i sentrum av samfunnet.⁸²

Slik som i likhet med mange andre land i Midtøsten eller land med Islam som hovedreligion, så styrer religionen mye av hverdagen til det iranske folket. Sharia står i sentrum og straffene kan være harde om de ikke følges. Det tolereres heller ikke at spørsmål stilles til styresettet av landet.

2.3.4 Syria

⁸⁰ Amnesty international. (2014). *silenced, expelled, imprisoned- repression of students and academics in Iran*. (Amnesty rapport 13/015/2014) s. 8. Hentet fra <https://www.amnesty.org/en/documents/MDE13/015/2014/en/>

⁸¹ Vogt, Kari. (2016). Religion i Iran. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra https://snl.no/Religion_i_Iran

⁸² Globalis. (2016, 02.02) *Iran – den islamske republikken Iran*. Hentet fra <http://www.globalis.no/Land/Iran> (20.02.17)

Historikeren Albert Hourani som har sitt felt på moderne Midtøsten skrev følgende “ Even were there no Syrian people, a Syrian problem would still exist”.⁸³ Syria er et land som er geografisk strategisk plassert og ligger i sentrum handel og krig. Den er så og si plassert midt i smørøyet med grenser mot Tyrkia i nord, Israel i sør, Irak i øst og Middelhavet i vest. Syria har også vært i fokus når det var snakk om politiske og økonomiske endringer på grunn av sin gunstige plassering.⁸⁴

Syria er en republikk som ligger i Sørvest-Asia og er en del av det geografiske området vi kaller for Midtøsten. Det bor over 22 millioner mennesker som 90% er arabere og identifiserer seg som muslimer. Minoriteten er en miks av forskjellige folkegrupper og religioner, men 6% kurdere utgjør den største gruppen.⁸⁵

Siden 1973 har Syria vært en folkerepublikk med Baath-partiet som den dominerende politiske gruppen. Det offisielle navnet til Baath-partiet er *Det sosialistiske gjenfødselspartiet*. Krigen som nå har pågått i seks år er en forlengelse og følge av protesten som blusset opp i byen Deraa i 2011. Protesten startet fredelig for løslatelsen av 15 skoleelever som angivelig hadde blitt arrestert og torturert for å ha tagget graffiti mot staten. Det syriske folk demonstrerte også for demokrati og større frihet. Protesten endte blodig da regjeringsstyrkene åpnet ild mot demonstrantene og drepte fire.

Det syriske folket var sjokkerte over behandlingen de fikk av regjeringen som skulle beskytte dem. De krevde at President Bashar al-Assad skulle abdisere sammen med Baath-partiet. Syriakrigen består av mange forskjellige konflikter, men begynte med denne protesten mot regimet. Andre grunner til at krigen blusset opp og fikk mer brensel, er geografiske og religiøse. Her er det nabolandene, Tyrkia, Iran, Saudi-Arabia og Qatar, som ønsker å fremme sine egne politiske og religiøse interesser i Syria. Islam har som nevnt to hovedretninger, shia og sunni som også skaper uro mellom aktørene nevnt. Land utenfor Midtøsten ønsker også å skaffe seg en fot inn i politikken i øst.⁸⁶

⁸³ Antoun T. Richard. (1991). *Syria: Society, culture and polity*. Albany: State University of New York press, s.1

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ Leraand, Dag. (2016). Syria. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra: <https://snl.no/Syria>

⁸⁶ Leraand, Dag. (2017). Krigen i Syria. *Store Norske Leksikon*. hentet fra: https://snl.no/Krigen_i_Syria

Jeg må bare spesifisere at all data jeg har under om Syria er hentet fra de kilder som er tilgjengelige. Siden utbruddet av vold i Syria i 2011 har det vært begrenset mulighet for selvstendig undersøkelse og verifisering av fakta, hendelser eller omstendigheter i Syria.

2.3.4.1 Kvinnesyn

For decades now, the systematic discrimination against women, in law and in practice, has left Syrian women in a weak and unfavorable position. They live in a culture that tolerates their degradation through tradition and neglects their physical and psychosocial well-being.⁸⁷

Syriske kvinner har gjennom historien levd i en mannsdominert verden. Det har blitt utført tre generelle studier angående feminisme og familielivet i Syria. Disse studiene er med på å gi oss et overblikk over hvilke primære problemer kvinner i Syria har slitt med de siste tiårene. Man kan se at de tre største problemene er: *feminismens fremstilling i skolebøker, Damaskus 1978: Den syriske arabiske kvinnen i kvinnes internasjonale tiår og strukturen og funksjonen til den arabiske familien.*⁸⁸ disse kommer til uttrykk i tre forskjellige bøker der kvinnens rolle i samfunn, skole og hjem er vurdert.

Feminismen i skolebøker er en tosidig og ofte hyklersk. Det ble gjort en studie på 68 forskjellige skolebøker totalt, hvor det ble undersøkt fire brede tema: kvinner i politikk, arbeid, familie og seksualundervisning. Disse undersøkelsene ble gjort mellom 1967 og 1976. De kom frem til at selv om kvinner ofte var beskrevet som likeverdige i skolebøkene og så vel som i Koranen, så var det ikke tilfellet i samfunnet ellers. Kvinner var menn underdanige. Og disse undertrykkende lovene og normene var ikke tatt opp i bøker eller i hverdagslivet. De ble og er, bare godtatt av flertallet.⁸⁹

Når det kommer til feminismen kan man også se andre former for slik tosidighet i Syria. Syriske myndigheter ønsker å vise et ”sekulært” ansikt utad til den vestlige verden. De viser til at de har begynt å ansette kvinner i høyere posisjoner og ønsker også å modernisere sitt syn på kvinnes rolle i samfunnet med nye lover og regler. Et eksempel på dette er:

⁸⁷ Gaps. (2016). *Women in Syria*. Hentet fra <http://gaps-uk.org/campaign/women-in-syria/>

⁸⁸ Altoma, Salih J. (1991). *Syria- society, culture and polity*, kapittel 5: The emancipation of women in contemporary Syrian Literature, s. 80 – 82. Albany: State University of New York press

⁸⁹ Ibid. s. 80

Back in the 1990s, before she was due to take over the Ministry of Higher Education, Dr. Salha Sonqur wore the hijab. As soon as she received the letter appointing her as a minister in the Ba'ath Party's government, she received unmistakable hints from the security services that her hijab was not invited to accompany her to her new offices. So the hijab stayed behind: but what she did bring with her were her religious beliefs and conservative worldview. This then was Ba'athist secularism: a superficial phenomenon.⁹⁰

Sitatet viser flere eksempler på baath- partiets styre overfor syriske kvinner. Et av det syriske regimets hjørnesteiner er sekularisme og kvinnens rettigheter. Likevel viser det seg at virkeligheten for kvinnene er en helt annen. Borte fra medias søkelys er kvinner brutalisert og noen ganger drept for å bevare æren til familien. De er hindret i å arve og er nektet retten til å velge ektemann.

Videre ser man på *Damaskus 1978: Den syriske arabiske kvinnen i kvinnes internasjonale tiår og strukturen*. Dette er en oversettelse av det offisielle dokumentet: "The Syrian Arab women in the women's international decade". Dette dokumentet er med på å undervurdere og undergrave kvinners progresjon under kvinnens internasjonale tiår fra 1975-85. Her handler det også om synet på kvinnen som husmor først og et medmenneske nest.

Det siste problemet som forfatter Salih J. Altoma tar opp i kapittelet om kvinner er den arabiske familie strukturen. Dette er en rapport fra professor al-Akhras, professor i sosiologi i Universitet i Damaskus. Han forteller at familielivet fortsatt er svært mannsdominert, men har hatt noen positive endringer spesielt hvor flere kvinner velger å ta utdanning.⁹¹ Dette er en viktig endring og vil muligens medvirke til forandring av de patriarkalske normene. Men det man også ser er at utdannelsen for kvinner trenger ikke alltid å være en stige til å komme ut i arbeid, men heller en metode for å bli en enda bedre mor og hustru. Ved at kvinner tar

⁹⁰ Arous, Yahya. (2017, 18.01). *Skin-deep only: Troubling hypocrisies in the Ba'ath party's approach to women's rights and secularism in Syria*. Hentet fra: <https://lb.boell.org/en/2017/01/18/skin-deep-only-troubling-hypocrisies-baath-partys-approach-womens-rights-and-secularism> (09.03.17)

⁹¹ Altoma, Salih J. (1991). *Syria- society, culture and polity*, kapittel 5: The emancipation of women in contemporary Syrian Literature. s. 81-82 Albany: State University of New York press

utdannelse, kan de bidra med å hjelpe barna med lekser og ha bedre kommunikasjon med mannen.⁹²

Boken er fra 1991 og er svært utdatert når det gjelder tall og da selvfølgelig hendelser som har skjedd i nyere tid. Det er oppsiktsvekkende å se at så lite har forandret seg for kvinner i Syria at en så gammel publikasjon enda er aktuell i dag.

Kvinner i Syria har siden krigens start i 2011 vært sterkt undertrykket av ekstremistgrupper som ISIS og Jabhat Fath Al-Sham (tidligere Jabhat al-Nusra). Sistnevnte er al-Qaedas syriske gren. Human Rights Watch har intervjuet 43 syriske flyktninger om hverdagslivet for kvinner etter at disse islamistiske gruppene kom til makten. De beskriver det som i stor grad undertrykkende og svært strengt spesielt for kvinner. De ekstremistiske gruppene har innført sin egen tolkning av sharia lovene og tvinger kvinner og jenter til å gå med hijab og abaya. Noen steder har også innført forbud av noen typer klesplagg som jeans og tettsittende klær. Kvinner har heller ikke lov å bruke sminke. Straffen for dem som ikke følger loven, kan være svært streng. Straffene kan variere, men typiske straffer er ikke å tillate kvinner å dra på jobb og jenter å gå på skolen. De kan til og med bli nektet ferdsel på offentlige plasser.⁹³

Kvinnesyntet i Syria har forbedret seg noenlunde i nyere tid. Tradisjonelt sett har kvinner vært anonyme og uten særlige rettigheter. Deres plass i samfunnet var først og fremst som mødre og hustruer i hjemmet med de forpliktelsene det innebar.⁹⁴ UNDP Gender Inequality Index som måler uoverensstemmelsen mellom menn og kvinner med hensyn til reproduktiv helse, styrke kvinners rettigheter og tilgang til sysselsetting, viser at i 2010 ble Syria rangert på plass 118 av 148 land uten å ha gjort noen fremgang siden 2000.⁹⁵ Dette betyr at Syria er blant de

⁹² Hansen-Krone, Ragna (2009) *Kvinnens liv og hverdag i Damaskus*, s. 97-97.

(Masteroppgave) hentet fra:

<http://bora.uib.no/bitstream/handle/1956/3383/56489545.pdf?sequence=1>

⁹³ Hijab er hodeplagget og abaya er en heldekkende, ofte sort, kjortel lignende plagg som bæres av noen muslimske kvinner.

⁹⁴ *Syria Society & Culture Complete Report : An All-Inclusive Profile Combining All of Our Society and Culture Reports (2)*, World Trade Press , 2010 , s. 22

⁹⁵ Women's International League for Peace and Freedom. (2016). *Violations against women in Syria and the disproportionate impact of the conflict on them* (NGO rapport 1/ 2016). Hentet fra http://wilpf.org/wp-content/uploads/2016/06/WILPF_VAW_HC-2016_WEB-ONEPAGE.pdf

landene som ikke har gjort noen fremgang på nevnte områder. Urolighetene kan være en av hovedgrunnene til at landet henger etter.

Etter Baath partiet kom til makten i 1947 skulle denne livsstilen forandre seg drastisk ved at kvinner ble frigjort fra deres daværende hverdag.⁹⁶ Dette var lettere sagt enn gjort, i og med at gamle tradisjoner og et kvinnediskriminerende syn gjorde det svært vanskelig. Mye tyder dessuten på at denne nyvunne sekulariseringen med Baath-partiet er ikke noe mer enn et skalkeskjul, og at virkelighetsbildet er noe helt annet for kvinnene.⁹⁷

2.3.4.2 Utdanning

Syria har obligatorisk skole fra barna er 6 til 15 år. I 2002 gikk 98 % av barna i den obligatoriske skolen. Det er 3-årig videregående skole med allmennfaglig og yrkesfaglig studieretning. Undervisningsspråket er arabisk; engelsk og fransk er første fremmedspråk. Ifølge en undersøkelse av UNESCO i 2003 er ca. 23 % av den voksne befolkningen analfabeter, hvor 10 % av mennene og 36 % av kvinnene er analfabeter.⁹⁸

Tall fra 2015 viser til at omtrent 86% kan skrive og lese, undersøkelsen gjelder alle som er over 15 år. Videre ser vi at kvinner så har ca. 81% skrive og leseferdigheter, mens menn ca. 91% lese og skriveferdigheter. Viser også til at arbeidsledigheten i 2011 blant unge mennesker i en alder mellom 15 og 24 år, var totalt rundt 36% før konflikten. Ca. 26% av alle menn var ikke i arbeid, og hele 71% av alle kvinner var ikke i arbeid. Dette er jo en interessant utvikling i og med at kvinner og menn ligger nokså likt når det gjelder utdanning og analfabetisme. Men som jeg har nevnt tidligere så er ikke kvinnens ultimate mål å komme ut i arbeid etter fullført utdanning, men heller å bli bedre mor og hustru.⁹⁹

⁹⁶ Leraand, Dag. (2017). Baath-partiet. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/Baath-partiet>

⁹⁷ World trade press. (2010). *Syria Women in Culture, Business & Travel : A Profile of Syrian Women in the Fabric of Society (2)*. s. 3-5

⁹⁸ Welle-Strand, Anne. (2012). Skole og utdanning i Syria. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra https://snl.no/Skole_og_utdanning_i_Syria

⁹⁹ Central Intelligence Agency. (2017). *The world factbook- Middle east: Syria*. Hentet fra <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sy.html>

I Syria er barnas utdannelse svært viktig, men det koster penger å sende barna på skole. Foreldre blir derfor gitt valget med å sende de av barna som kan bidra i fremtiden med lønnet arbeid. Valget faller da på at guttebarna får ta utdannelse, og jentene ikke blir prioritert i første omgang. Man regner med at sønnene vil bidra økonomisk etter at de er gift, mens døtrenes rolle vil bli som husmor og ikke forsørger. Kvinner burde også velge utdannelse som litteratur og sosiologi, med andre ord kvinne-utdannelse. Dette er for å unngå at kvinner skal jobbe i en mannsdominert yrke som eksempel ingeniør.¹⁰⁰

Men det er ikke fortiden i den forstand som er urovekkende for den syriske folks fremtid, det er heller nåtiden og flukten som kommer til å sette en ”kjepp i hjulet” for syrerens fremtid. The International Rescue Committee (IRC) la ut en rapport i mars dette året. Og de viser til store ”hull” i utdannelsen til de Syriske barna som er på flukt. ”59% of 6th graders, 52% of 7th graders, and 35% of 8th graders could not read a simple, 7-10 sentence story—the equivalent of 2nd grade reading skills.”¹⁰¹ Dette er en urovekkende utvikling fra der de var før krigen, men den er dessverre en forventet bivirkning av krigen. Dette er en hel generasjon som har blitt fratatt muligheten til en utdannelse og helt enkelt menneskeretten til å kunne lese og skrive.

2.3.4.2 Religion

I vår siste utvalgsgruppe er religionen også Islam. Rundt 87% av alle Syrere tilhører hovedreligionen. Den nest største religionen er Kristendommen med 10% og jødedommen med de resterende 3%.¹⁰² Som nevnt tidligere i profilen om Syria, så står religionen i sentrum

¹⁰⁰ Hansen-Krone, Ragna.(2009). *Kvinnens liv og hverdag i Damaskus*, s. 101 (Masteroppgave), hentet fra: <http://bora.uib.no/bitstream/handle/1956/3383/56489545.pdf?sequence=1>

¹⁰¹ International Rescue Committee. (2017). *Impact of war on Syrian children’s learning – testing show gaps in literacy and math skills (IRC rapport 1/2017)* hentet fra <https://www.rescue.org/sites/default/files/document/1434/educationreportlearninglevelssyrianchildrenfinal.pdf>

¹⁰² Central Intelligence Agency. (2017). *The world factbook- Middle east: Syria*. Hentet fra <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sy.html>

for hverdagen til brorparten av innbyggerne. Sharia lovene er fulgt og de som lider mest under dem er kvinnene i samfunnet. Syriske myndigheter ønsker derimot å fremstille at vinden har snudd i Syria, og at landet er på vei til å bli mer sekularisert. Dette kan muligens være sant, men denne sekulariseringen er svært strengt overvåket og kontrollert. Kvinner kan muligens komme seg opp i samfunnet og befinne seg i høyere stillinger, men dette er kvinner som er blitt håndplukket for deres ellers konservative syn på hverdagen og samfunnet. Med andre ord, frontfiguren har endret seg men ikke de grunnleggende tankene. Under krigen har Syria vært terrorisert av grupper som ISIS og al-Qaida. Som har skapt et mye mer konservativt syn på religionen.

Syria er derimot det eneste arabiske landet som har en muslimsk majoritet der Islam ikke er statsreligionen. Syria er et sekulært land på papiret, men dette gir ikke mye gjenklang i samfunnet. Eksempler på dette er da landet fikk ny grunnlov i 2012 som slo fast at landets president måtte være muslim, også i privatrettslige spørsmål som ekteskap og arverett følges religiøs lovgiving. Da gjelder lovene ut ifra hvilken religion man tilhører, enten det er Islam eller kristendommen.¹⁰³

Denne miksen an sekularisme og islamisme begynte etter tidligere president Hafez al-Asads død i mai 2000. Han ble etterfulgt av sin sønn Bashar al-Asad som lovet i sin tale ved inntredelsen at han skulle følge i sin fars fotspor da han ble president. Men han åpnet i midlertid for å gjeninnføre og inkludere mer religion i politikken og statlige affærer, noe som tidligere ble holdt separert.¹⁰⁴

¹⁰³ Vogt, Kari. (2016). Religion i Iran. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra https://snl.no/Religion_i_Iran

¹⁰⁴ Khatib, Line. (2011). *Islamic revivalism in Syria – the rise and fall of Ba’athist secularism*, introduksjon. s. 1-4. USA&Canada: Routledge

2.3.5 Oppsummering: En felles identitet som muslimer?

Somaliere er muslimer, men har også en felles identitet fra hvilken klan de tilhører. Denne miksen mellom de to typene med religioner og tradisjoner fører til en unik form for Islam. De er også, blant våre utvalgsland, de desidert fattigste. De skårer heller ikke høyt på utdannings skalaen hvor kun 30% av alle barn går på skole. Krigen og urolighetene har skyld i mye av vanskelighetene Somalia har i dag. Det er stor prosent av befolkningen som ikke kan lese og skrive og mange av grunnene som blir oppgitt, er økonomiske. Foreldre har ikke råd til å sende sønner og døtre for å få undervisning og velger da som oftest å sende sønnene. Et annet stort problem for fremgangen i landet er det sterke ønsket om å holde kjønnene adskilte. Dette fører til at kvinner og menn ikke kan tilbringe tid sammen. En negativ effekt av dette er da hvis en skole ikke har adskilt undervisning, så vil foreldre ha større grunnlag for ikke å sende døtrene til undervisning.

I noen land kaller de seg kun for muslimer, og ønsker ikke å skille mellom retningene. Irakere har derimot et svært todelt syn på Islam. Det er sant at alle muslimer skiller mellom sunni og sjiamuslimer, men det er mer eller mindre hos de fleste. De har også hatt store konflikter med skift av styre og Saddam Hussein, og mellom de to retningene innen Islam. Fremmede makter invaderte og skapte enda mer kaos innad i Irak. USA spesielt skapte et maktvakuum da trakk seg ut av Irak. Alle disse interne og eksterne problemene skapte god grobunn for sterke opprørsgrupper, blant annet ISIS.

Iranere har en lang og interessant historie. Før den iranske revolusjonen hadde de et land med stor likestilling blant menn og kvinner. Denne likestillingen er ikke den samme som vi er vant med i Vesten i vår tid, men er likevel langt foran de fleste andre Midtøsten land. Kvinnene i Iran har en annerledes fortid enn hva de andre utvalgsgruppene har. De har blitt vant med å ha en stor frihet, for så i nyere tid bli frarøvet den. I dag lever iranske kvinner under mannen, og må ha samtykke til for eksempel å forlate landet.

Syrere er den siste gruppen, og har hatt en religiøs form for sekularisering. Sekularisering i seg selv betyr ikke at det ikke er noen religion, heller at alle religioner er tillatt og at de har religionsfrihet. Før krigen var Syria nokså fritt og likestilt. Det er etter krigen og med starten på urolighetene at ekstremistgrupper har tatt over kontrollen og innført et strengt regime og

konservative lover. Kvinner har ingen rettigheter lenger, barn har blitt frarøvet retten til utdanning og skolegang. Sistnevnte er spesielt farlig for fremtiden ettersom det skaper en hel generasjon med mennesker som muligens aldri får en utdanning.

Hvert land har en unik historie og et befolkningsmessig rikt fellesskap. De ligger på forskjellige steder når det gjelder utviklingen av kvinnesyn, utdanning og i hvilken grad religion spiller en rolle. Men det er også definitivt en sammenheng mellom landene i utvalget via den delte religionen. Når religion står i sentrum av samfunnet, blir lover og normer nærmest alltid styrt av de religiøse rammene. Dette kan ofte unngås ved å separere stat og religion, noe som var tilfellet i for eksempel Syria i en periode. Det vi kan se ut i fra våre fire utvalgsland og våre tre tema; Kvinnesyn, utdanning og religion, er at både kvinnesyn og utdanning ofte blir påvirket av religionen, går inn i hverandre og det kan være vanskelig å ta opp et tema uten å nevne det andre.

Alle landene har Islam som hovedreligion, så dette blir selvsagt den viktigste fellesnevneren. Men man ser også likhetstrekk spesielt under temaet kvinnesyn. Dette er også en fellesnevner for flere land der religionen står i sentrum og ikke er forbeholdt Islam og muslimer. I Islam er kvinner underdanig mannen og kvinner lever i en mannsdominert verden. Man må også her si at ikke alle kvinner føler seg undertrykket. Det er også kvinner som er for en mer konservativ og mer bokstavelig tolkning av Koranen og Muhammeds lære. De finner ofte lykken som husmor og føler stolthet ved å oppdra barn og en familie.

Under Kvinnesyn tar jeg opp: kvinners rettigheter, kvinneverollen og samfunnets reaksjon mot kvinnen i utvalgslandene. Under Utdanning tar jeg opp: hvor mange som har utdanning, hvor viktig utdanning er for utvalgslandet og menn og kvinner i arbeid. Under religiøsitet tar jeg opp: statistikk på hvor mange som tilhører Islam og andre religioner, Islams plass i samfunnet og noe påvirkning av Islam i samfunnet. Temaene ønsker jeg å sammenligne med forholdene i mottakerlandet Norge og norske normer og regler i neste kapittel.

Kapittel 3: hva vet vi om syrere og andre Midtøsten grupper i Norge?

I kapittel 2 ble utvalgsgruppen presentert og vi fikk vite mer om hvor de individuelle gruppene kommer fra og hva de har med seg til Norge. Integrering er knyttet til hva flyktningene har med seg av bagasje til mottakerlandet og hvor godt dette samsvarer med mottakerlandets normer og regler. I dette kapittelet skal jeg ta for meg utvalgsgruppen etter at de har kommet til Norge. Jeg skal se på hvordan syrerne, somalierne, irakerne og iranerne har integrert seg og om jeg kan dra paralleller mellom landene i utvalgsgruppen.

3.1 Innledning

Justis- og har det overordna ansvaret for integreringspolitikken. Hovudmålet for integreringspolitikken er at innvandrara og borna deira skal få bruke ressursane sine og bidra til fellesskapet. Nøklane til integrering i det norske samfunnet ligg i å delta i arbeidslivet og ha gode norskkunnskapar.¹⁰⁵

I dette kapittelet ønsker jeg å se på hvordan det har gått med utvalgsgruppen etter at de ankommer Norge. Jeg vil ta for meg integreringen så langt til hver enkelt gruppe for så å sammenligne dem. Dette fører selvsagt med seg en god del problemer i og med at begrepet integrering i seg selv er uklart og at vi ikke har noen faste rammer å forholde oss til. Det er enda vanskeligere å si om integrering har lyktes eller ikke. Jeg mener at den beste indikatoren på at integreringen er en suksess, blir om forskjellen mellom innvandrere og nordmenn minker og at innvandrere blir da mer like på viktige felt som arbeid og utdanning og fortsatt beholder sentrale trekk ved egen kultur.

Man får ofte et sammensatt syn fra blant annet media om hvorvidt Norge er flinke til å integrere sine nye borgere eller ikke. Noen sier det nesten er umulig å integreres i Norge, og andre mener at Norge er i toppen når det kommer til integrering. Det har også vært slik at jo

¹⁰⁵ Regjeringen. (u.d). *Integrering*. Hentet fra [https://www.regjeringen.no/no/tema/innvandring/integrering/id2343461/ \(01.04.17\)](https://www.regjeringen.no/no/tema/innvandring/integrering/id2343461/ (01.04.17)

lenger en innvandrere bor i Norge, jo bedre integrert skal han eller hun være. Her kan man ta eksempler fra innvandrere fra Sri Lanka, Iran og Bosnia og Hercegovina som regnes for å være svært godt integrerte og har flere tiår bak seg i Norge. Ny studie viser derimot at dette muligens ikke stemmer lenger, *IZA institute of Labor Economics* kom med en ny rapport i år som faktisk viser til at integrering går fort de første fem årene, men så stopper den opp. Flere og flere innvandrere er ikke i arbeid, og støtter seg heller på trygd.¹⁰⁶

I dette kapitlet skal jeg ta for meg integreringen av innvandrere fra fire land: Somalia, Irak, Iran og Syria. Variablene mine er: kvinnesyn, utdanningen og religion for de forskjellige gruppene etter at de har vært i Norge en stund. Jeg ønsker å se om det de har med seg av bagasje fra hjemlandet spiller en rolle for integreringen, positiv eller negativ.

3.2 Den kollektive bevisstheten som innvandrere fra Midtøsten

Identitet er ikke noe som kan lett forklares. Selv et individ er ikke en autonom enhet, men et produkt av samfunnet rundt seg. Man har som et menneske evnen til å ta egne valg og trekke egne beslutninger, men valgene er samtidig påvirket av alle menneskene rundt oss, og samfunnet man lever i. Thomas Hylland Eriksen beskriver at den minste enheten i et samfunn ikke et enkelt individ, men det er relasjonen mellom to individer. Individet er i stor grad et produkt av sine relasjoner med andre rundt seg i samfunnet. Han går videre og forklarer at det ikke kan finnes et privat språk som bare kan forstås av en enkelt person, kan det i samme grad ikke eksistere en privat kultur som er unikt til et enkelt individ. Det finnes ikke et fellesskap bestående av én. Man er med andre ord et produkt av samfunnet rundt oss.¹⁰⁷

I den første delen av kapitlet ønsker jeg å greie ut om det finnes en kollektiv bevissthet som binder de tre landene til hverandre. Blir religiøse skillelinjer over tid mer eller mindre

¹⁰⁶ Rapporten ble publisert tett opp mot fristen for innlevering av oppgaven. Derfor vil den også bli tatt opp mer mot slutten av dette kapitlet.

¹⁰⁷ Eriksen, Thomas H. (1997). *Identitet*. Hentet fra <http://hyllanderiksen.net/Flerkultur.html#Identitet> (01.04.17)

betydningsfulle for unges livssjanser og livsvalg i det flerkulturelle Norge? I hvilken grad tilpasser innvandrerbefolkningen seg de dominerende holdningene i det norske samfunnet når det gjelder grunnleggende verdispørsmål, og i hvilken grad holder de fast ved verdier og praksiser fra sine hjemland?¹⁰⁸

Jeg vil gjøre rede for hva den kollektive bevisstheten er og hva den betyr for utvalgsgruppen. Jeg tar frem de trekkene jeg mener har størst påvirkning for det norske samfunnet som religion, kvinnesyn og sentrale kulturelle tradisjoner som ofte er forbundet med Midtøsten grupper. Jeg ønsker med andre ord å se på hva de tar med seg av denne bagasjen fra hjemland og hvordan den muligens påvirker integreringen og hvordan. Men først tar jeg og ser på hva kollektiv bevissthet er og hva den gjør for individet.

Sosiologien er studiet av sosial atferd og sosiale felleskap, den kollektive bevisstheten er et begrep som brukes i det faget. Begrepet ble først tatt i bruk av Émile Durkheim, som er som var en av grunnleggerne til sosiologien.¹⁰⁹ Den moderne samfunnsvitenskapen ble til da mennesker begynte å flytte fra landsbygda og jordbruket og inn til byen og industri samfunnet ble til. Durkheims forskning og publisering handler om hvordan denne migreringen har påvirket samfunnet. Publikasjonene tar også opp spørsmål som hvordan og hva som gjør dannelsen av et samfunn mulig i første omgang. Svaret på dette spørsmålet skal visst nok være den kollektive bevisstheten. Dette refererer til kunnskaper, holdninger og syn som deles av en gruppe med mennesker. Denne gruppen kan være noen få individer som en vennegjeng, eller en hel nasjon. Den kollektive bevisstheten gjør det slik at medlemmer av gruppen ofte får lik atferd, felles mål og holdninger. Det hender at gruppen får medlemmer som tar avstand fra gruppens felles idealer, men disse blir ofte raskt satt på plass av flertallet og vil ofte assimilere. Denne delte kunnskapen vil bli fullstendig assimilert etter en viss periode. Avvikerne kommer til å oppføre seg etter gruppens standard og felles idealer. Dette sikrer at samfunnet går rundt og at man ønsker å bidra til det, selv om man kanskje i første omgang

¹⁰⁸ spørsmål tatt fra: Friberg, Jon Horgen (2016) *Assimilering på norsk – sosial mobilitet og kulturell tilpassing blant ungdom med innvandrerbakgrunn*, se sammendrag s. 9. Hentet fra <http://www.fafo.no/index.php/nb/zoo-publikasjoner/fafo-rapporter/item/assimilering-pa-norsk>

¹⁰⁹ Tjora, Aksel. (2014). Emile Durkheim. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra https://snl.no/%C3%89mile_Durkheim

hadde et helt annet utgangspunkt. Det er denne kollektive bevisstheten som gjør et samfunn mulig og man lærer den først og fremst som barn eller unge mennesker.¹¹⁰

Religionssosiologien er en annen gren innenfor sosiologien og behandlet i den tredje boken til Durkheim. ” Religionssosiologi, den del av sosiologien som tar for seg forholdet mellom religion og samfunn. Den atskiller seg fra religionsvitenskap ved at den ikke først og fremst behandler religiøst liv ut fra religiøse forutsetninger, men ser religiøse ytringer i sosial og kulturell sammenheng.”¹¹¹ Altså hvilken rolle religionen spiller for samfunnet. For medlemmene i gruppene våre var religion en viktig del av livene deres i hjemlandet, kommer de til å holde fast på dette synspunktet også i Norge eller kommer de til å ta deres nye rolle i et nytt samfunn.

3.2.1 Islam som bindeledd mellom utvalggruppen

Som jeg har vist tidligere så har religionen en stor betydning for utvalggruppen vår i hjemlandet. Nå er spørsmålet om denne religionen binder dem også etter at de har ankommet Norge, og mer enn det, binder religion dem sammen som muslimer og innvandrere. Jeg ønsker å vise at en kollektiv bevissthet og Ummah, det muslimske felleskapet, finnes og er tilstede i det norske samfunnet. Føler innvandrere fra land der islam er ledende, en samhørighet innad i gruppen eller med det norske samfunnet? Innen den historiske sosiologien har religionen blitt analysert som et produkt av samfunnets økonomiske struktur og utviklingstrinn.¹¹²

Man kan ta opp Hylland Eriksens ”roots and routes” begrep som oversettes med ”røtter og ruter” på norsk. Med røtter menes hvordan mennesker ofte vektlegger sin egen kultur og tradisjoner over noen andres og hvordan dette igjen er med på å avgjøre ens egen identitet. Ruter betyr, derimot at identiteten som vi tar til oss for å beskrive hvem vi er, blir til underveis. Identiteten blir til på ruten, eller veien, til destinasjonen. Man har ikke en egen identitet fra der man opprinnelig stammer fra. Man velger heller å forme ens egen syn og

¹¹⁰ Samtale med psykolog Kamilla Knutsen Steinnes (UiO) 13.03.17

¹¹¹ Skirbekk, Sigurd. (2012). Religionssosiologi. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/religionssosiologi>

¹¹² Ibid.

forståelse på hvem man er gjennom å skape bånd og samvær med andre.

Forskning tyder på at religion får stadig sterkere betydning for identitet til innvandreren mens kulturelle trekk mister relevans. Dette fenomenet gjelder særlig unge muslimer i Vesten. Muslimske innvandrere opplever islam som et bindeledd mellom seg uten tanke for etnisitet. De vil ofte forsøke å tone ned de kulturelle forskjellene for å ha et sterkere fellesskap. Dette innebærer at innvandrere av forskjellig etnisitet aktivt går inn for å reformere sin egen identitet og kultur for å bedre passe inn i den ”muslimske identitet, eller Ummah.

Grunnen til at dette hender er fordi møtet med Vesten signaliserer et brudd med den gamle tilværelsen, og statusen som minoritet gjør at man blir mer bevisst sin egen religion. Dette er ikke forbeholdt kun muslimer, men gjelder alle religiøse grupper. Denne tankegangen om en Ummah i Norge, skaper en helt unik type felleskap.¹¹³

Det kom en ny rapport av Jon Horgen Friberg der han har undersøkt blant annet hvor viktig religion er for ungdom og etterkommere av innvandrere og flyktninger. Her har han funnet ut at det er selve religionen som har noe å si og ikke individ eller bakgrunns land. Innvandrers barn av kristne foreldre blir mindre religiøse enn sine foreldre. Men han skriver at selv om kristne ungdommene blir mindre religiøse så blir ungdom med muslimske foreldre ikke det. Undersøkelsen gjelder et årskull med ungdommer som går i første klasse på videregående skole i Oslo og Akershus. Men undersøkelsen sier også at religionen til ungdommen er forskjellige fra foreldrenes religion. Religionen blir mye mer en personlig sak for hver enkelt elev, han eller hun kan bruke religion som et indre moralkompass.¹¹⁴

Religion har ikke bare mye å si for det private, som religiøsitet for en enkel person, men også for hvordan kulturen og tradisjonene i samfunnet utvikler seg. Som et eksempel kan man se på Bosnia og Hercegovina og Tyrkia. Det ottomanske imperiet satte sine spor i Europa, men det var bare Bosniere og albanere som tok til seg den muslimske tro. Jeg som en Musliman fra

¹¹³ Nesvold, Anette (2011) *Fra Kirkegård til gravplass – begrepsliggjøring og praksis en kvalitativ studie av det muslimske gravfeltet i Norge*. (Masteroppgave). s. 11. Hentet fra <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/184658/Nesvold%2c%20Anette.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

¹¹⁴ rundt 70% av muslimske ungdom i Oslo og Akershus svarte at det var viktigere å være god mot andre, enn det var å følge religiøse regler til punkt å prikke. Se Friberg

Bosnia har mye av den samme kulturen og tradisjonene som mine trosbrødre fra Tyrkia.¹¹⁵ Selv om vi da ikke deler nasjonalitet, kontinent eller språk, så har vi en fellesnevner i religionen.¹¹⁶ Jeg forstår ofte mine andre muslimske venner bedre enn hva en etnisk norsk ville ha gjort, og dette skaper ofte et sterkt bånd mellom oss som ”norske utlendinger”.¹¹⁷

3.2.2 Kvinnesynet

Når man er født blir man automatisk delt inn i ett av to kjønn, man fødes inn i en kjønnsrolle og det forventes at man følger forventningene til rollen automatisk. Man blir også automatisk behandlet etter hvilken kjønn man har, menneskene rundt oss og ikke minst samfunnet, har visse forventninger til hvordan du skal oppføre deg og hvordan samfunnet ellers skal behandle deg. Barn blir mer eller mindre automatisk behandlet annerledes basert på hvilket kjønn de har med en gang de kommer til i verden.

I Norge er kvinner og menn mer eller mindre likestilte. Men forskning viser at selv i den norske skolen så behandler man jenter og gutter svært forskjellig. Gutter skal bråke mer enn jenter, og jenter skal være roligere og stille. En stille gutt blir møtt med mer bekymring enn en stille jente, mens bråkete jenter oppleves som mer avvikende enn bråkete gutter. Mye av kjønnsforskjellene ligger altså i sosialiseringprosessen og rolleforventningene til samfunnet.¹¹⁸

¹¹⁵ Vil her legge til at i Bosnia og Hercegovina så er Musliman med stor M nasjonaliteten vår. Noen av oss tilhører religionen Islam, men ikke alle. Ca. 40% av alle Bosniere er det vi kaller Muslimaner og brorparten er ikke religiøse.

¹¹⁶ Brorparten av Tyrkia ligger i Asia, kun en mindre del er i Europa. De deler heller ikke typiske europeiske verdier. Jeg tenker ikke på Tyrkere som europeere.

¹¹⁷ Nå må det jo sies at mange tradisjoner vi har adoptert fra det ottomanske riket og Tyrkia, er fordi det nettopp var dem som invaderte landet på 1400-tallet. Vi hadde muligens tatt til oss andre tradisjoner hadde vi blitt invaderte av andre land. Men det vi har valgt å ta til oss er noe som ofte er typisk ”arabisk” eller ”muslimsk”. F.eks.: mattradisjoner, klestradisjoner, musikk ol.

¹¹⁸ Mennesket. (2017, 25,03). *Identitet og roller*. Hentet fra <https://www.mennesket.net/samfunnsfag/individ-og-samfunn/identitet-og-roller/> (25.03.17)

Kvinner som kommer fra land med Islam som religion har en annen type oppvekst enn kvinner som er oppvokst i Norge. Slik som det norske samfunnet har visse forventninger til jenter, så har også samfunnet i Somalia, Iran, Irak og Syria en forventning til jentene.

Kvinner som er oppvokst i Midtøsten (som gruppen vår) tar med seg disse erfaringene til Norge. Man kan si at gruppen deler mye av de samme tankene rundt likestilling og kvinner i arbeid. Men man ser fortsatt store forskjeller mellom blant annet somaliske kvinner og iranske kvinner. Somaliske kvinner ønsker gjerne oftere å holde seg til kjønnsrollen tildelt i hjemlandet der kvinner og menn lever separat og kvinnens mål er å bli husmor. Iranske kvinner støter derimot ofte vekk den islamske tro, og ønsker ikke å delta i hva som kan typisk stemples som kvinnerollen i Islam. Grunnen til dette er at de fleste iranske kvinner kom som politiske flyktninger og er imot det islamske styret i Iran. De vokste opp i et annerledes Iran enn hva som er realiteten i dag og kvinnesynet var det mest liberale i Midtøsten. Mens kvinner fra Somalia har hele sin bakgrunn i en islam sentrert tilværelse. Jeg mener likevel at kvinnene fra Midtøsten har en god del likhetstrekk. For selv om iranske kvinner er mer liberale i sitt livssyn, er de fortsatt muslimer selv i Norge. Irakere og syrere deler også samme type oppvekst.

3.2.3 Sentrale kulturelle tradisjoner forbundet med Midtøsten

Hver enkel gruppe i utvalget vårt har en egen kollektiv bevissthet forbundet med landet han eller hun stammer fra. Disse kulturelle, religiøse og tradisjonelle normene tar de med seg til deres mottakerland.

Men de har også, som vi har sett, en felles identitet eller da kollektiv bevissthet som ikke bare innvandrere fra Midtøsten, men også som fremmede i et nytt land. Man kan forvente at de klumper seg sammen i grupper med sine egne, om det da er folkegrupper fra eget hjemland eller rett og slett andre med-innvandrere. Man kan muligens sammenligne denne grupperingen eller klumpingen med når nordmenn drar til utlandet på ferie. Vi har ofte en tendens til å finne frem til ”nordiske” restauranter og andre nordiske mennesker, men aller helst liker vi nordmenn andre nordmenn på tur.

Men man kan tenke seg at våre nye landsmenn og kvinner også kommer til å skape en kollektiv bevissthet med mottakerlandet. Her er det selvsagt ikke snakk om full assimilering inn i samfunnet, men heller integrering.

3.3 Det flerkulturelle Norge

De siste 50 årene har det multikulturelle delen av Norge bare blitt større. 16% av befolkningen i Norge hadde i 2016 innvandrer bakgrunn.¹¹⁹ Men måten vi skiller mellom «oss» og «dem» på, har ikke endret seg like raskt, sier professor Jonas R. Kunst.¹²⁰ Som jeg har nevnt tidligere i oppgaven så har dette skillet mellom ”oss” og ”dem” forandret seg gjennom årene. Og som oftest så er neste generasjon mye mer åpen til det utalandske og ukjente, så vil dette skillet mellom oss og dem forandre seg mer og mer. Denne forskjellen mellom oss kommer kanskje aldri til å bli helt borte, men vi som nasjon kommer til å bli forandret.

3.3.1 Møtet med det norske

#norsknok har vært en hashtag, eller på norsk emneknagg, i media de siste årene. VG skriver: ”Hva vil det si å være norsk? Del dine tanker og opplevelser med integrering og rasisme under emneknaggen #norsknok.”¹²¹ Dette er en av reaksjonene som har vokst frem på grunn av Norges nye status som et flerkulturelt land. Her kan alle dele sine tanker om enten egne opplevelser med rasisme eller integrering av andre. Men det er også en plattform der man kan sette et søkelys på den nye rasismen som har vokst frem i nyere tid. Og et dilemma som har

¹¹⁹Integrerings og mangfolds direktoratet. (2016, 29.11). *Innvandrerbefolkningen i Norge*. Hentet fra <https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/innvandrere-og-integrering/innvandrerbefolkningen-i-norge/> (20.03.17)

¹²⁰ Kunst, Jonas R. Samtale over E-mail.

¹²¹ Dette er et eksempel, det er flere andre aviser som nevner hashtaggen #norsknok. Rønold, Irene. (2017). Hverdagsrasismen – Får høre at jeg er kjekk til å være svart. *Verdens Gang*. Hentet fra <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/rasisme/hverdagsrasisme-faar-hoere-at-jeg-er-kjekk-til-aa-vaere-svart/a/23901417/>

blusset opp, spørsmålet om vi (som innvandrere) noen gang kommer til å bli *norske nok* for de etniske norske. Man kan ikke forandre fargen på huden, men er det slik at ingen nordmenn er mørkhudet i dag? Begrepet ”Norsk nok” kom som en mot part til den ofte overivrige politikken til Sylvi Listhaug. Man søker en ny felles forståelse av det å være norsk nok, det å være nordmann kommer i flere former og farger.¹²²

Det er ofte verst for dem som kommer først heter det. Fra Norges aktive rekrutering av fagfolk til arbeidsinnvandringen til hovedfokuset i oppgaven, den tredje gruppen, nemlig flyktningene. Migrantene som sakte men sikkert gjorde Norge til et flerkulturelt samfunn fikk det lettere etter at de første pionerene banet vei. Men det var ikke lett å komme til Norge som en fremmed og det var enda verre for dem som var først. Man fikk erfart det norske været, de uvante skikkene og det fremmede språket.¹²³

3.3.1.2 Den moderne rasismen

Stipendiat Jonas R. Kunst, forsker på majoritets og minoritets-relasjoner i multikulturelle samfunn ved UiO. Kunst understreker at rasisme ikke lenger handler om at majoritetssamfunnet eller den etniske befolkningen i et land tror at innvandrere eller minoriteten er mindre intelligente eller at rasen bestemmer hvilke egenskaper og evner man har. Denne typen rasisme og overlegenhet har i stor grad forsvunnet i de fleste vestlige land. Den har i midlertid blitt byttet ut med en *moderne rasisme*.

” Den moderne rasismen dreier seg om i hvor stor grad innvandrere fortjener å få like ressurser og oppnå samme type status som etniske nordmenn. Jo større fellesskap nordmenn føler med dem, desto mer synes de at innvandrere bør inkluderes i vårt samfunn. Dette fører igjen til at de støtter integreringstiltak.” i følge Kunst.¹²⁴

¹²² Berge, Ingrid G. (2017, 19.09). Når er vi norske nok?. *Verdens Gang*. Hentet fra <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/rasisme/naar-er-vi-norske-nok/a/23894811/>

¹²³ Brockmann, Grete og Kjeldstadli, Knut. (2014). *Innvandringen til Norge*. Oslo/ Pax forlag s. 239

¹²⁴ Pileberg, Silje. (2015) Følelse av fellesskap er nøkkelen til integrering. *Forskning*. Hentet fra <http://forskning.no/innvandring-religion/2015/09/fellesskapsfolelse-er-nokkelen-til-integrering>

3.3.2 Hvem er nordmenn?

Nordmenn er den staute bonden, kristendommen, Ibsen og Grieg. Disse ordene er en del av det vi kaller nordmannen. Men nasjonen som helhet har forandret seg gjennom tidene. Ikke alt det vi tenker er ”typisk norsk” er norsk. Religionen er for eksempel importert fra utlandet. Det norske er ikke noe som har vokst frem i isolasjon, men er en del av alt og alle som oppholder seg i landet.¹²⁵

3.3.2.1 Kvinnesyn

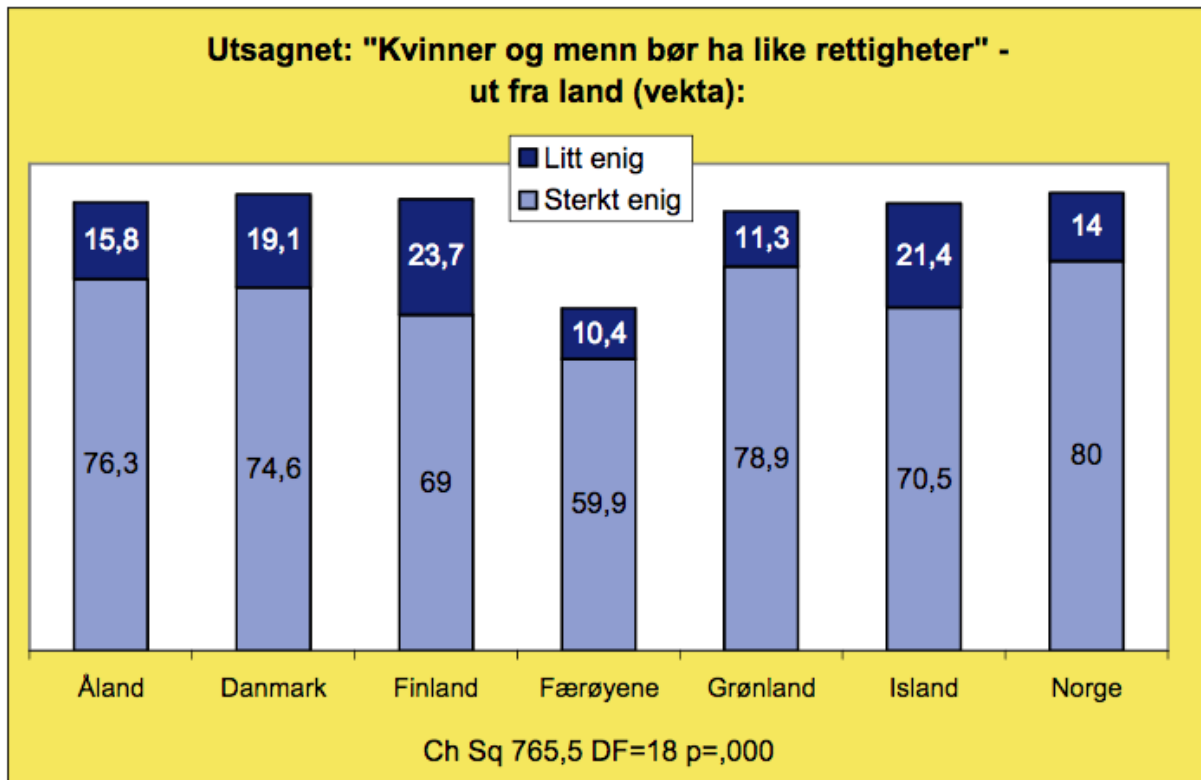
I følge FNs Utviklingsprogram United Nations Development Program (UNDP) som er det internasjonale nettverket for global utvikling. Ligger Norge på topp i verden når det kommer til likhet mellom kjønnene og klassifiseres som ”very high”.¹²⁶ *Global Gender Rapport* viser at Norge ligger på tredje plass av 144 land som har deltatt i undersøkelsen. I denne rapporten trekker de frem arbeidsliv, økonomi, utdanning, helse og politikk. Men det er også forsket på hva ungdommens, altså fremtiden til Norge, holdninger til likestilling blant kjønnene er.

Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) skrev en rapport i 2011 om likestilling synet blant ungdommen i de ulike nordiske landene. Når ungdommen blir spurt om kvinner og menn bør ha like rettigheter, så svarer 80% av norsk ungdom at de er svært enige med utsagnet.¹²⁷

¹²⁵ Spilde, Ingrid. (2012, 23.05). Hvem er nordmannen?. *Forskning*. Hentet fra <http://forskning.no/arkeologi-etnisitet-historie/2012/05/hvem-er-nordmannen>

¹²⁶ United Nations Development Programme. (2015). *Human Development Report*. Hentet fra http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr15_standalone_overview_en.pdf

¹²⁷ Øia, Tormod.(2011). *Nordiske ungdommers holdninger til likestilling* (NOVA rapport 25/2011). s.28. Hentet fra <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2011/Nordiske-ungdommers-holdninger-til-likestilling>

Figur 4: NOVA rapport 25/2011

Over ser du figur 4 hentet fra NOVA rapporten som viser resultatet fra de ulike landene. Som man kan se så skårer Norge høyest av alle landene i spørreundersøkelsen. Det som er interessant, men ikke overaskende, er at desto mer religiøse noen er desto mer skeptiske er de til likestilling. Samme som hvis begge foreldre er høyt utdannede vil sannsynligheten for at ungdommen er mer for likestilling.¹²⁸

Likestilling i Norge slik vi kjenner den i dag, handler om å sikre like rettigheter for kvinner og menn. Denne er forankret i det norske samfunnet med en likestillingslov som ble vedtatt av stortinget i 1973. Loven sier at ingen skal kunne forskjellsbehandles på grunn av kjønn. En arbeidsgiver har for eksempel ikke lov å gi noen dårligere betalt eller dårligere arbeidsoppgaver på grunnlag av noens kjønn.¹²⁹ Selv om Norge regnes for å være et av verdens mest likestilte land er det allikevel en rekke utfordringer vi står ovenfor før vi kan oppnå full likestilling. De største forskjellene finner man i arbeidssammenheng. Kvinner og

¹²⁸ Mennesket. (2017, 25.03) *Identitet og roller*. Hentet fra <https://www.mennesket.net/samfunnsfag/individ-og-samfunn/identitet-og-roller/> (11.12.17)

¹²⁹ Ibid.

menn har ulik gjennomsnittlig bruttoinntekt, kvinner ligger på 354 000kr i gjennomsnitt og menn 530 100kr i gjennomsnitt. Det er nesten like mange kvinner som menn ute i arbeidslivet, men kvinner

Også under temaet utdanning er det forskjeller på kvinner og menn. Kvinnene har ofte høyere utdanning. 60% av de som velger høyere utdanning er kvinner, men dette er ofte i de tradisjonelle kvinnestudiene som omsorg og undervisning. Menn velger heller naturvitenskap og teknikk- og håndverksfag.¹³⁰

Man kan konkludere kort med at norske kvinner er i stor grad likestilte mannen. Der er få som mener at kvinner og menn ikke er likestilte.

3.3.2.2 Utdanning

Norge er et av landene som har den høyeste graden av lese- og skrive ferdigheter, med omtrent 100% av befolkningen som kan lese og skrive. Dette er mye grunnet utviklingen i skolesystemet. Norge er et av de landene som ofte ikke blir oppført i generelle studier av globale leseferdigheter fordi de allerede er på toppen og kan ikke stige mer i prosent antall.¹³¹ SSB skriver:

Denne indeksen (Human Development Index) er nok den som er mest tilpasset u-landsforhold. Andelen som ikke kan lese er ikke oppgitt i det hele tatt for de 19 øverste land på HDI. For disse brukes det en verdi på 99 prosent, som for de fleste andre OECD-land og for de land som har verdier over 99 prosent, som i en del tidligere kommunistland. Leseferdigheten er allment utbredt i industriland, selv om den heller ikke hos oss er så universell som vi kanskje trodde for 20-30 år siden. Det er mange grupper som ikke kan lese i praksis, slik som enkelte grupper av innvandrere og psykisk funksjonshemmede.¹³²

Skolesystemet i Norge har vært både prisert og kritisert. Spesielt etter at Programme for International Student Assessment (PISA) sine målinger kom ut og norske elever ikke viste

¹³⁰ Statistisk Sentralbyrå. (2017). Fakta om likestilling. *Statistisk sentralbyrå*. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/nokkeltall/likestilling>

¹³¹ Dillinger, Jessica. (2017, 21.03). *25 countries with the highest literacy rates*. Hentet fra <http://www.worldatlas.com/articles/the-highest-literacy-rates-in-the-world.html> (01.04.17)

¹³² Brunborg, Helge. (2002). Norge på topp for første gang. *Samfunnsspeilet* (1). s. 3-15. Hentet fra <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/norge-paa-topp-for-forste-gang>

gode nok resultater. PISA er en undersøkelse som blant annet måler 15-åringers kompetanse og ferdigheter i lesing, matematikk og naturfag. Undersøkelsen ble for første gang gjennomført i 2000 der Norge ikke fikk ønskede resultater. Dette var en vekker.¹³³ I 2006 kom Norge med den laveste poengsummen av alle de nordiske landene, og det var en klar nedgang på flere punkter fra tidligere undersøkelser. PISA 2006 kjennetegnes med svake resultat på alle felt i norske skoler¹³⁴

Selv om skolesystemer har sine klare mangler, så er de på riktig vei. Norske myndigheter har blant annet tatt PISA målingene (og andre målinger) på alvor og resultatet har gått fra å være svært utilfredsstillende til i 2015 til å for første gang være over gjennomsnittet.¹³⁵

3.2.2.3 Religion

Man kan trygt si at den norske befolkning blir mindre og mindre religiøse. “Tomme kirker” er en argumentasjon for at stadig større deler av det norske folk blir mindre religiøse og mer ikke troende. Man kan se eksempler der kirker opplever færre besøkende hvert år.¹³⁶ Men man kan også se at det er et typisk norsk fenomen, eller da nordisk. Europa generelt blir mindre religiøst slik som er blitt normen i vesten, men man ser dette spesielt her i Norden. Der for eksempel sør - Europa enda har en tradisjon for å gå på kirke og generelt være mer religiøs, har Norden ikke det.¹³⁷

¹³³ Utdanningsdirektoratet. (2016). *Hovedresultater fra PISA 2015*. Hentet fra <https://www.udir.no/globalassets/filer/tall-og-forskning/rapporter/2016/hovedresultater-fra-pisa-2015.pdf>

¹³⁴ Utdanningsforbundet (2008) *Etter PISA og PIRLS 2006 – utdanning forbundets politikk*, s. 8-9

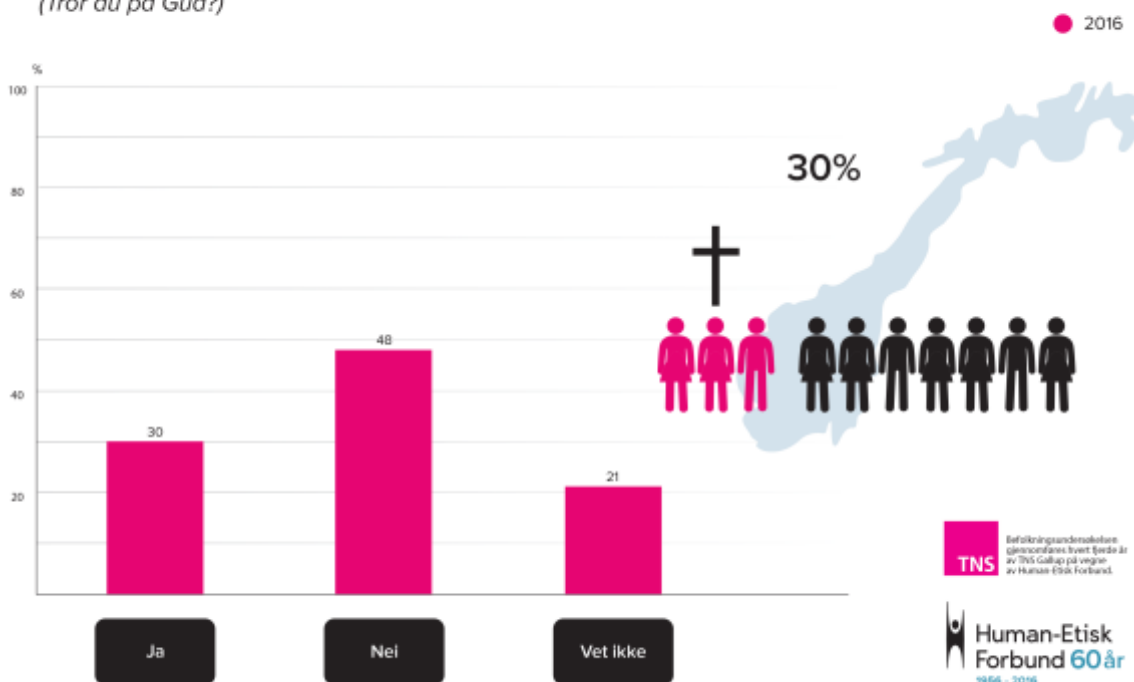
¹³⁵ Utdanningsdirektoratet. (2016, 06.12). *PISA 2015: Stø kurs*. Hentet fra <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/rapporter/pisa-2015/>

¹³⁶ Eksempel: Hauge, C. & Nguyen, L. (2017,11,04). Mange tomme kirkebenker i påsken. *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/buskerud/mange-tomme-kirkebenker-i-pasken-1.13470040>

¹³⁷ Taule, Liv. (2014). Norge – et sekulært samfunn?. *Samfunnsspeilet*, 28 (1). s. 9-17. Hentet fra <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/artikler-og-publikasjoner/norge-et-sekulaert-samfunn>

Norge 2016: Tre av ti tror på Gud

(Tror du på Gud?)

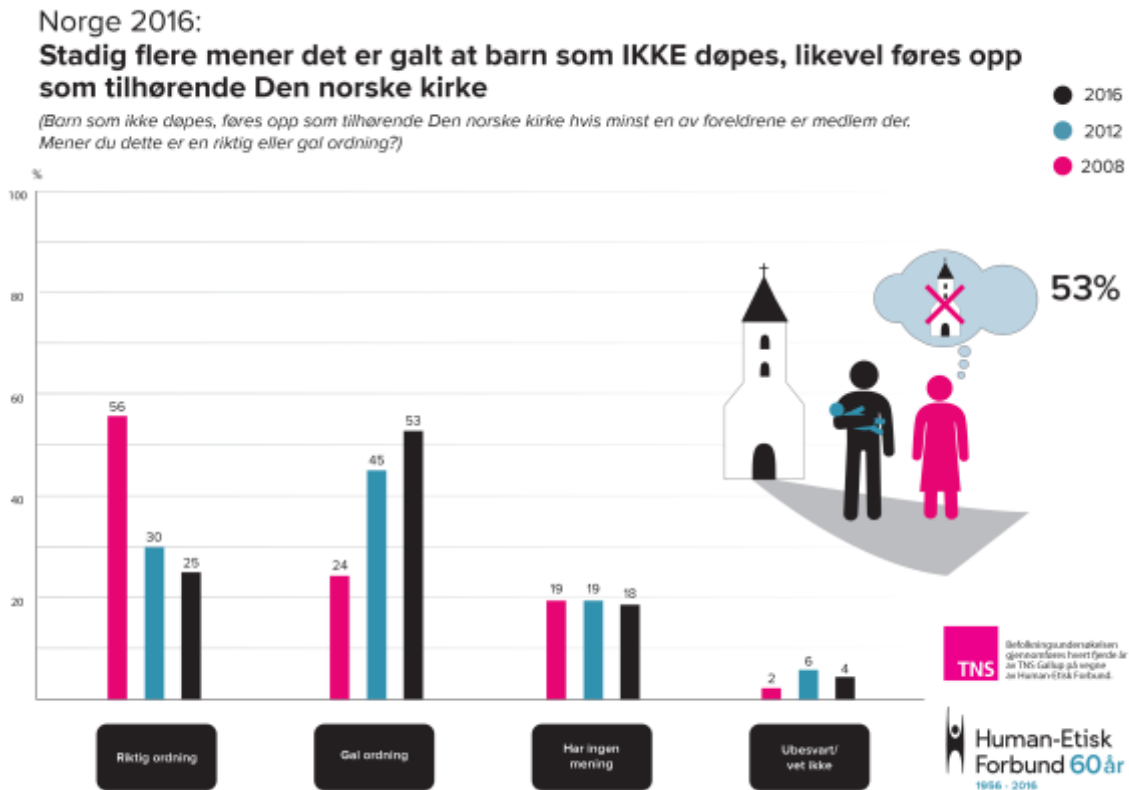
Figur 5: Human-Etisk Forbund (2016) (A)

Over ser man at i 2016 var det oppgitt at kun tre av ti tror på Gud i Norge. Og man ser at de ikke troende er i et klart flertall. Kun 30% av respondentene oppgir at de tror på gud. Her er også kvinner i flertall og antallet troende stiger med alderen. Altså er de eldre i samfunnet mer troende enn den yngre generasjonen. Det har også i nyere tid vært mye i media at det er en større andel som ønsker å melde seg ut av Den norske kirke. Dette har en direkte sammenheng med at Den norske kirke nylig åpnet for utmelding på nett.¹³⁸

Den norske kirke har også vært under hard kritikk i media etter at det ble informert om at barn som ikke er døpt fortsatt føres opp på medlemslisten til Den norske kirke. Det har vært diskutert at medlemstallet til Den norske kirke ikke reflekterer antallet som faktisk ønsker å være oppført. I figur 6 under ser man at flere mener at det er galt at barn født i Norge automatisk blir oppført i registeret til Den norske kirken hvis en eller begge av foreldrene er

¹³⁸ Human-etisk forbund. (2016, 07.09). *Åtte grafer som viser et livssyns-Norge i endring*. Hentet fra [https://human.no/nyheter/2016/september/befolkningsundersokelsen-2016/\(05.02.17\)](https://human.no/nyheter/2016/september/befolkningsundersokelsen-2016/(05.02.17))

medlemmer. Hele 53% mener at det er galt at barn som ikke døpes føres opp som medlemmer, mot 25% som mener dette er en god ordning.

Figur 6: Human-Etisk Forbund (2016) (B)

Norge består i dag av et mangfoldig samfunn med flere ulike religioner og livssyn. Det er også et stadig økende antall ikke-troende. Kun én av tre nordmenn oppgir at de tror på en gud og stadig færre går i kirken. Det er samtidig et stadig økende antall medlemmer i andre trosretninger. Man kan argumentere for at et slikt samfunn bør være livssynsnøytralt for å kunne møte alle innbyggere på like vilkår, uavhengig av tro eller livssyn.¹³⁹

Man kan argumentere for og imot om Norge er et sekularisert land i og med at sekularisering betyr at religionens rolle blir mindre i samfunnet. SSB tar opp blant annet tre punkter hvor Norge er et sekularisert land. Punkt en er at stat og kirke er separert, kirken hadde dermed mistet mye av sin politiske makt. Andre punkt er at religiøs tro og praksis er svekket. Det kan for eksempel i liten grad av deltakelse i gudstjenester. For det tredje et at religionen har blitt

¹³⁹ Human- etisk forbund. (u.d). *En sekulær stat og et inkluderende samfunn*. Hentet fra <https://human.no/politikk-og-debatt/stat-og-kirke/en-sekular-stat-og-et-inkluderende-samfunn/>

mer en privatsak for den norske befolkning. Det er langt færre medlemmer i den norske kirke.¹⁴⁰ Sammenlignet med medlemmer i kirker andre steder i Europa som eksempel Polen. Human-etisk forbund skriver at Norge per i dag ikke er en sekulær stat. Grunnlaget for dette er at Norge enda favoriserer den kristne religionen over andre (kirkeloven) og at H.M. Kongen også må bekjenne seg til den evangelisk-lutherske religion.¹⁴¹

Norge er per i dag ikke en sekulær stat i og med at det står følgende i grunnloven: "Den norske kirke, en evangelisk-luthersk kirke, forblir Norges folkekirke og understøttes som sådan av staten." Men den har tradisjon som en sekulær stat ved eksempel religionsfrihet. Kirkeloven regulerer Den norske kirke, der står det f.eks. i henhold med barn, at hvis en av foreldrene er døpt så tilhører barnet automatisk den norske kirke. Selv om barnet selv ikke har blitt døpt. §3. Tilhørighet og medlemskap: "Barn anses å høre inn under Den norske kirke fra fødselen såfremt en av foreldrene er medlem. Hvis en av foreldrene ikke er medlem av Den norske kirke, kan de melde fra til kirkebokføreren at barnet ikke skal anses å høre inn under denne." ¹⁴²

Når det er snakk om sekularisme er det ikke nødvendigvis snakk om at en stat er enten sekulær eller ikke sekulær. Det finnes flere lag og gråsoner, en moderne stat vil være mer eller mindre sekulær. Begrepet viser til en ideologi som legger stor vekt på å skille stat og religion. Dessuten så er religion og livssyn en privatsak for statsborgerne.¹⁴³ Hvis en stat legger for stor vekt på en enkelt religion, vil den stå i fare for å distansere seg fra de andre religionene i samfunnet, det handler om å finne en balanse.

3.3.3.2 Norske muslimer

Jon Horgen Friberg skriver i Fafo-rapporten som kom ut i år, at det en utbredt oppfatning blant etniske nordmenn at barna til muslimske innvandrere som vokser opp i Norge, blir mer religiøse og mer sosialt konservative enn sine foreldre. Hvis denne hypotesen viser seg å

¹⁴⁰ Ibid.

¹⁴¹ Human-etisk forbund. (u.d). *En sekulær stat og et inkluderende samfunn*. Hentet fra <https://human.no/politikk-og-debatt/stat-og-kirke/en-sekular-stat-og-et-inkluderende-samfunn/>

¹⁴² Ibid.

¹⁴³ Bangstad, Sindre. (2016). Sekularisme. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/sekularisme>

stemme vil dette føre til at forskjellene mellom minoritet og majoritet vil øke, og integreringen vil stagnere. Friberg skriver også om *Det nye norske Vi'et* og at grensene mellom minoritet og majoritet gradvis blir mindre skarpt med økt kontakt mellom innvandrere og nordmenn. Det vil si at majoriteten åpner for at folk annerledes, og aksepterer dette inn i samfunnet. Samtidig som at innvandrere og deres etterkommere gradvis tilpasser seg det norske samfunnet. Dette vil muligens skape en helt ny nasjonal identitet, et nytt norsk Vi. Dette betyr samtidig ikke at etniske identiteter og markører forsvinner, heller at personens bakgrunn blir mindre avgjørende for deres plass i det norske samfunnet. Friberg skriver videre at slike prosesser godt kan utspille seg parallelt.¹⁴⁴

Det Friberg skriver er at flere nordmenn har en forestilling om at innvandrere som vokser opp i Norge blir mer og mer konservative og religiøse. Dette synet blir enda mer forsterket hvis innvandreren det er snakk om er muslim. Han skriver videre at hvis dette er et faktum så vil kløften mellom majoriteten og minoriteten øke. Denne kløften vil føre til en langt mindre integrert gruppe med innvandrere. Som jeg har nevnt tidligere vil den beste indikatoren for integrering være *hvor lik minoriteten ønsker og blir majoriteten*. Dette er spesielt viktig på punkter som står sentralt i den Norske kultur som feminisme, religion og utdanning.

Det nye norske Vi'et som Friberg nevner handler om at Norge ikke lenger er bare forbeholdt nordmenn. For å være norsk eller nordmann er det ikke lenger nok å være bare hvit, blond og blåøyd som de eneste trekkene. Slik som H.M. Kongen sa i sin tale i Slottsparken 2016, så er nordmenn alt fra nordlendinger til innvandrere, og fra kristne til muslimer. *At vi skal kjenne at vi – på tross av all vår ulikhet – er ett folk. At Norge er ett*. Norge inkluderer alle som bor her og tar del i det norske samfunnet. Både majoriteter og minoritet tar lærdom av hverandre. Det blir en gjensidig læreprosess. At dette skillet mellom dem og oss mykner opp. Dette er det i grunn man kan kalle for integrering. Man tar deler fra den nye kulturen og fusjonerer den sammen med egen kultur. Siden brorparten av dem som bor i Norge selvsagt er etnisk norske, så vil da sannsynligheten for at generasjonene som kommer etter primærflyktningens ankomst, bli mer lik samfunnet og miljøet de vokser opp i. Etter noen generasjoner, vil innvandrere bli fullt ut medlemmer av det norske samfunnet uansett bakgrunn og hjemland.

¹⁴⁴ Friberg, Jon Horgen (2016) *Assimilering på norsk – sosial mobilitet og kulturell tilpassing blant ungdom med innvandrerbakgrunn*, se sammendrag s. 18. Hentet fra <http://www.faf.no/index.php/nb/zoo-publikasjoner/faf-rapporter/item/assimilering-pa-norsk>

Friberg sier mot slutten av sitatet at det er stor mulighet for at begge scenario skjer side om side. Mange av innvandrerne vil bli integrert eller også assimilert inn i samfunnet. De vil betrakte Norge for sitt hjemland, mens andre kan føle seg mindre integrert av majoriteten. Denne marginaliseringen eller samfunnsmessige utstøtningen kan føre til at en person eller en hel gruppe mennesker tar avstand fra samfunnet og ikke ønsker å bidra verken økonomisk eller sosialt. Da bryter de samfunnskontrakten og integreringen vil mislykkes. Utstøtningen kan virke som en ”push faktor” og lede gruppen til en form for segregering der de kun holder seg til sin egen kultur og språk. Slike tilfeller kan man se i gettofiseringen som er i frammarsj i storbyer som Oslo og at innvandrere velger å leve i et parallellsamfunn med det norske. blir avvist av mange som mener fenomenet ikke skjer i Norge.

Hva vil skje med en innvandrer som kommer fra et land som har hatt en langsom utvikling og hvor staten er svak og religionen står sterkt. Vil de ankomme det trygge sekulære samfunnet Norge og oppdra sine barn til å bli like sekulære? Sekulariseringsteser sier at ja, en innvandrer og deres etterkommere vil bli mer sekularisert og mindre religiøse hvis de slår seg ned i et land der religion er mindre viktig. Dette skal også stemme for muslimske innvandrere. Men dette stemmer kun hvis man blir ønsket velkommen av det nye samfunnet og heller ikke støtt ut av foreldrenes kultur. Denne avstøtningen kan føre til at personen søker sin identitet innen religionen.¹⁴⁵

3.4 Integrerings prosessen

Integrering er et vanskelig begrep å definere. SSB beskriver integrering som vellykket dersom urimelige og ikke selvvalgte forskjeller mellom minoritet og majoritet minker, over tid og mellom generasjoner. SSB legger mer vekt på resultat ulikheter, enn resultat likheter. Med andre ord hvis minoritet og majoritets gapet øker på viktige områder og innvandrere utgjør en permanent underklasse, regnes integrasjonen som mislykket. Det motsatte vil føre til god integrering.¹⁴⁶

¹⁴⁵ Ibid.

¹⁴⁶ Statistisk Sentralbyrå. (2016). *Bedre integrert enn mor og far*. Hentet fra <https://ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/bedre-integrert-enn-mor-og-far>

SSB og det beskriver hvordan økende forskjeller på viktige områder vil definere integrering som mislykket, og hvis innvandrere blir *mer lik* på de samme områdene, så kan man si at integrering er vellykket. Her kan vi også snakke om hvilken grad av integrering innvandreren har oppnådd. Blant dem som er integrert, er de de som er godt integrert og de som er svært godt integrert.

Flyktingene selv mener at for å være godt integrert så må man ha: gode norsk kunnskaper, ha arbeid, ha norske venner, kunne forsørge seg selv og familien, ikke bli diskriminert og være gift med en etnisk norsk. Å kunne snakke språket henger sammen med det å ha arbeid og kunne forsørge seg selv. Det er vanskelig å ha et utenlandsk navn å søke på ledige stillinger i arbeidslivet. Det blir nesten umulig å gjøre hvis man i tillegg ikke snakker språket.¹⁴⁷ Her er det tiltak blant annet hos NAV for å få flere innvandrere ut i jobbmarkedet i den forstand at de skal lære seg språket og komme seg inn i arbeidsmarkedet. Også det å ha norske venner hjelper hvis man har et godt arbeidsmiljø som igjen virker positivt for språkutviklingen.

Det er blitt innført flere innstrammings tiltak når det gjelder flyktnings- og innvandringspolitikken. Dette er en reaksjon på den høye tilstrømningen av innvandrere høst 2015. Da vedtok stortinget nye integreringskrav for å få permanent oppholdstillatelse i Norge. Kravene innebar blant annet at utlendingen må ha vært selvforsørget de siste tolv månedene, Innvandrere har krav og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap, slik at han eller hun kan beherske et minimumskrav av norsk muntlig. De må også bestå en prøve i samfunn og norsk (på morsmål) for å få permanent opphold. Det ble i iverksatt en rekke andre tiltak. Hensikten er å redusere antallet asylsøkere, og å sørge for at de som får avslag på søknaden blir deportert.¹⁴⁸

¹⁴⁷ Påstanden bygger på egen erfaring og erfaring til dem jeg snakker med av utenlandsk bakgrunn. Da spesielt de som har muslimske navn sliter med å få intervju.

¹⁴⁸ NOU 2017:2. (2017). *Integrasjon og tillit – Langsiktige konsekvenser av høy innvandring*. Oslo: Departementenes servicesenter. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/c072f7f37da747539d2a0b0fef22957f/no/pdfs/nou201720170002000dddpdfs.pdf>

Å det å holde en gruppe utenfor samfunnet virker som en ”push faktor” som nesten kan tvinge personen inn i et lukket miljø. Her er det grobunn for at det kan vokse frem parallelle samfunn eller i ytterste konsekvens, gettoer.

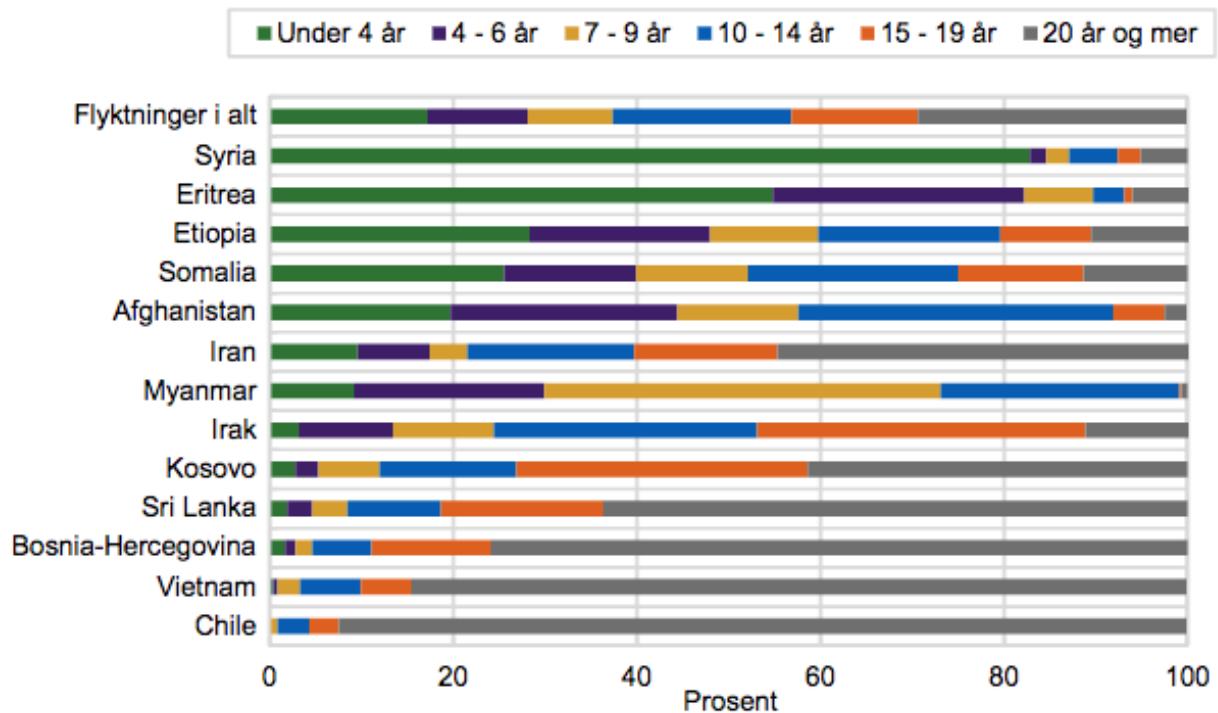
Disse punktene som er nevnt ovenfor vil bli tatt i betraktning når jeg skal ta for meg noen sider av integreringsprosessen til de forskjellige innvandrergruppene i utvalget. Å være gift med en etnisk norsk vil ikke bli tatt frem som et punkt for utvalgsgruppen vår i og med at det ikke samsvarer med deres tro og tanker om ekteskap og integrering. Iranere, Irakere, Somaliere og Syrere gifter seg som regel med en fra samme nasjonalitet. Ved at noen grupper av innvandrere i stor grad gifter seg med personer av samme etnisitet kan muligens si noe om integreringen. Men dette viser seg ikke å være realiteten ettersom innvandrere med bakgrunn fra land som er ansett høyt integrert som bosniere og srilankere gifter seg i høy grad med sine egne. Men man ser også at personer fra mindre integrerte grupper som somaliere og pakistanere også gifter seg med sine egne. Dermed kan man si at ekteskap mellom etnisk norske og innvandrere ikke har mye å si for integreringen til innvandreren.¹⁴⁹

Integreringen av innvandrere fra ulike land henger tett sammen med deres respektive botid i Norge. De gruppene som har lenger botid i Norge, er bedre etablert i samfunnet og har høyere sysselsetting. Etter de første fire årene som kalles introduksjonsperioden, kommer *etableringsfasen* 4-6 år som kjennetegnes gjerne ved at flere kommer ut i arbeid. Økt botid gir en høyere sysselsetting, men i ulik grad blant de ulike innvandrere eller flyktning gruppene.¹⁵⁰

¹⁴⁹ Lie, Benedicte. (2004). *Flere nordmenn enn innvandrere finner ektefelle i utlandet*. Hentet fra <https://ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/flere-nordmenn-enn-innvandrere-finner-ektefelle-i-utlandet> (17.04.17)

¹⁵⁰ Olsen, Bjørn (2017) *Flyktninger i og utenfor arbeidsmarkedet 2015*, (SSB rapport 8/ 2017) s.23-24. Hentet fra https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/_attachment/305359?_ts=15b9fc96278

Flyktninger 15-74 år etter botid og utvalgte fødeland. 4. kvartal 2015

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 7: Flyktninger i og utenfor arbeidsmarkedet 2015

Figur 7 viser at land som Chile, Vietnam, Bosnia og Hercegovina og Sri Lanka har et stort flertall med flyktninger med en botid over 20 år. For medlemmer i disse gruppene er det forventet at de har et sterkt fotfeste i arbeidslivet og er godt etablerte. Også blant flyktninger fra Iran og Kosovo er det et rimelig høyt antall personer som har en botid på over 20 år. Flyktninger fra Syria og Eritrea er representert i den andre enden av skalaen. Blant disse har brorparten en botid på under fire år. Blant syrerne har 83% en botid på under fire år og blant den eritreiske gruppen har rundt 55% en botid på under fire år. For dem som har botid under fire år er svært mange utenfor arbeidsstyrken og er i en etableringsfase. Flyktninger fra Afghanistan og Irak har en jevnere fordeling i botidsgruppene. Det må også understrekes at brorparten, rundt 65%, av irakiske flyktninger er mellom 10 og 19 år. Dette påvirker sysselsettingen for gruppen.

Generelt så ser man at innvandrere og etterkommere av innvandrere ligger på hele skalaen, både godt og dårlig integrert. Spesielt viktig for integreringen er språkkunnskap. Men også sysselsetting, utdanning og det å ikke bli diskriminert betyr mye. Hvordan har det gått med

utvalgsgruppene våre i forhold til de ulike variablene for graden av integrering i det norske samfunnet?

Iranere er en interessant gruppe innvandrere i Norge på grunn av sin status som politiske flyktninger. Iranske innvandrere er på en side berørt av demoniseringen av Iran på en global skala og på en annen side er de sterkt imot de politiske og kulturelle ordningene som ble tatt i bruk etter omveltningen i hjemlandet. De fleste kom til Norge grunnet sin aktive rolle i opposisjonen mot styre og politikken eller de var sympatisører av slike opposisjonelle grupper.¹⁵¹

SSB publiserte i 2016 ”med utdanning i bagasjen” der de blant annet sammenlignet de ulike innvandrergruppenes utdanningsnivå. Rapporten tar for seg innvandrere fra Irak og Bosnia og Hercegovina som begge har lang nok botid i Norge til at SSB har god data på dem. SSB viser også til likhetstrekk ved at begge folkegruppene kommer fra krigsherjede områder og har medbrakt utdanning. De skriver videre at flyktninger fra Syria er i liknende situasjon som irakerne og bosnierne var, og at utdannelsen vil påvirke muligheten til å bli integrert i det norske samfunnet.¹⁵² Da SSBs levekårsundersøkelse ble gjort i 2006 viste de at bosniske, iranske og chilenske flyktninger hadde høyest utdanning. Som nevnt er sysselsetting knyttet til utdannelsen, og det ble derfor ingen overraskelse at Bosniere hadde høyest inntekt blant flyktningene i Norge. Men det som var overaskende var at personer fra Irak hadde lavest inntekt blant flyktningene i Norge.¹⁵³

De irakiske innvandrerne bosatte seg for det meste mellom 1998 og 2003, mellom denne tiden bosatte 52% av alle irakiske innvandrere seg.¹⁵⁴

¹⁵¹ Alghasi, Sharam. (2011). Norges nye vi: den iranske diasporaen og den norske utenrikspolitiske dynamikken. *Internasjonal politikk* (4), s. 645 – 676. Hentet fra <https://www.idunn.no/ip/2011/04/art02>

¹⁵² Bjugstad, H. & Rustad, A. (2016). Med utdanning i bagasjen. *Samfunnsspeilet* (4). S. 33-28. Hentet fra <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/med-utdanning-i-bagasjen--288021>

¹⁵³ Ibid.

¹⁵⁴ Olsen, Bjørn. (2017). *Flyktninger i og utenfor arbeidsmarkedet 2015*, (SSB rapport 8/2017) s.11. Hentet fra https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/_attachment/305359?_ts=15b9fc96278

Etter somaliere er irakere den største innvandringsgruppen med flyktnings bakgrunn. Selv om det har vært en betraktelig utvandring, er det fremdeles over 22 000 irakiske innvandrere i Norge i dag og de brorparten holder til i Oslo og Østfold. Utdanningsnivået ligger er omtrent gjennomsnittlig for flyktninger generelt, det som trekker irakere ned er den store gruppen med kun grunnskoleutdanning. Sysselsetting er svært lav for en gruppe med denne typen utdanningsnivå.¹⁵⁵

Innvandrere med bakgrunn fra Somalia er ofte omtalt i media, og har generelt et dårlig rykte i Norge.

Innvandrere som kommer fra Syria er den gruppen av innvandrere som har hatt størst økning fra 2016 til 2017. I løpet av 2016 var det registrert 9700 syriske innvandrere, og i januar 2017 ble det registrert 20 800. Det vil si at syriske innvandrere har økt med 11 100 personer. I tillegg er det registrert 1500 norskfødte barn med foreldre som innvandret fra Syria.¹⁵⁶ Ser man på statistikken fra SSB så er innvandrere med syrisk bakgrunn på syvende plass og er da blant de 15 største gruppene i Norge. Hvordan har det gått med de syriske innvandrerne i Norge? Det er ikke mye informasjon om fremgangen til gruppen i Norge på grunn av deres korte botid. Figur 7 viser at syriske flyktninger har den største andelen som har botid på under fire år blant de utvalgte gruppene. Jeg skal skape et helhetlig bilde av fremgangen til syrerne i Norge så godt det lar seg gjøre med informasjonen som er innhentet.

3.4.1 Sysselsetting

Omtrent 32% av innvandrere med somalisk bakgrunn er ute i arbeid, dette gjelder både menn og kvinner. Generelt så er 60,2% av alle innvandrere i Norge i arbeid. Somaliere ligger derfor langt under det som er gjennomsnittet. Sysselsetting øker derimot med botiden for innvandrer gruppen. Man kan dra frem innvandrere med botid kortere enn fire år som ligger langt under gjennomsnittet. Mange som har bodd i Norge i mindre enn fire år er også i en introduksjons

¹⁵⁵ Ordemann, Adrian H. (2016) *Irakere i Norge – et demografisk portrett*, s 1, hentet fra: https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/288170?_ts=158f75508d8

¹⁵⁶ Statistisk Sentralbyrå.(2017). *Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 1. Januar 2017*. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvbef/aar>

periode som vil si at de deltar i introduksjonsprogrammet. Her får innvandrere blant annet norsk opplæring. I 2015 var det flest deltagere fra Eritrea, Somalia og Syria.¹⁵⁷

Etter denne introduksjonsperioden øker sysselsettingen blant innvandrere gruppen:

- 4-6 år: 46% sysselsatte
- 7-19 år: mellom 50% og 53% sysselsatte
- 20 år og mer: nærmere 60% sysselsatte¹⁵⁸

Det er derimot alltid unntak, botid øker ikke sysselsetting i samme grad i alle innvandrere grupper. Ser man på menn og kvinner for eksempel, så kommer menn ut i arbeid raskere enn kvinner. Men det er også store forskjeller blant de forskjellige etnisitetene. Ser man på Eritreere og Afghanere så har disse gruppene et gjennomgående høyere sysselsettingsnivå etter en botid på over fire år enn somaliere og syrere.

Av de 27 300 somaliere som bor i Norge, er kun 8059 ute i arbeid på tvers av kjønn. Med kun 32% av samlet populasjon ute i arbeid ligger de på bunn av listen, ikke langt under ligger innvandrere fra Eritrea med rundt 38% av populasjonen arbeid.

Man ser at somaliske innvandrere ligger på bunn blant de sysselsatte innvandrerne generelt. Man kan si at arbeid er *lakmustesten* for god integrering. Kommer man ut i arbeid blir språk, venner og innsyn i hvordan det norske samfunnet fungerer betydelig lettere.¹⁵⁹ Kommer man seg ikke ut i arbeid vil dette påvirke språk og hvordan man identifiserer seg med samfunnet. Det må også nevnes at innvandrere fra Somalia har en viss andel med botid på under fire år. Rundt 25% har en botid i Norge på under fire år, noe som betyr at de er utenfor arbeidslivet for å delta i eksempel introduksjonsprogram.¹⁶⁰

¹⁵⁷Statistisk Sentralbyrå. (2016). *Introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere, 2015*. Hentet fra <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/introinnv/aar-deltakere>

¹⁵⁸Statistisk Sentralbyrå. (2017). *Sysselsetting blant innvandrere, registerbasert*. Hentet fra <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/statistikker/innvregsys/aar>

¹⁵⁹ Enes, Anette W. (2016) Kvinner og menn – Please mind the gap!. *Samfunnsspeilet* (4). s. 38 – 42. Hentet fra <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/kvinner-og-menn-please-mind-the-gap>

¹⁶⁰ Olsen, Bjørn (2017) *Flyktninger i og utenfor arbeidsmarkedet 2015*, (SSB rapport 8/ 2017) s.11. Hentet fra https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/_attachment/305359?_ts=15b9fc96278

Blant Iranere er det en rimelig høy sysselsetting der 53,8% av alle iranere er i arbeid. De er også den gruppen blant utvalget som har høyest botid i Norge med over 20 år. Iranere kommer også fra et velutviklet land med høy utdanning, i motsetning til for eksempel somalierne som kommer fra et mer underutviklet land. Denne variabelen spiller også en rolle for sysselsettingen av iranere i Norge. De har med seg ferdigheter fra hjemlandet som hjelper dem å komme raskt i gang i det norske samfunnet. ¹⁶¹

Rundt 83% av alle syriske innvandrere har en botid på mindre enn fire år. På grunn av deres korte botid så er svært mange av dem utenfor arbeidslivet og er i en introduksjonsperiode eller etableringsfase. Her vil de syriske innvandrerne blant annet delta i introduksjonskurs, yrkesopplæring og utdanning. ¹⁶²

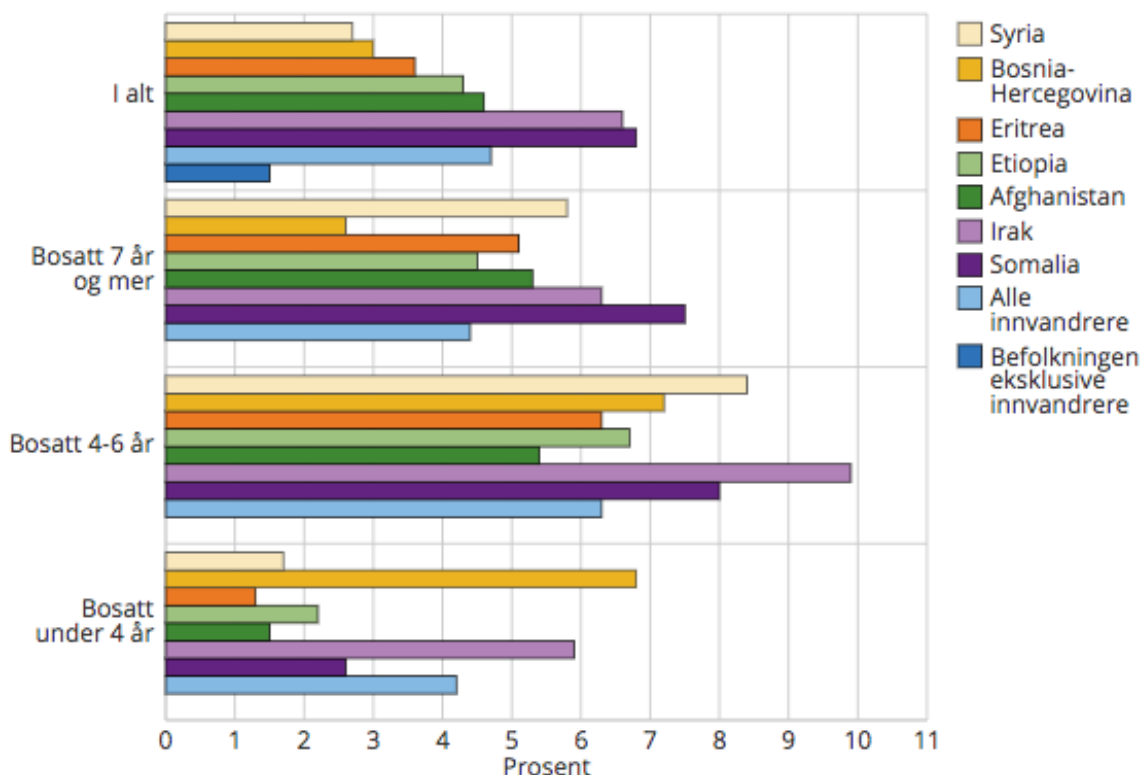
Selv om en god del av irakere er velutdannede og har en lang botid i Norge, så er sysselsettingen lav i gruppen. Grunnen til dette kan være den store andelen som har grunnskole som høyeste utdanning (se under *utdanning*). Irakiske sammen med somaliske og eritreiske innvandrere har lavest sysselsetting. Generelt vil lang oppholdstid i mottakerlandet øke sysselsettingen betraktelig, men i dette tilfellet vil den høye andelen av personer med grunnskole som høyeste utdanning gjøre det vanskelig for irakere å konkurrere om jobber med for eksempel personer uten flyktning bakgrunn. Andre faktorer kan også spille en rolle i den høye arbeidsledigheten. Den irakiske utdanningen kan være mindre etterspurt, eller så kan det være andre forhold som hindrer irakere i å komme seg ut i arbeidsmarkedet. ¹⁶³

¹⁶¹ Statistisk Sentralbyrå. (2017). *Sysselsetting blant innvandrere, registerbasert*. Hentet fra [https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/statistikker/innvregsys/aar.Tabell 4](https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/statistikker/innvregsys/aar.Tabell%204)

¹⁶² Olsen, Bjørn (2017) *Flyktninger i og utenfor arbeidsmarkedet 2015*, (SSB rapport 8/ 2017) s.23-24. Hentet fra https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/_attachment/305359?_ts=15b9fc96278

¹⁶³ Bjugstad, H. og Holseter, A. (2016) Med utdanning i bagasjen, s. 3, Hentet fra: https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/288179?_ts=158f7559960

Arbeidsledighet blant innvandrere i prosent av bosatte i alderen 15-74 år, etter landbakgrunn og botid. 2. kvartal 2016

Kilde: Arbeidsmarkedsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 8: SSB - Arbeidsmarkedsstatistikk

Over i figur 8 ser man at irakere spesielt sliter med å komme seg ut i arbeidslivet både på kort og langsikt. For dem som er bosatt i Norge under fire år er det typisk å se en høyere prosent av arbeidsledighet. Det er ingen unntak for irakiske innvandrere som har et svært høy prosent arbeidsledighet blant innvandrere med liten botid i Norge. Det som er uvanlig er at arbeidsledigheten øker i så stor grad etter at innvandrerens har vært bosatt mellom 4-6 år. Irakiske innvandrere har høyere arbeidsledighet enn noen annen gruppe med innvandrere. Noe oppgang er naturlig ettersom innvandrerens går fra å være med i introduksjonsprogrammet, til å bli satt ut i arbeidsmarkedet. Da går innvandrer fra å være registrert i introduksjonsordningen til å bli registrert som arbeidssøker. Arbeidsledigheten synker kraftig etter at innvandrerens har vært bosatt lenger enn syv år, dette er sant for alle gruppene. Man kan konkludere med at integrering tar tid uavhengig av hjemland og situasjon.

Antall innvandrere fra Syria, fordelt på botid. 2017	
	2017
Botid	Personer
Under ett år	11 139
1 år	4 274
2 år	2 381
3 år	1 038
4 år	425
5 år	81
6 år	101
7 år	88
8 år	97
9 år	86
10 år	78
11 år	69
12 år	80
13 år	64
14 år	130
15 år	91
16 år	52
17 år	58
18 år	41
19 år	34
20 år	15
Mer enn 20 års botid	401

Tabell 1: Kilde SSB Anette Walstad Enes (Email)

Over ser man tabell 1 som viser hvor mange syriske innvandrere kom til Norge og hvor lang botid de har hatt i Norge. Som man ser har det store flertallet en botid på under fire år, noe som ikke er spesielt overraskende grunnet det store flertallet som kom rundt 2015. Det er en stor del som har en botid på under ett år og rundt ett år. Grunnen til det store flertallet under fire år med botid, er fordi broerparten kom i 2015. Siden mange av flyktingene først fikk oppholdstillatelse i 2016 er det ikke mye statistikk for syrerne fordi flyktinger blir først en del av statistikken til SSB etter at de får oppholdstillatelse og blir registrert som bosatt av folkeregisteret. Dette betyr at statistikken for de syriske innvandrerne og flyktingene først vil bli publisert om noen år.¹⁶⁴

¹⁶⁴ Email utveksling med Anette Walstad Enes fra SSB, (05.05.17) Spørsmålet var hvor mye informasjon og data de hadde om integreringen til syrerne til nå. Svar var ikke mye.

Det er også store kjønnsforskjeller blant noen av innvandrere gruppene. Ser man på innvandreregruppene som én stor flyktning gruppe og ikke enkelt land er forskjellene ikke like drastiske. Det er en sysselsetting blant mannlige innvandrere på 49,9% og kvinnelige innvandrere på 44,2%, dette utgjør en differanse på 5,7%. Som eksempel er differansen for hele Norges befolkning 4,3% i mennenes favør. Alt i alt er ikke forskjellene store.

Ser vi på enkeltlandene er differansen en god del større for noen av landegruppene. Kvinner fra Syria ligger lavest på listen med rundt 14% sysselsatte og for menn rundt 20%. I og med at kvinnene bidrar i mindre grad enn menn i arbeidslivet fører også dette til en lavere sysselsetting for syriske innvandrere og flyktninger.¹⁶⁵ Men man regner også med at disse tallene vil bli endret etter at gruppen har oppholdt seg over de fire første introduksjonsårene.

3.4.2 Språk

For å bli en del av det norske samfunnet må flyktninger lære seg norsk. Basis ferdigheter i norsk og i hvilken grad man snakker norsk er sentralt for hvilke jobbmuligheter man senere kan få. Innvandrere som kommer til Norge på grunnlag av flukt har rett på en introduksjonsordning de første fire årene. Introduksjonsprogrammet er et kommunalt tilbud forankret i introduksjonsloven. Introduksjonsloven sier blant annet noe om hvem som har rett på opplæring og kommunens plikter til innvandrere. Pliktene er blant annet tilbudet om norskopplæring og opplæring i samfunnskunnskap som innvandrere er pliktig til å utføre.¹⁶⁶

Hvilket språknivå den enkelte innvandrere kan oppnå er sterkt knyttet til blant annet utdanningsnivå de tar med seg fra hjemlandet, språkbakgrunn fra hjemland og individuell motivasjon. Hva som er tilstrekkelige norskkunnskaper til å kunne dra ut i arbeidsmarkedet og skaffe seg arbeid, varierer på grunnlag av hvilke arbeidsoppgaver som kreves av flyktningen.

¹⁶⁵ Olsen, Bjørn (2017) *Flyktninger i og utenfor arbeidsmarkedet 2015*, (SSB rapport 8/ 2017) s.22. Hentet fra https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/_attachment/305359?_ts=15b9fc96278

¹⁶⁶ NOU 2017:2. (2017). *Integrasjon og tillit – Langsiktige konsekvenser av høy innvandring*. Oslo: Departementenes servicesenter. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/c072f7f37da747539d2a0b0fef22957f/no/pdfs/nou201720170002000dddpdfs.pdf>

Noen arbeidsplasser krever for eksempel kun engelskferdigheter, og er derfor ikke avhengig av norsknivå. Det virker også i en negativ retning å holde deltakere for lenge i introduksjonsprogrammet fordi motivasjonen vil synke. Dessuten så er arbeidsplass det stedet innvandrere i størst grad lærer seg norsk.¹⁶⁷

I løpet av 2015 deltok 37 100 personer i introduksjonsprogrammets norsk- og samfunnsfagopplæring. Ut ifra disse var 4500 av deltakerne flyktninger fra Syria, som nesten gir en økning på 50%. Den største gruppen var eritreere med 7300 deltakere. Somaliere var den største gruppen med 5000 deltakere, noe som samsvarer med at de også er en av de største innvandrergroppene i Norge. Syrere kom som tredje gruppe med størst antall deltakere. Tilsammen utgjorde disse tre landene 45% av alle som deltok i programmet i 2015. Det er også et flertall kvinner generelt i programmet, men mannlige deltakere økte med 10% i 2015. Det man ser blant deltakere fra Syria er at menn er overrepresenterte i programmet, hele 73% av syriske deltakere er menn. Dette vil muligens gi utslag senere i arbeidslivet, og kvinner kan slite med å få arbeid. Noe annet som kan være et grunnlag for den skjeve fordelingen er at det er et flertall av menn som ankommer Norge.¹⁶⁸

Under sysselsetting har jeg skrevet at det å være ute i arbeid vil hjelpe innvandrere med språket og å tilpasse seg ellers i samfunnet. Somaliske innvandrere har ikke greid å komme seg inn i arbeidslivet i like stor grad som for eksempel iranenerne. Dette gir også utslag på progresjonen de har hatt med språket, noe som igjen bremser opp arbeidssøkingen.

Det utgjør også en forskjell om innvandrere tar utdannelsen sin i hjemlandet eller i Norge. Rapporten fra NOU sier dette har grunnlag i at utdannelsen i Norge også gir andre egenskaper som styrker deres stilling i det norske arbeidsmarkedet. Sammenliknet med innvandrere som har tilsvarende utdanning fra hjemlandet, vil ikke få samme egenskaper. Dessuten meddeler innvandrere som kommer med utdanning i bagasjen at deres utdanning ikke blir verdsatt i samme grad som dem som tar utdanning i Norge. Dette vises for eksempel i at de som har utdanning fra Norge får høyere lønn det første året enn de med utdanning fra hjemland. Det er

¹⁶⁷ Ibid.

¹⁶⁸ Statistisk Sentralbyrå. (2016). *Norskopplæring for voksne innvandrere, 2015*. Hentet fra <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/nopplinnv> (13.03.17)

også høyere sysselsetting blant innvandrere utenfor Europa som har tatt utdannelsen i Norge. Tall fra NOU viser at den er 20% høyere for menn, og 30% høyere for kvinner.¹⁶⁹

3.4.3 Utdannelse

Kun 2,7 % av alle Iranere er uten noen som helst utdanning, rund 34% har kun fullført grunnskole, 28% har fullført videregående og 34,6% har fullført høyskole eller universitet. Blant de utvalgte fødelandene i oppgaven har Iranerne høyest prosent fullført høyere utdanning.

Irakiske innvandrere har et høyt nivå med personer som har grunnskole som høyeste utdanning og blant dem som er høyere utdannet er det mange som er utdannet i yrkesfag. 44% av alle irakere har grunnskole som høyeste utdanning sammenlignet med for eksempel bosniske flyktninger som har 20% av innvandrerbefolkningen med grunnskole som høyeste utdanning. Dessuten må det nevnes at utdanningsnivået til rundt 10% av irakiske innvandrere er ukjent, noe som lager en utfordring for kartleggingen av utdannelsen i Norge.¹⁷⁰

Bakgrunnen til det ukjente utdanningsnivået er at det tidligere ikke har vært noen form for registrering av utdanningen til de nyankomne flyktninger i Norge. Dette har blitt betraktelig bedret i nyere tid, et eksempel på forbedring har vært et selvregistrerings program som er utviklet av Nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk (Vox). Snart kan flyktningen selv registrere utdanningsnivået sitt elektronisk. For asylsøkere i dag registreres nå alle opplysninger om utdannings status ved bosettingsintervjuet i asylmottaket når de ankommer Norge.¹⁷¹

Innvandrere fra Somalia har ikke med mye utdanning fra hjemlandet. Det er blant flyktninger fra Somalia at flest havner i kategorien ” ingen utdanning/ kun grunnskole”, hele 74% har

¹⁶⁹ NOU 2017:2. (2017). Integrasjon og tillit – Langsiktige konsekvenser av høy innvandring. Oslo: Departementenes servicesenter. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/c072f7f37da747539d2a0b0fef22957f/no/pdfs/nou201720170002000dddpdfs.pdf>

¹⁷⁰ Bjugstad, H. & Rustad, A. (2016). Med utdanning i bagasjen. *Samfunnsspeilet* (4). S. 33-28. Hentet fra <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/med-utdanning-i-bagasjen--288021>

¹⁷¹ Ibid.

ingen eller lite utdannelse fra hjemland. De skiller seg også ut med å ha de største gruppen uten noen utdannelse. Rundt 10% av flyktninger fra Somalia kommer til Norge uten noen fullført noen form for utdanning. Det må også nevnes at blant somaliere er det et høyt antall av befolkningen som er analfabeter. Det finnes ingen sikker statistikk på hvor stor prosent er analfabeter. Gjennomsnittet på tvers av landbakgrunn ligger på 3,8%. Det er ingen andre flyktning grupper i Norge som er i nærheten av dette lave nivået.¹⁷² Lav utdannelse gir også utslag for sysselsettingen. Grupper som somaliene med kun grunnskole eller ingen utdannelse har desidert lavest sysselsetting.¹⁷³

Har rundt 63% bare fullført grunnskole, 15% har fullført videregående og 8,5% har fullført høyskole eller universitet.¹⁷⁴

I gruppen der botid er under 4 år er sysselsettingen marginal uansett utdanningsnivået til innvandrere. Det er et visst skille mellom de lavest utdannede kontra de med middels eller høyere utdanning, men dette er ikke betydelig. Syriske flyktninger har en botid i Norge på under fire år og det meste av utdannelsen de anskaffer seg i Norge er gjennom introduksjonsprogrammet.¹⁷⁵

De 51% med høyest fullførte utdanning har kun grunnskole som høyeste utdanning, 20,5% har videregående som høyeste utdanning og rundt 27% har høyskole eller universitet oppført som høyeste utdannelse.¹⁷⁶

Et problem er også det ukjente utdanningsnivået blant nye innvandreregrupper. Det kan ofte ta lang tid før flyktingers utdanningskompetanse blir avklart og registrert av norske myndigheter. Dette fører til mangler og ”hull” i utdanningsstatistikken. Gjennomsnittet for

¹⁷² Olsen, Bjørn (2017) *Flyktninger i og utenfor arbeidsmarkedet 2015*, (SSB rapport 8/ 2017) s.15. Hentet fra https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/_attachment/305359?_ts=15b9fc96278

¹⁷³ Ibid. s.31-32

¹⁷⁴ Ibid. s.57, tabell A4.

¹⁷⁵ Ibid s.34.

¹⁷⁶ Ibid. s. 57, Tabell A4.

ukjent utdanningsnivå for flyktninger generelt ligger på omlag 12%. For syrere som er en stor ny gruppe flyktninger i Norge, ligger andelen med ukjent utdanningsnivå på 36%.¹⁷⁷

3.4.4 Diskriminering

Jeg finner klare sammenhenger mellom hvilket land personen kommer fra og i hvilken grad han eller hun opplever diskriminering. Personer som har bakgrunn fra Afrika opplever i større grad diskriminering på seks av åtte arenaene som blir tatt opp i *Rapport 9: Integrert men diskriminert* (IMDi). De åtte arena er: offentlig transport, politi, utested, offentlig plass, arbeid/ studiested, bank/post, boligmarked og jobbsøk. Videre ser jeg at innvandrere fra Somalia opplever en høyere grad diskriminering enn de andre afrikanske landene.¹⁷⁸

Nærmere 28% eller tre av ti med afrikansk bakgrunn har opplevd diskriminering når de søker ny jobb. Sammenlignet med grupper fra Asia eller grupper med øst europeisk bakgrunn opplever de en betraktelig mindre andel diskriminering på arbeidsmarkedet, 14% og rundt 16%. Ved kjøp og leie av bolig opplever ca. 24% av personer med afrikansk bakgrunn diskriminering i forhold til rundt 14% av personer med asiatisk bakgrunn.

En av tre med bakgrunn fra Somalia oppgir at deres etnisitet har stått i veien for dem i arbeidsmarkedet. De opplever at de ikke får de jobbene de er kvalifisert for på grunn av landbakgrunn.¹⁷⁹ De opplever også i større grad diskriminering på flere arene enn andre Afrikanske grupper.

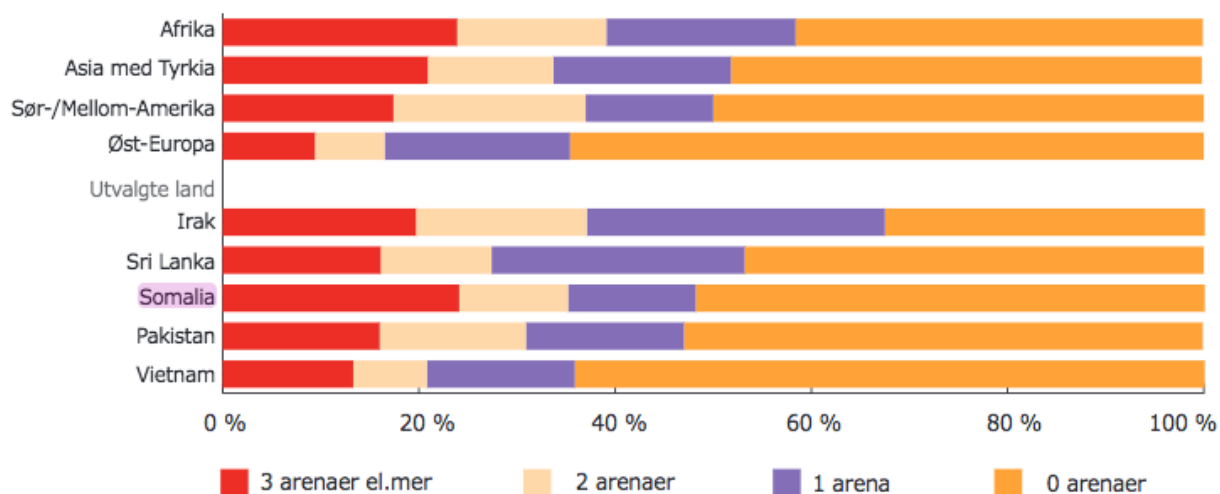
¹⁷⁷ Bjugstad, H. & Rustad, A. (2016). Med utdanning i bagasjen. *Samfunnsspeilet* (4). S. 33-28. Hentet fra <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/med-utdanning-i-bagasjen--288021>

¹⁷⁸ Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. (2008) *Integrert, men diskriminert – en undersøkelse blant innvandrere fra Afrika, Asia, Øst-Europa og Sør- og Mellom-Amerika*. (IMDi rapport 9/ 2008). s.55-58. Hentet fra

http://www.nsd.uib.no/data/individ/publikasjoner/IMDiRapport_9.pdf

¹⁷⁹ Ibid.

Andel fra ulike verdensdeler, og noen utvalgte land som oppgir om de har opplevd diskriminering på grunn av sin utenlandske bakgrunn i 2006, fordelt på antallet arenaer de har opplevd diskriminering, Totalt: N=302, innvandrere med somalisk bakgrunn N= 54, pakistansk bakgrunn N=87, vietnamesisk bakgrunn N= 53, irakisk bakgrunn N= 46 og srilankisk bakgrunn N= 62.

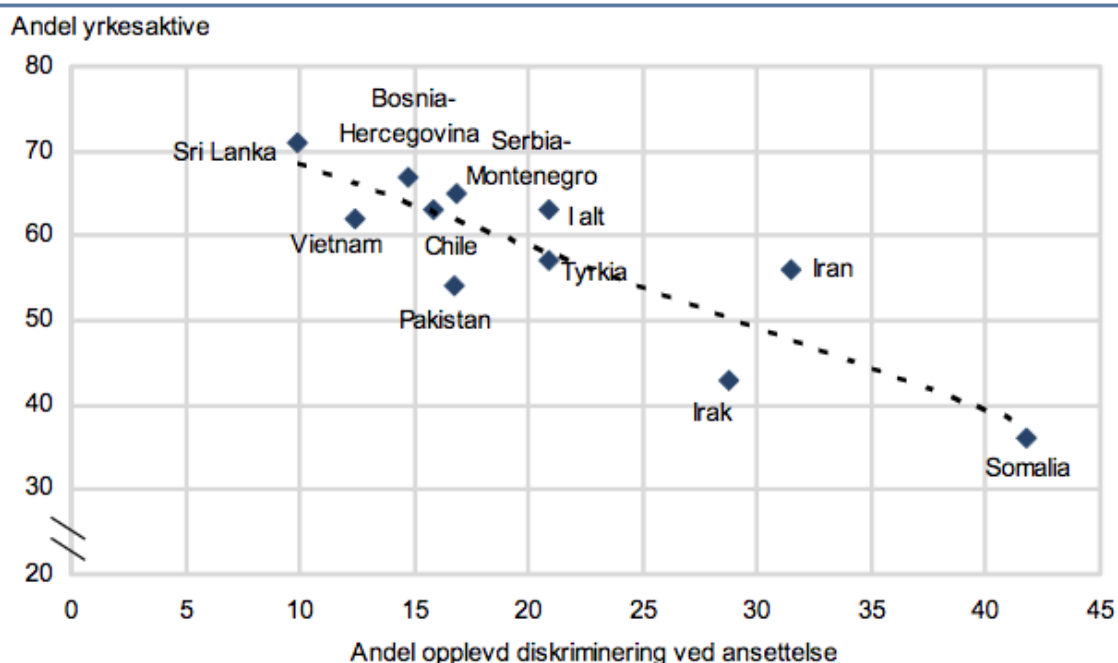
Figur 9: Integrert, men diskriminert (B)

Over viser figur 9 de ulike verdensdelene som er med i undersøkelsen og i hvilken grad de har opplevd diskriminering fordelt på de forskjellige arena. Man ser tydelig at afrikanere skiller seg ut ved at rundt 60% sier de har opplevd å ha blitt diskriminert i 2006. Den andre gruppen som skiller seg kraftig ut, men for motsatt grunn, er personer fra Øst-Europa. De oppgir at hele 65% aldri har opplevd å bli diskriminert på noen arena.

Figur 9 viser utvalgte land og i hvilken grad de opplever diskriminering på de forskjellige arena. Her ser man at personer fra Somalia oppgir under halvparten at de har opplevd diskriminering, men at de da har høyest antall som har opplevd diskriminering på flere arena i løpet av 2006. Det kan være flere grunnlag for diskrimineringen, men man ser også at mer synlige minoriteter opplever diskriminering oftere enn dem som er mindre synlige blant majoriteten.¹⁸⁰

¹⁸⁰ Ibid. s.62.

Opplevd diskriminering ved ansettelse og andel yrkesaktive i utvalgte innvandrergupper

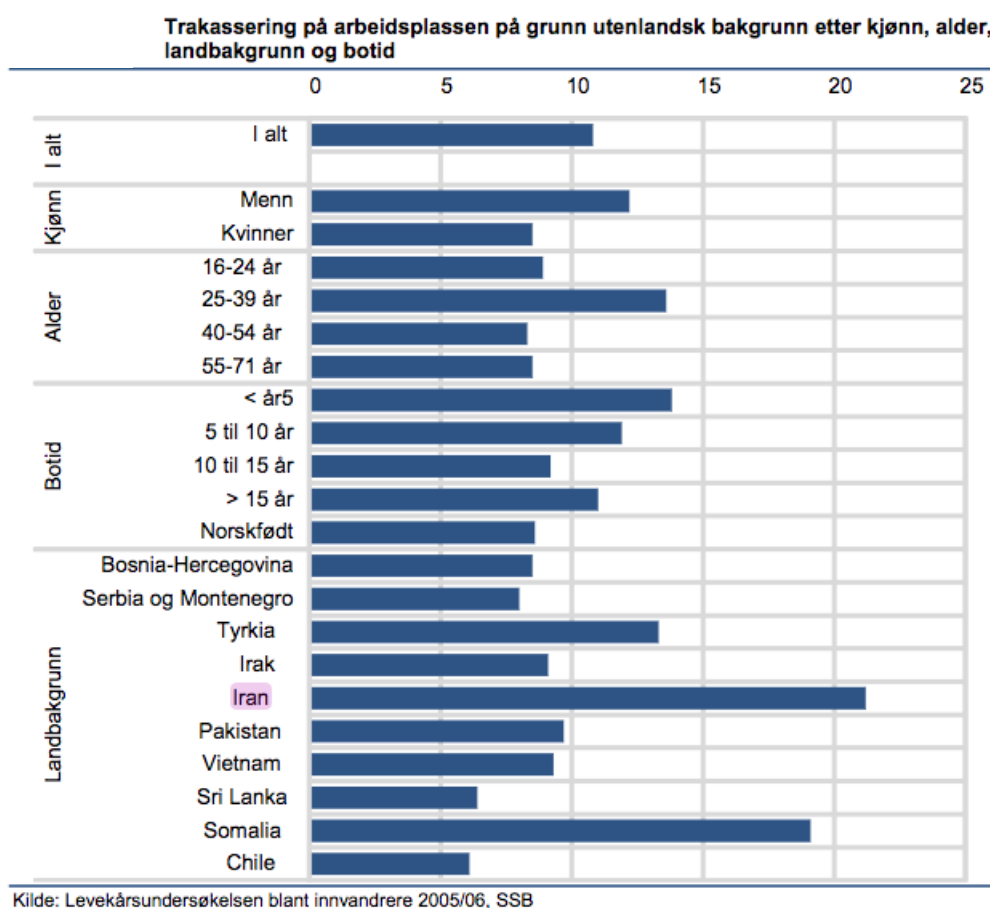
Kilde: Levekårsundersøkelsen blant innvandrere 2005/06, SSB.

Figur 10: SSB - Levekårsundersøkelse blant innvandrere 2005/06 (A)

Det ble nevnt i avsnittet over diskrimineringen til innvandrere fra Irak at innvandrere fra Iran også i større grad føler seg diskriminert i det norske samfunnet og spesielt i arbeidsmarkedet. Innvandrere fra Iran er blant de som opplever mest diskriminering på grunn av nasjonalitet. Og har problemer med fordommer på ansettelses nivå.

Et annet aspekt jeg ønsker å nevne er Sharia-lån. Det er imot islamsk sharia lov å betale renter på penger, derfor må alle lån en muslim søker om være rentefri. Dette fører til at muslimer som ønsker å komme seg ut i boligmarkedet må selv kunne finansiere boligen fra egen lomme. Har man god råd er ikke dette et problem, men man ser for eksempel innvandrere av somalisk bakgrunn som ofte har lav sysselsetting og dermed lav inntekt, ikke kommer seg ut i boligmarkedet. Norske banker gir ikke sharia-lån, men noen norske banker er åpne for det selv om ingenting er sikkert.

Ovenfor i figur 10 ser man at innvandrere fra Iran sammen med innvandrere fra Irak er de som opplever en høy grad med diskriminering ved ansettelse. 32% av alle iranere opplever at de blir diskriminert ved ansettelse. Det eneste landet som opplever høyere grad med diskriminering basert på nasjonalitet er innvandrere fra Somalia som nevnt i del kapittel 3.4.2.¹⁸¹ Man ser samtidig at innvandrere fra Sri Lanka, Vietnam og Bosnia og Hercegovina er de som opplever minst diskriminering ved ansettelse på arbeidsplassen.

Figur 11: SSB - Levekårsundersøkelse blant innvandrere 2005/06 (B)

Figur 11 viser hvilken prosent innvandrere opplever trakassering på arbeidsplassen på grunn av sin landbakgrunn. SSB utførte en tilsvarende undersøkelse i 1996 der det viste seg at iranere og tyrkere var blant dem som følte seg mest trakassert på arbeidsplassen. Den nyere undersøkelsen som man ser ovenfor ble utført i 2006 og viser at dette ikke er forandret. Man ser at iranere har høyest prosent med over 20% føler seg trakassert i arbeid.¹⁸²

¹⁸¹ Tronstad, Kristian R. (2009). *Opplevd diskriminering blant innvandrere med bakgrunn fra ti ulike land (SSB rapport 47/ 2009)*. Hentet fra

http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_200947/rapp_200947.pdf s.9

¹⁸² Ibid. s 13

jeg har også nevnt at muslimer opplever en sterkere diskriminering enn ikke-muslimer. Iranere er en gruppe som fremstår som svært sekulære og til tider også anti-muslimske. Dette kan ha en sammenheng med omveltningen i hjemlandet og gjeninnføringen av en strengere sharia lov. Iran var et land som gikk fra å være et av de mest religiøst liberale, om ikke den mest liberale, landet i Midtøsten til å omtrent gå 100år tilbake i tid når det gjelder frihet og religion. Data fra SSB viser at kun 36% av iranere mener at religionen spiller en rolle i hverdagen deres. Man kan sammenligne dette med somaliere der 97% oppgir at religion spiller en rolle for hverdagen og nordmenn der 40% mener det samme. De er med andre ord en av de minst religiøse gruppene i Norge.¹⁸³ Men man kan ikke utelukke at selv om en del iranere ikke ser på seg selv som muslimer, så vil de uansett falle under begrepet ”muslim” av det norske samfunnet og være ofre for trakassering og diskriminering.

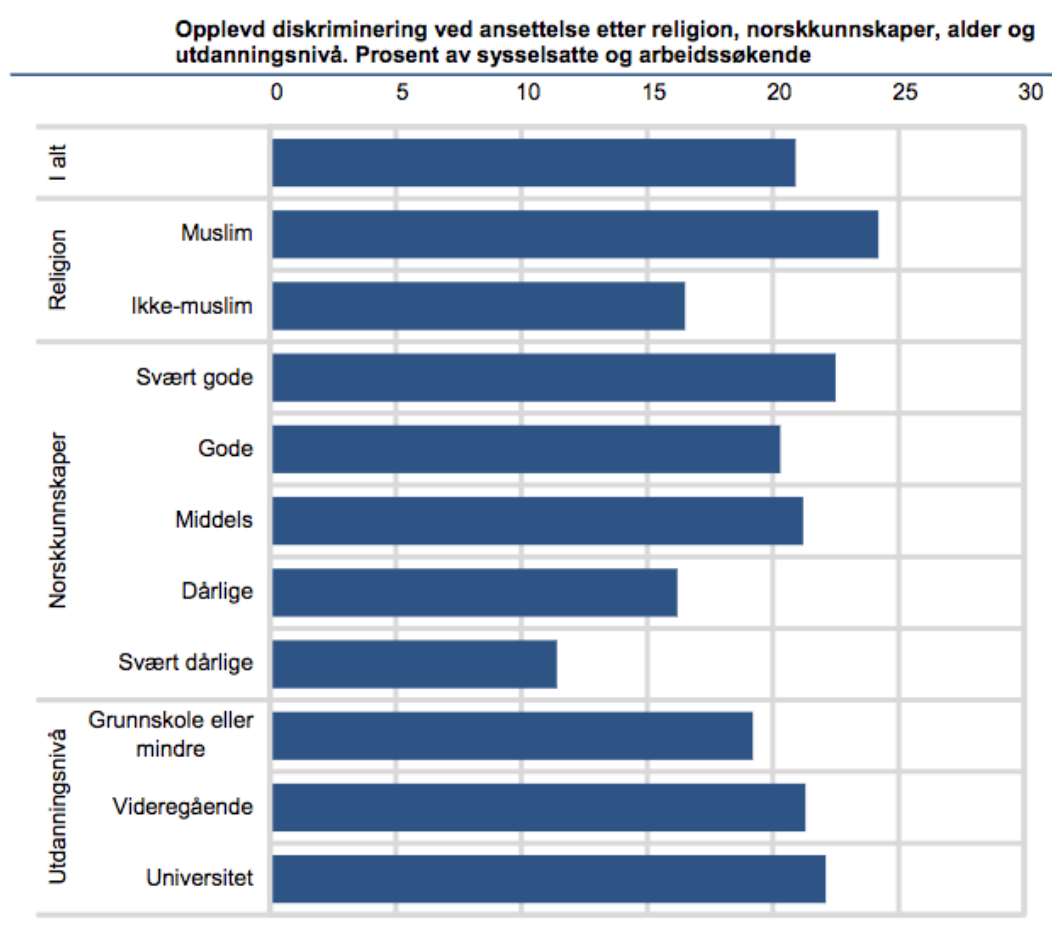
Én av tre med bakgrunn fra Somalia oppgir at de opplever at deres innvandrerbakgrunn har hindret dem i å få en jobb de hadde søkt på og var kvalifisert for de siste fem årene. Somaliere oppgir i stor grad at de generelt blir diskriminert som synlig etnisk minoritet. Deretter kommer personer fra Iran og Irak, hvor én av fire mener seg diskriminert på arbeidsmarkedet. Også i Levekårsundersøkelsen blant innvandrere er det flest somaliere, 42%, som har opplevd forskjellsbehandling ved kjøp eller leie av bolig, deretter kommer personer med bakgrunn fra Iran og Irak på 38 og 35%.

Man har ikke tall på hvor mange prosent av syriske innvandrere og flyktninger som føler seg diskriminert i Norge grunnet den korte botiden. Men man vet at muslimer som gruppe generelt sliter i dagens samfunn på grunn av diskriminering og fordommer. Denne informasjonen kan muligens gi oss et bilde om hvordan det blir om noen år for den syriske gruppen.

Muslimer er per i dag den gruppen som er mest utsatt for diskriminering uavhengig av personens nasjonalitet, men det er uenighet om det er selve religionen som er diskrimineringsgrunnen. Det har i nyere tider vært mye snakk om terroraksjoner i resten av verden som New York, Paris, Madrid og London. Disse angrepene har gjort den europeiske

¹⁸³ Alghasi, Sharam. (2011). Norges nye vi: den iranske diasporaen og den norske utenrikspolitiske dynamikken. *Internasjonal politikk* (4), s. 645 – 676. Hentet fra <https://www.idunn.no/ip/2011/04/art02>

befolkningen mer skeptisk til muslimer.¹⁸⁴ I media tas spørsmålet om diskriminering og økende fremmedfrykt i tilknytning til muslimer opp jevnlig. SSB har spurt en gruppe med personer med minoritetsbakgrunn om hvilken religion de er født inn i, og om de har selv valgt å beholde denne religionen. De blir dermed ikke spurt om de mener at de forskjellsbehandles på grunn av sin tro. Noe som fører til at personer som er oppdratt som muslimer, men velger selv å ikke praktisere religionen senere i livet, ikke regnes som muslimer. Eksempler kan man finne blant iranere som ikke lenger følger Islam. Man kan også selvfølgelig argumentere for at disse uansett vil oppleve samme type diskriminering som andre iranere som følger Islam på grunn av deres ytre kjennetegn som navn og utseende.

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant innvandrere 2005/06, SSB

Figur 12: SSB - Levekårsundersøkelse blant innvandrere 2006/05 (C)

¹⁸⁴ The Pew Global Attitude Project. (2008). *Unfavorable views of Jews and Muslims on the increase in Europe* (Pew Research Center rapport 1/ 2008). Hentet fra <http://www.pewglobal.org/files/pdf/262.pdf>

Figur 12 viser en enkel todeling mellom muslimer og ikke-muslimer. Som muslimer regnes de som har valgt å praktisere religionen, altså selverklærte muslimer og ikke personer som bare er oppdratt som muslim og ikke lenger følger troen. Denne undersøkelsen viser at personer som identifiserer seg selv som muslimer, opplever en høyere grad av diskriminering på arbeidsmarkedet enn ikke-muslimer. 24% av muslimer opplever diskriminering ved ansettelse i forhold til 16% av ikke-muslimer. Men man vet ikke om dette viser at religionen personen har er grunnlaget for diskrimineringen eller om det har mer med etnisiteten. For eksempel hevder menn med somalisk bakgrunn at de i større grad er diskriminert enn muslimer med en annen etnisk bakgrunn.¹⁸⁵

3.5 Bosetting – hvem, hvor og hvor mange

Innvandrere er bosatt i alle landets kommuner, men den høyeste andelen er bosatt i Oslo, Båtsfjord og Drammen. Her ser man at innvandrere og norskfødte med to innvandrerforeldre utgjør rundt 33% i Oslo, 29% i Båtsfjord og 28 av befolkningen i Drammen i gjennomgang av 2017.¹⁸⁶

Oslo er den kommunen i Norge der det er flest innbyggere med innvandrerbakgrunn. Omtrent 15% av Norges totale befolkning er innvandrere og andelen i Oslo er nesten en tredjedel av befolkning med innvandrer bakgrunn. Innvandrerbefolkningen er ujevnt fordelt i byen

3.5.1 Hvor bosetter innvandrerne seg?

Det er ingen hemmelighet at det er en stor bestand av innvandrere i og rundt de største byene i Norge. Tall for bosetting per fylke viser at Oslo har en overrepresentasjon av flyktninger. En av fire flyktninger velger å bosette seg i hovedstaten. Flyktning grupper fra Iran og Somalia er mellom 31% og 34% bosatt i Oslo. Flyktninger fra Syria avviker fra denne sterke

¹⁸⁵ Tronstad, Kristian R. (2009). *Opplevd diskriminering blant innvandrere med bakgrunn fra ti ulike land (SSB rapport 47/ 2009)*. Hentet fra

http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_200947/rapp_200947.pdf. s 10

¹⁸⁶ Stambøl, Lasse S. (2013) *Bosettings- og flyttemønster blant innvandrere og deres norskfødte barn (SSB rapport 46/ 2013)*. Hentet fra https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/143636?_ts=141db3199f8

bokonsentrasjonen i Oslo og har rundt 9% bosetting i Oslo. Men man kan samtidig ikke finne noen stor bokonsentrasjon av syriske flyktninger noen steder i Norge. Dette har sammenheng med at syrere er en ny gruppe i Norge og har en stor andel som har bosettingstid under fire år. Noe som vil si at de har nylig blitt tildelt en kommune av norske myndigheter og ikke har hatt mulighet til å flytte.

Flyktninger blir som regel værende i Norge etter ankomst, mens nordiske innvandrere (arbeidsinnvandrere) og personer som ankommer Norge for utdanning viser større utvandringstilbøyelighet.

Innvandrere som kommer fra typiske fluktstatusland, for eksempel: Afghanistan, Somalia, Eritrea og Irak. Starter sin bosetting i Norge på et forholdsvis desentralt nivå, som vil si at de er spredt rundt i alle norske kommuner. For å senere kraftig øke sentraliseringen, dette er knyttet til botiden til innvandrerguppen. Det man også ser er at innvandrere fra tidligere fluktstatusland, for eksempel: Vietnam, Chile, Iran, Sri Lanka og land fra det tidligere Jugoslavia. Viser det seg at disse gruppene har en klart høyere geografisk sentralitet på sin bosetting. Dette kan forklares med at tidligere flyktninger fra disse landene har beveget seg til mer sentralt lokaliserte regioner og kommuner. Samtidig ser jeg at familiegjenforeninger som kom i kjølvannet av primærflyktingenes ankomst, har gjort det slik at innvandrerne innvandret dit de første flyktninger hadde bosatt seg tidligere.¹⁸⁷

Jeg ønsker å ta for meg utvalgsgruppen vår og bosettingen deres i Oslo.

I følge nyeste telling er det i alt 15 137 innvandrere med somalisk bakgrunn som bor i Oslo. Det er også størst konsentrasjon av somaliere i bydel Gamle Oslo med et antall på 3389 personer. Videre ser man Grünerløkka med 1652 personer og Sagene med 1571 personer som er innvandret fra Somalia. Dette er bare for å nevne de tre største konsentrasjonene i Oslo.

Totalt i følge de nyeste tellingene er det 8210 personer med irakisk bakgrunn i Oslo totalt. Her har den største gruppen med 1220 personer bosatt seg i bydelen Alna. Videre ser man en stor andel er bosatt i både Gamle Oslo og Bjerke, men et antall på 1020 og 1005 personer.

¹⁸⁷ Ibid. s 148

Tallene for innvandrere fra Iran er noe mindre enn de for innvandrere fra Somalia og Irak. Det er totalt 6311 personer med bakgrunn fra Iran i Oslo i følge nyeste målinger. Den største gruppen finner man i bydelen Alna der 949 personer med iransk bakgrunn er bosatt. Videre finner man også en god del som er bosatt i Søndre Nordstrand og Frogner, antall bosatte med iransk bakgrunn er 624 og 579 personer.¹⁸⁸

Man ser at det ikke er noen tall enda for andelen syriske innvandrere i Oslo. Grunnen er deres korte botid i Norge generelt på under fire år. Syriske innvandrere har fått tildelt spesifikke bosettingsområde etter hvor mange flyktninger hver kommune tar inn. Tall vil komme etter at botiden deres har gått over fire år. Man kan spekulere at syriske flyktninger, slik som de andre tidligere flyktninggruppene har gjort, så vil også syrerne tiltrekkes av sentraliseringen i noen byområder og samtlige kommuner. Oslo er fremdeles et svært populært bosettingskommune blant de nye innvandrerne.¹⁸⁹

Det er som man ser mange nasjonaliteter i Oslo generelt, også utenfor vår utvalgsgruppe. I Søndre Nordstrand utgjør pakistanere den største prosenten av noen annen innvandrergruppe. Og personer med bakgrunn fra Sri Lanka utgjør den største andelen innvandrere i Grorud og Stovner. Somaliere som vist ovenfor utgjør en god del av alle innvandrere i Oslo generelt, og tall fra 2015 viser at gruppen utgjør omtrent 3% av innvandrer befolkningen i alle bydeler i Oslo. Men de utgjør hele 6% i Gamle Oslo.¹⁹⁰

3.5.2 Gettofisering og integrering

Fraflytting fra bosettingskommune, det vil si der man først blir plassert etter ankomst i Norge, kalles for sekundærflytting. Man kan dra en rød trå mellom Gettofisering og tendensen ”klumping” som noen innvandrer grupper har, dette er også en toveis prosess i den forstand at hvis man blir utstøtt av sine egne så kan det føre til at man søker samhold andre steder og ofte med sine egne. Men man kan heller ikke ta ansvaret vekk fra innvandrerens. De har selv

¹⁸⁸ Oslo kommune Statistikkbanken. (2017) *Statistikkbanken*. Hentet fra: <http://statistikkbanken.oslo.kommune.no>

¹⁸⁹ Wiggen, Dzamarija, Thorsdalen & Østby. (2015). *Innvandrerens demografi og levekår i Groruddalen, Søndre Nordstrand, Gamle Oslo og Grünerløkka* (SSB rapport 43/ 2015). Hentet fra https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/242895?_ts=150d7a03038 s 25

¹⁹⁰ Ibid. s 17

ansvar å ta del i samfunnet, en av måtene å gjøre dette på er for eksempel lære seg norsk. Integreringen vil avta hvis man oppholder seg i slike gettoer, dette fordi man blir avlukket fra samfunnet ellers og øker derfor oss mot dem mentaliteten. Dette skaper parallellsamfunn og virker negativt for integrering og fellesskapet med majoriteten.

Flyktningene bor nokså desentralisert når de først ankommer Norge, dette har grunnlag i politikken som tilsier at gruppene skal være spredt rundt i forskjellige kommuner. Men hver gruppe med flyktninger viser i midlertid en tendens til å flytte fra kommuner med en lav sentralisering over tid. Dette gjelder også kommuner som har middels høy sentralisering av innvandrere. Dette fører til en økning av innvandrere der sentraliseringen er høy fra tidligere av.¹⁹¹

Arbeidsinnvandrere har en tendens til å flytte seg fra en kommune med flere arbeidsinnvandrere til en annen med mindre bosatte arbeidsinnvandrere, dette gjelder også for det meste innvandrere fra nordiske land. Blant innvandrere med flyktningsbakgrunn ser man et endret mønster. Majoriteten av flyktninger flytter oftere til kommuner der det er et høyt antall andre flyktninger.¹⁹²

Sysselsettingen faller noe mer i de bydelene der det er høyt antall innvandrere, da er det innvandrere med flyktningsbakgrunn som utmerker seg. Det kan være flere grunner til dette, men en av grunnene er nok den lave andelen med innvandrere kvinner i arbeid som trekker ned gjennomsnittet. I bydelene Gamle Oslo, Grünerløkka, Bjerke og Søndre Nordstrand har den største differansen i sysselsetting blant personer med og uten innvandrerbakgrunn. I Stovner, Alna og Grorud er sysselsettingen rimelig lav generelt blant befolkningen, og det er dermed ikke veldig stor forskjell blant innvandrere befolkningen og de uten innvandrere bakgrunn. Tøyen er et område som i 2015 hadde hele 26% forskjell blant innvandrere og dem uten innvandrere bakgrunn. Grunnen er svært høy sysselsetting blant befolkningen uten innvandrere

¹⁹¹ Stambøl, Lasse S. (2013) *Bosettings- og flyttemønstre blant innvandrere og deres norskfødte barn* (SSB rapport 46/ 2013). Hentet fra https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/143636?_ts=141db3199f8 s 147

¹⁹² *ibid.* s 152

bakgrunn og meget lav sysselsetting blant innvandrere. Videre ser man også at Tøyen har en høy konsentrasjon av somaliske innvandrere som har lav sysselsetting.¹⁹³

White flight eller hvit flukt er et begrep som betyr at etnisk norske, men også til tider andre innvandrere med bakgrunn fra Europa, velger å flytte ut fra nabolag eller bydel der det er store parter med etniske minoriteter. Med andre ord de hvite beboerne flytter ut av flerkulturelle nabolag. Dette er en frykt mange nordmenn har, men som viser seg å ikke være en realitet.¹⁹⁴ Dette er ikke et betraktelig problem i Oslo. Men etnisk norske barnefamilier oppgir i høyere grad at flyttegrunnen var bestand av etnisk minoriteter og at de heller ønsker å flytte til boligområder med større konsentrasjon av etnisk norske. Grunnene kan være mange, men det oppgis blant annet at barnefamilier ønsker at barna skal vokse opp med andre barn av lik bakgrunn.¹⁹⁵

Hvit unnvikelse er når husholdninger leter spesifikt etter nabolag eller områder med lav til middels konsentrasjon av etniske minoriteter. Mens etniske minoriteter flytter inn i nabolag med høy andel andre minoriteter. Dette kan derimot være en faktor til at segregering skjer. Det er ikke alltid minoritetene selv som står for å skape disse parallellsamfunnene, men det er en blanding av minoriteter som tar avstand og majoriteten som også tar avstand. Grunnen kan være rasisme eller fremmedfrykt for at majoriteten tar avstand.¹⁹⁶

¹⁹³Wiggen, Dzamarija, Thorsdalen & Østby. (2015). *Innvandrerers demografi og levekår i Groruddalen, Søndre Nordstrand, Gamle Oslo og Grünerløkka* (SSB rapport 43/ 2015). Hentet fra https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/242895?_ts=150d7a03038 s 45

¹⁹⁴ Ibid. s 47

¹⁹⁵ Hewitt, Iselin. (2013). *Flytting i et segregert bylandsskap en kvantitativ studie av flyttemotiver blant etnisk norske barnefamilier*. (Masteroppgave) Hentet fra <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/37650/3/Hewitt.pdf> s 82-83

¹⁹⁶ Ibid. s 25

3.6 Oppsummering

Sylvi Listhaug har i de senere årene vært mye omtalt i media og er ofte under kniven for sine uttalelser om innvandrere og innvandring. Jeg må innrømme at selv om hennes måter å ta opp diverse tema ikke alltid faller i smak, så retter hun lys på tema som er viktig for god integrering. Hun sier blant annet at vi må tørre å snakke om det vi er uenige om angående tema integrering. Videre nevner hun at de norske fellesverdiene er helt grunnleggende i det norske samfunnet og at innvandrere må kunne tilrettelegge seg dem. Dette gjelder holdninger til kvinner og likestilling, bruk av religiøse plagg og symboler. Det norske folket må bli tydelige på hva som forventes og hvilke fellesverdier som legger grunnlaget for hverdagen.¹⁹⁷

Sysselsetting generelt: Det tyder på at flyktning kvinnene trekker nivået noe ned blant dem fra Irak, Somalia og Syria, og at de har lavere sysselsetting i mange av botidsgruppene¹⁹⁸
Lavest sysselsetting blant innvandrere og flyktninger med bakgrunn fra Somalia, Irak og Syria.¹⁹⁹

Diskriminering: muslimer er spesielt utsatt for diskriminering på tvers av landbakgrunn.

Man kan ikke si så mye om Syria flyktningene grunnet at brorparten kom til Norge i 2015 og det derfor ikke er ført opp nok statistikk og data til å gi et helhetlig bilde av fremgangen deres i Norge. Dessuten har innvandrere med kortere botid en fire år forholdsvis liten aktivitet i arbeidslivet grunnet deres deltakelse i introduksjonsordninger. Man kan derimot se at syrere som folkegruppe har en god deltakelse i introduksjonsprogrammet. Noe som kan føre til bedre språkkunnskaper.

Gruppen av innvandrere fra Utvalgsgruppen er alle integrert på forskjellige nivå. Grunner til dette kan være flere, som hvilket nivå de snakker norsk, andel sysselsatte, er de utdannede og

¹⁹⁷ Les hele debatten her: <http://www.vg.no/nyheter/meninger/frp/vi-maa-toerre-aa-snakke-om-integreringsutfordringene/a/23823140/>

¹⁹⁸ Olsen, Bjørn (2017) *Flyktninger i og utenfor arbeidsmarkedet 2015*, (SSB rapport 8/ 2017) s.25. Hentet fra https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/_attachment/305359?_ts=15b9fc96278

¹⁹⁹ibid. s.27

ikke minst er botiden deres viktig for integreringsnivå. Det er svært vanskelig å si hvem som er godt integrert ettersom det ikke er gitt spesifikke krav til god integrering. Men det er lettere å nevne kriteriene på en svak eller dårlig integrering. En dårlig integrert innvandrer kan beskrives som en person eller gruppe personer som skaper en større kontrast mellom deres egen minoritets gruppe og resten av majoriteten. Blant utvalget vårt så har vi iranere som er mest like majoriteten, irakere som har noen områder der de avviker fra majoriteten og somaliere som sliter mer enn de andre gruppene i utvalget når det kommer til å adaptere seg til det norske samfunnet.

Kapittel 4: Kan man si noe om fremtidsbildet? – vil Syrere bli en integreringssuksess?

I forrige Kapittel ble tema om integreringen til utvalgsgruppen og syrerne frem til i dag tatt opp. I dette kapittelet ønsker jeg så se om det er mulig å sammenligne tidligere Midtøsten grupper med Syriske flyktningene for så å se om det er mulig å se hvordan det vil gå med de syriske flyktningene i det norske samfunnet? Jeg ønsker også kort å se på medias påvirkning for integreringsprosessen. Har media noe å si for nordmenns syn på innvandring?

Norge har i senere år blitt et flerkulturelt land. Flere tusen innvandrere kommer til Norge hvert år for å prøve å skape et nytt hjem i mottakerlandet. Noen innvandrere flykter fra land som er sterkt krigsrammet med store politiske og samfunnsmessige problemer. Andre kommer til Norge i søken etter et bedre arbeidsmarked og en ny start. Det norske samfunnet er åpent og det er mange som er positive til innvandrere og deres innsats i Norge. Men SSB rapporterer også at folk jevnt over har blitt mer skeptiske til innvandrere med flukt som bakgrunn og innvandringen generelt. Det er ingen store forskjeller mellom undersøkelsen gjort i 2015 og 2016. Rapporten nevner blant annet at flere mener det burde være vanskeligere for innvandrere å få opphold i Norge, færre synes innvandrere er nyttige i arbeidslivet, flere

mener at innvandrere gjør samfunnet mindre trygt. Rapporten viser dessuten at høyt utdannede kvinner er mest liberale når det kommer til innvandrere og innvandringen.²⁰⁰

Negative holdninger fra majoritetssamfunnet generelt kan være avgjørende for noen gruppers integrering. Det er svært ofte innvandrere fra ikke vestlige land som sliter mest med integreringen i Norge. En av grunnene er at de føler seg ikke inkludert av majoriteten i samfunnet, noe som øker forskjellen mellom *vi* og *dem*. Dette fører til at de i større tall søker mot hverandre og ønsker i mindre grad å delta i samfunnet. Men integrering er en toveisprosess og motvilje til for eksempel å arbeide, fra innvandrers side, er også med på å skape et større skille. To punkt som er med på å bidra til større grad integrering er arbeid og språk. Disse to går ofte hånd i hånd. Språk er det lettest å lære på jobb og ved å være i kontakt med medarbeidere. Men det er også lettere å skaffe seg arbeid hvis man snakker noe norsk. Lærer man språket kommer man også bedre i kontakt med resten av befolkningen og det er lettere å ta del i samfunnet. Kommer man ikke ut i arbeid raskt kan denne prosessen forsinkes eller stanse. Innvandrere blir i liten grad deltakere i majoritetssamfunnet.

I oppgaven har jeg gått gjennom de forskjellige områdene som er viktig for integreringen til hver enkelt innvandrergruppe. Dette gjelder på viktige felt som: sysselsetting, språk, utdanning og opplevd diskriminering. Videre i dette kapittelet vil jeg vise til hvordan syriske innvandrere i Norge i dag er knyttet til gruppene i utvalget vårt under områdene: kvinnesyn, utdanning og religiøsitet som ble tatt opp i kapittel 2. Deretter skal jeg se på kapittel 3 der jeg har tatt opp integreringen til gruppene for så å vise likheter ved deres integrering og integreringsprosessen syrerne kommer til å oppleve etter de fire første introduksjons årene.

4.1 Mine funn

Det er ikke mye data innhentet om de syriske flyktningene i Norge per dags dato. Men jeg har en god del kollektive opplysninger om deres liv i Syria før de ankom Norge. Innvandrernes tro, syn på likestilling og utdanning har stått sentralt i denne oppgaven.

²⁰⁰ Blom, Svein. (2016). *Holdninger til innvandrere og innvandring 2016* (SSB rapport 41/2016). Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/holdninger-til-innvandrere-og-innvandring-2016>

4.1.1 Sammenligning gruppen av innvandrere fra utvalgsguppen med Syriske innvandrere

I denne delen skal jeg vise noen kollektive likhetstrekk mellom på den ene siden somaliere, iranere og irakere og på den andre siden den syriske gruppen. Temaene er kvinnesyn, utdanning og religiøsitet, det geografiske stedet er Norge. Det råder usikkerhet med denne typen sammenligninger. Det dreier seg om fire helt forskjellige land, men de har noen likhetstrekk. Vi må huske at man ikke kan forvente samme resultat av personer på samme måte som man kan forvente samme resultat blant for eksempel naturvitenskaplige områder. Mennesker har en egen vilje og fungerer som enkeltindivider selv om de blir påvirket av samfunnet rundt dem og tar med seg bagasjen blant annet fra oppveksten videre i livet. Men man ser også i forventningsteorien at hvis personen har et mål så vil dette motivere personen til å oppføre seg i henhold til å nå målet.²⁰¹ Hvis innvandrers mål er å bli integrert i samfunnet, og innvandrere ser at norskopplæring vil hjelpe, så kommer innvandrere til å gjennomføre norskopplæring for å bli integrert. Dette vil bli en sammenligning av gruppen før de ankommer Norge som flyktninger (kapittel 2).

Jeg må også nevne at denne ”kollektiviseringen” av landene Somalia, Irak og Iran, er blitt gjort ved å vise til likhetstrekk mellom landene gjennom religion, kvinnesyn og utdanning. Det må likevel sies at landene er forskjellige og folkegruppene er forskjellige. Dessuten skjer det også en kollektivisering av personene fra de forskjellige gruppene. Mennesker som kommer fra Somalia, Iran og Irak er individer.

Kvinnesyntet som råder i hjemlandene til innvandrere fra Syria og Somalia, er det feltet der vi kan se flest likheter mellom utvalgsgruppene. Selv om kvinner i Syria er fremstilt som mer frie og lever i et mer sekulært samfunn av regjeringen, så er virkeligheten en annen. Kvinner i Somalia lever under et strengt islamsk dominert styre og er underordnet mannen i samfunnet. I begge land har kvinner færre rettigheter enn menn. Dette fører også til at mulighetene til vekst er blitt tatt bort. Man kan lett se at når flyktninger med et slikt syn på likestilling kommer til vestlige land som Norge, så sliter både menn og kvinner med å tilpasse seg. Menn må forholde seg til at kvinner tar del i samfunnslivet mer aktivt enn hva som var vanlig i

²⁰¹ Forventningsteori kort forklart er at mennesker vil yte for å nå et mål hvis de verdsetter målet og kan se at det de gjør vil gi resultat og bringer dem nærmere målet. Samtale med Psykolog Kamilla Steinnes Knutsen (UiO)

hjemlandet. Kvinner må klare å løsrive seg fra tidligere undertrykkende oppfatninger og holdninger om likestilling og diskriminering på grunn av kjønn. Dette eksempelet finner jeg blant annet i sysselsettingen blant innvandrere fra Syria og Somalia med flukt som bakgrunn. Siden kvinnens rolle i hjemlandet var å ta seg av familien og å være husmor, mangler hun ofte erfaringer som kan overføres til arbeid utenfor hjemmet. Samtidig blir det vanskelig å skaffe seg arbeid. Hun mangler også i stor grad utdanning som er viktig for å komme seg ut i arbeidsmarkedet. Det kvinner tar med seg av bagasje fra hjemlandet vil forme hennes tid i Norge. Også med henhold til deltakelse i arbeidslivet, muligheter til å tjene sine egne penger og bli økonomisk uavhengig.

Man har hørt gjennom media og andre midler at gruppen som kommer fra Syria er høyere utdannet enn flyktninger flest. Dette stemte også for en annen gruppe som kom rundt 1970-årene. Iranere som kom til Norge, var antatt å være svært høyt utdannede. Utdanningsnivået mellom innvandrere fra Syria og Iran kan sammenlignes til en viss grad. Man må gi rom for et visst avvik, men blant gruppene i utvalget er det kanskje best sammenligningsgrunnlag mellom syrere og iranere. I Iran har både menn og kvinner utdanning og det gjordes liten forskjell blant kjønnene i Iran før revolusjonen. Tiden etter revolusjonen har vært hard spesielt for iranske kvinner, men også for alle mennesker som støtter opprørsgruppene og talte imot det islamske regimet som tok makten. De fleste av innvandrere med iransk bakgrunn i Norge i dag er tidligere politiske flyktninger. Dette vil si at de var og er fortsatt i dag sterkt imot omveltningen i Iran. Denne negative holdningen til hjemlandet og ofte også religionen har gjort det slik at iranere tar avstand fra det nye regimet inkludert synet på kvinner og utdanning.

Syrerne kom fra et land med høyt utdanningsnivå. Et av problemene for dem i dag vil være barna som vokser opp under flukten. Denne generasjonen med barn vil ha store problemer med å gå på skole og senere ta en utdanning. Analfabetismen er økende blant den yngre generasjon og barn sliter med å lese enkle setninger som egentlig er forbeholdt enda yngre barn. Men jeg mener at siden syrere har en tradisjon ved å sende barna sine på skole og selv er høyt utdannede, så vil de fortsette i samme spor også etter at de er kommet til Norge. Barn av foreldre med høy utdanning, vil oftere selv ønske en høyere utdanning. Det som er uheldig er at kvinner fra Syria oftere er utdannet i det man kan kalle typiske ”kvinnestudier”. Dette er for eksempel litteratur og kjønnsstudier der målet aldri var å komme ut i arbeid, men heller

kunne konversere bedre med ektemannen og kunne hjelpe barna med leksene. Med andre ord så utdannet kvinner seg for å bli bedre hustruer.

Synet på religion har størst sammenheng mellom innvandrere fra Syria og Irak. Både Syria og Irak har størst andel av muslimer enn noen annen religion. Men innenfor Islam er det to hovedretninger som skiller det islamske folket, sjia og sunni. De fleste i verden i dag som følger trosretningen Islam, er sunni-muslimer rundt 85%. Det som er den største forskjellen mellom den irakiske og syriske religionen er at de har følger hver sin retning innen Islam. Syrere har størst antall sunni muslimer, og irakere har størst antall sjia muslimer. Selv om disse to retningene er forskjellige så er de to gruppene fortsatt trosbrødre og søstre og føler et fellesskap for hverandre. Retningene er forskjellige på noen områder som uenigheten om hvem som tok over etter Muhammeds død, men i hverdagen er det minimalt som skiller disse to retningene. Jeg velger derfor å se bort fra dette forholdet i sammenligningen mellom gruppene av syrere og irakere.

Her har de to landene størst sammenheng med et stadig skiftende syn på Islam og da spesielt under Baath-partiets ledelse og fremtreden av terrororganisasjonen IS. Baath partiet ble styrtet i Irak av amerikanske styrker, men partiet har klart å sette sine spor i Irak uavhengig av den korte tiden de styrte. Etter partiets fall har ekstremistiske grupper som ISIS tatt kontrollen i maktvakuemet som fulgte. Begge landene har også et stort antall med religiøse sekter og har et stort religiøst mangfold.

Baath-partiet har vært særlig fremtredende og statsbærende i Syria og Irak. Partiet har siden starten av vært sekulært med de har akseptert Islam som hoved religion. Men partiet har også vært med på å undertrykke de to retningene i Islam, sunni og sjia, i begge land. Baath partiet ønsket ikke å fremme individuelle arabiske land, men heller fremme en samlet arabisk styrke og derfor prøvde å skyve vekk religiøse forskjeller og tvinge frem et fellesskap. Dette var en av grunnene til at det oppstod så sterk konflikt mellom de to retningene etter Baath partiets styrt i 2003 i Irak. Begge sider følte seg undertrykte og ønsket nå å sitte med makten. Den islamske stat IS har sitt opphav i Irak, men har også spredt seg til Syria.

Den islamistiske stat kontrollerer både deler i Irak og Syria og tok kontrollen over store landområder i begge land i 2014. Gruppen er kjent verden over for sinne brudd på menneskerettighetene og på grunn av sin rekrutering av fremmedkrigere over hele verden.

Organisasjonen vokste raskt frem på grunn av den ustabile situasjonen i Syria og Irak. IS sin ideologi handler om å opprette en islamsk stat og gjøre seg selv til kalifatet. Dette har stor betydning innen Islam historisk sett. En *kalif* er en person som er etterkommer av Muhammed og leder alle muslimene i verden. En kalif har også både politisk og religiøs makt over området han styrer. Kalifen følger sharia loven, som er det islamske lovverket, denne kan han videre påtvinge folket sitt. Noe som blir en form for radikal Islam. De ønsker med andre ord å gjenopprette en gylden tid for Islam før de vestlige innflytelsene og korrupsjonen startet.²⁰²

4.1.2 Har bosetningsmønsteret noe å si for integrering?

Steder med stor konsentrasjon av innvandrere, har lavere sysselsetting. Dette har noe å si for hvor mange innvandrerkvinner som er ute på arbeidsmarkedet. Er det et lavt antall med innvandrerkvinner ute i arbeid, så vil dette gi utslag på gjennomsnittet blant sysselsettingen.

Er grunnen til dårligere sysselsettingstall i noen området grunnet høyt antall innvandrere som tar med seg et dårligere arbeidsmønster eller fører bosetningsmønsteret og ”klumpingen” av noen innvandrere grupper til at arbeidsmoralen faller.

Det som er problemet med at innvandrere har en tendens til å søke sine egne (se kapittel 3) er at det gjør det lettere å skape parallell- eller gettosamfunn. Som igjen fører til svakere integrering. Det er større sjans å ikke komme ut i arbeid hvis flertallet rundt deg ikke jobber. Det er også lettere å unnvære å lære seg norsk hvis man lever i et ”lukket samfunn” der man ikke trenger norsk for å kommunisere med befolkningen rundt seg.

Man har sett at det er en større tendens blant innvandrere med flukt som bakgrunn å bosette seg i storbyer som Oslo. Man kan ikke si med sikkerhet at dette vil skje med flyktningene fra Syria, men tidligere statistikk viser helt klart at også syrere trekkes mot storbyene. Om dette kommer til å påvirke dem på en negative måte vet man heller ikke med sikkerhet. Men man

²⁰² Globalis. (2016, 29.03). *Den Islamske stat (IS)* .Hentet fra: <http://www.globalis.no/Konflikter/Den-islamske-stat-IS> (03.02.17)

kan spekulere at antall personer som blir sysselsatte og hvorvidt syrerne lærer språket vil lide mer hvis sentralisering blir en del av fremtidsbildet.

4.1.3 Hva kan man si om fremtidsbildet

Svaret på spørsmålet om hvordan det vil gå med integreringen av syriske flyktninger i Norge er usikkert. Det kan gå godt med dem etter et visst antall med botid i Norge, men de kan også havne i samme kategori som de somaliske innvandrerne og bli mindre godt integrert. Det man også har sett i de senere årene er at innvanderens botid ikke automatisk vil føre til god integrering. Den nyeste rapporten fra 2017 viser at etter introduksjonsårene så vil integreringen stige noenlunde før den igjen vil falle. Det vil si at graden av integrering for de nyankomne innvandrerne, ser ut til å ha en dårligere fremtid enn hva jeg forventet ved starten av denne oppgaven.

Jeg har gjennom min tid som førstegenerasjons innvandrer, hatt bred kontakt med andre innvandrere i Norge. Dette er personer med forskjellig bakgrunn som tyrkere, kurdere, iranere, somaliere og selvfølgelig andre grupper fra Balkan området. I løpet av det siste året har jeg også vært i kontakt med flyktninger fra Syria, denne gruppen har jeg tidligere ikke hatt erfaring med. Jeg kom i kontakt med dem via Unni hauge, se kapittel 1. Jeg har videre hatt samtaler med et lite utvalg flyktninger fra Syria ved to separate anledninger.

Første gangen jeg møtte gruppen, holdt jeg en presentasjon om meg selv og min families integrering i Norge. Neste gang vi møttes var det for å holde en diskusjon eller samtale mellom meg og åtte syriske flyktninger. Disse hadde en botid fra bare noen måneder til to år. Jeg må påpeke at samtalen var ikke ment som et intervju, men mer en veksling av informasjon med en innvandrer med lang botid i Norge og en del erfaring. Og dem som nyankomne syriske innvandrere som kunne hjelpe meg i å finne ut mer om denne gruppen med flyktninger. Grunnen til dette er helt klart mangelen på data om syriske flyktninger i Norge. Gruppen som jeg snakket med bestod av både kvinner og menn som alle deltok i samtalen.

Samtalen hadde en typisk formet traktform der det første spørsmålet skulle være bredt og lede samtalen i forskjellige retninger. Det var totalt fem spørsmål, noe som er typisk for denne

typen utspørring. De neste spørsmålene er stilt slik at jeg kan peile inn mer målrettet på mitt tema som er deres tanker om integreringen deres. Spørsmålene og en kort forklaring på hva de kunne forvente ble sendt uken før samtalen fant sted slik at syrerne kunne forberede seg i noen grad.

Spørsmålene som ble stilt var:

1. Hva var mest oppsiktsvekkende da du kom til Norge?
2. Hva synes du om norsk kultur og nordmenn?
3. Tror du at du kommer til å trives i Norge?
4. Hva tenker du er "godt integrert" ?
5. Tror du at integrering blir et problem for dere?

Jeg stilte i tillegg to ekstra spørsmål: *Hvordan vil flyktninger som dere forme fremtiden for Norge? Og Ønsker du å bli integrert? Hvorfor?* Tilleggsspørsmålene ble også sendt på forhånd og ble tatt opp når samtalen mellom oss stilnet. Det må også vektlegges at jeg ikke snakker arabisk og de ikke snakket norsk enda, vi endte med å ha en engelsk arabisk tolk som oversatte samtalen. Det må tas forbehold for feiltolkninger og misforståelser.

På spørsmål en om hva som var mest oppsiktsvekkende ved ankomsten til Norge, svarte gruppen:

Når vi kom til Norge la vi merke til at alle menneskene smilte til oss. Et par stykker nevner at de var i Libanon som flyktninger i en periode, og at der va de ikke så glade for flyktninger. De ble helst møtt med en kald skulder og ble ikke ønsket velkommen av befolkningen. *Der (Libanon) smilte de ikke til oss.*

Jeg levde 2,5 år i Libanon, der var det vanskelig å kommunisere med befolkningen der og det var spesielt tøft for barna som ikke kunne skaffe seg nye venner. Videre sier de *Her i Norge bryr de (nordmenn) seg om barna og inkluderer dem.* De sier også videre at det norske språket er veldig vanskelig å lære seg grunnet deres bakgrunn i Midtøsten.

Noen hadde også en fortid som flyktninger i Tyrkia, der slet de også med å kommunisere med befolkningen. De hørte dessuten at menneskene i Norge var sure og veldig tørre mennesker før de ankom. Men da de kom hit så fikk de en positiv overraskelse, de opplevde nordmenn som vennlige og åpne, det motsatte av det de tenkte seg. *det er lettere i Norge, de er mer åpne*, mente gruppen.

Videre kan man se på spørsmål to og tre at selv om de fleste mente at de ikke hadde mye tilfelles med nordmenn og den norske kulturen, så var flere av dem åpne for å prøve vintersport som ski og skøyter som de betraktet ”typisk norsk”. Videre svarer de at det til tider kan være vanskelig å trives helt i Norge fordi de kjeder seg. Denne kjedsomheten var alle enige med. De ble enige om at de første årene i Norge kunne de forvente var monotone og kjedelige. De konkluderte dette med at de ikke hadde noe nettverk i Norge, ingen eller lite familie og ingen norske venner. De sa videre at de kommer til å trives mer når de lærer seg språket og greier å ta kontakt med resten av folket i Norge. De sa også at det var spesielt vanskelig siden ingen av dem snakket noe særlig engelsk, og kontakt var derfor umulig.

Videre på spørsmål fire om integrering var det ingen stor overraskelse at alle var svært enige med at det å ha jobb, snakke norsk og det å ha et nettverk av venner var alt viktige poeng som ble diskutert. Videre forteller de også at det å kunne engelsk hadde også gjort integreringen mye lettere. Flere av dem er fra mindre byer eller fra bygden, hvor de da ikke hadde lærere som snakket engelsk og derfor aldri lærte seg det. De ofret ikke engelsk en tanke fordi de aldri så for seg at de kom til å ende opp i en situasjon som flyktninger.²⁰³ De sier også at *Det er viktig å lære seg et nytt språk som engelsk fordi mange snakker det. Når du er og besøker et annet land er det viktigst å kunne kommunisere.*

Det siste spørsmålet som ble stilt var spørsmål fem om integreringen bli et problem for syriske flyktninger. Der svarte overraskende nok gruppen at de trodde integrering ville bli et stort problem for syrerne i Norge. De begrunnet svaret deres med at det var svært store kulturforskjeller og religionene var annerledes. Vi snakket om det var noe som kunne gjøre det lettere å integrere seg i det norske samfunnet, og de var alle enige om at det å komme ut i

²⁰³ Dette er interessant for meg siden mine foreldre som ble oppvokst i tidligere Jugoslavia sier det samme. Min mor snakker fransk og min far snakker tysk i tillegg til bosnisk. Men ingen av dem snakker engelsk og trodde heller ikke de hadde behov for det. Vi snakket en del om engelsk som verdensspråk sammen med flyktingene fra Syria.

arbeid i stor grad vil hjelpe med integreringen. De nevner også at barn vil ikke ha problemer med å tilpasse seg Norge og systemet her. De sier også videre at barna kommer til å berike Norge siden syrerere setter stor vekt på barnas utdannelse, noe som kommer til å hjelpe Norge.

Jeg har ikke fått noe konkret svar på om integreringen blir et problem for syrerere eller om hvordan fremtiden til Norge blir, men samtalen pekte meg i riktig retning når det gjaldt oppgavens tema som ble tatt opp og i hvilken grad tema skulle ta plass i oppgaven. Noe som igjen kjennetegner denne typen kvalitativ forskning. Alt i alt var det en hyggelig samtale med hyggelige mennesker som ble noenlunde obstruert av språkbarrieren.

4.2 Videre forskning

4.2.1 Tidligere syn på god integrering

Tidligere forskning har alltid vist til at hvis integreringen er vellykket så er det oftest på grunn av lang oppholdstid i mottakerland. Lang oppholdstid og integrering gikk hånd i hånd og man ser eksempler med diverse grupper som innvandrere fra Sri Lanka, Bosnia og Hercegovina og Iran. Det er dette bildet jeg har noenlunde basert min forskning og måling om integrering på, og det er også dette som data jeg har brukt har målt integreringen med.

I en tidligere rapport fra NOU fra 2011 skrives det at innvandrere generelt er bedre integrert og at de fleste klarer seg bedre jo lenger botid de har i Norge. Hovedregelen har vært: Jo lenger botid, jo bedre integrert. Dette kommer nok ikke noen stor overraskelse i og med at det tar tid å lære norsk, ta en utdannelse, skaffe seg jobb og etablere økonomien. Det er imidlertid store forskjeller mellom integreringen til de ulike flyktninggruppene i Norge. Disse forskjellene kan man ikke forklare ved å bruke botid som variabel.²⁰⁴

²⁰⁴ NOU 2011:14 .(2011). *Bedre integrering mål, strategier, tiltak*. Oslo: Departementenes servicesenter, informasjonsforvaltning. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/f5f792d1e2d54081b181655f3ca2ee79/no/pdfs/nou201120110014000dddpdfs.pdf> s 47

Jo lengre botid en innvandrer har, jo bedre integrert er hovedregelen. Men hva hvis dette viser seg å ikke stemme lenger? April i år ble det publisert en artikkel i VG som sa ” Ny studie om flyktninger i arbeidslivet: Integreringen går feil vei” artikkelen sa at etter et opphold på fem år viser det seg at integreringen går motsatt vei og at færre er i arbeid enn tidligere og at flere støtter seg på trygdegoder. Naturlig nok vil denne nye informasjonen gjøre det slik at min oppgave får med ett store mangler og blir basert på utdatert teori. Men det gir også grobunn for ny og videre forskning av tema integrering. Og blir spesielt viktig for integreringen videre til syrere og hvordan det kommer til å ende. Ser man på den nye informasjonen gitt i rapporten som VG kilder til, så kommer syriske flyktninger til å bli integrerings tapere.

4.2.2 Endret syn på god integrering

I år kom det ny statistikk på at den tidligere tankegangen om at langt opphold blir det god integrering av har blitt vraket.

Rapporten fra IZA Institute of labor economics (2017) fokuserer på arbeidsmarkedsøkonomi og den ser på arbeidsmarkedsintegrasjon av ulike innvandrer grupper på en tidsperiode på over 25 år. For min oppgave er det interessant å se på tallene for flyktninger. Den deskriptive statistikken viser at menn har et høyere utdannelsesnivå når de ankommer Norge enn det kvinner har. Samtidig viser data at nivået for utdanning etter at de ankommer mottakerlandet utjevnes mellom kjønnene. Dette peker på at flyktningkvinner har mer mulighet til utdanning etter at de ankommer Norge. Videre står det i rapporten at flyktninger fra lav inntekt land har en høy deltakelse i arbeidsmarkedet de første fem til ti årene etter ankomst, før integrasjonsprosessen ser ut til å snu ved at færre er ute i arbeid og flere er på trygd. Likevel er det viktig å bemerke seg at dette funnet ser ut til å gjelde i større grad for menn enn for kvinner. Man ser at kvinners deltakelse i arbeidsmarkedet ser ut til å stabiliseres ved økt botid. Dette vil føre til at det er en større andel menn som mottar trygd på langsikt. Grunnen til at andelen i arbeid fra lav inntekts land faller kan være fordi disse type flyktninger kan ha vanskeligheter med å anskaffe stabilt arbeid og er ofte ansatt i bedrifter som har høy sannsynlighet for å nedbemanne og har høy konkursrisiko. Dette kan igjen vise til at innvandrere fra lav inntektland ikke nødvendigvis ikke ønsker å arbeide, men at de havner i situasjoner der det er vanskelig å forbli i arbeid. Det er også generelt vanskeligere for innvandrere å anskaffe arbeid på grunn av språk, navn og fordommer mot blant annet utenlandsk utdanning.

Rapporten viser også at de av innvandrerne som kommer med utdanning har lettere for å komme inn i arbeidsmarkedet. De av flyktningene som har en utdanning fra Norge har en betraktelig større mulighet til å komme seg ut i arbeid. Dette viser igjen at det er svært viktig for mottakerland å få innvandrere inn i utdanning og da spesielt kvinner som tidligere ikke kommer med stort fra hjemlandet. Det viktigste funnet er at integrasjons effekt mister kraft etter en viss botid i Norge. ²⁰⁵

Som man kan se over så har tankene rundt hva som fører til god integrering blitt snudd på hodet. Det er for så vidt de samme kriteriene som sysselsetting, utdanning og språk som enda er viktige for god integrering i samfunnet, og uten disse kan det skapes parallellsamfunn som fører til dårlig integrering og mer segregering. Men tanken har alltid vært at ”det går bra til slutt” mentaliteten, der hvis man utsetter innvandrere for god nok norsk stimuli så vil de ta til seg det norske til slutt. Dette viser seg derimot å ikke stemme med de nye gruppene.

4.3 Media bildet

Flere og flere nordmenn får hoved informasjonen sin om innvandring gjennom aviser, radio og TV. Begreper som integrering og muslimer går ofte hånd i hånd og fremstilles veldig ofte i et negativt lys. Nå har omtrent hver tiende nordmann innvandrere bakgrunn. Hvordan velger mediene å fremstille dette mangfoldet? Er fokuset negativt? Er saker lagt frem som ensidige og partisk? Dette er spørsmålene jeg vil se på i dette avsnittet. Jeg ønsker også og se på om det er vanskeligere å være en innvandrere i dagens media styrte hverdag. ²⁰⁶

Fremstillingen av innvandrere i media er oftere problemfokus enn det er ressursfokus. Dette vil si at media legger større vekt på å fremstille den problematiske delen ved innvandring,

²⁰⁵ Bratsberg, Raaum & Røed, (2017, 05.01) IZA Institute of labor economics, discussion paper series, *Immigrant labor market integration across admission classes*. Hentet fra https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2911451

²⁰⁶ Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. (2009). *Innvandrere i norske medier: Medieskapt islamsfrykt og usynlig hverdagsliv*. (IMDi rapport 2009). Hentet fra <https://www.imdi.no/om-imdi/rapporter/2010/innvandrere-i-norske-medier/>

heller enn å drive frem der det er positive progresjoner.²⁰⁷ Retrievers innholdsanalyse har tatt en undersøkelse av åtte av landets papiraviser og har fokusert på innvandring eller integrering som hovedtema. Resultatet var at hele 71% var problemorienterte og kun 18% som resursorienterte. Også er det verdt å merke seg at kun 11% ble vurdert som nøytrale til innvandring og integrering. Det er helt klart at media har som oppgave å belyse problemer ved forskjellige felt, også innvandring og integrering, de skal også skape debatt om viktige samfunnsspørsmål. Men problemet er ikke å belyse vansker ved tema, heller det at man da står i fare for å male et negativt bilde med innvandrere og legger frem at integreringen deres er mislykket.²⁰⁸

Særlig oppmerksomhet er det også rundt noen grupper og nasjonaliteter. Det er ingen sammenheng mellom størrelsen på gruppen som får medias søkelys rettet mot dem. Man kan dra frem et eksempel med Somaliske grupper som får tre ganger flere oppslag enn polske innvandrere, selv om den polske innvandrer gruppen nesten er dobbel så stor som den somaliske. Somaliske kvinner og menn trekkes flest ganger frem som eksempler på at integreringen i Norge mislykkes. Bildet som blir malt av somaliere er negativt vinklet, med noen solskinnshistorier.²⁰⁹

Som jeg har nevnt i introduksjonsdelen av oppgaven så er muslimer spesielt overrepresentert i media. En tredjedel av all media om innvandring og integrering handler om religion, og da spesifikt om Islam som religion i Norge.

Man må også nevne at selv om flesteparten av media problemfokuset, er det også en annen side av saken der aviser trykker fremgang til grupper med innvandrere. De skriver om Norges gode integrering prosess og hvordan innvandrere med forskjellige bakgrunn gjør positiv fremgang. Men man ser, som nevnt, oftere den negative siden ved innvandringen. Eksempler som ofte blir tatt opp i media er religion, kostnader ved å holde eller sende flyktninger vekk og tema rundt det å miste det norske "vi".

²⁰⁷ Det skal selvsagt vises begge sider av saken, man skal ikke vise et feil bilde av hva som er fakta for å virke mer for eller imot innvandringen. Media må bli mer åpen for dette.

²⁰⁸ Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. (2009). *Innvandrere i norske medier: Medieskapt islams frykt og usynlig hverdagsliv*. (IMDi rapport 2009). Hentet fra

<https://www.imdi.no/om-imdi/rapporter/2010/innvandrere-i-norske-medier/>

²⁰⁹ Ibid.

Asylsøkere får 10.000 kroner ekstra for å returnere frivillig

Ap-politiker hevder innvandrere takker nei til jobb på grunn av religion

Jan Behler sier flere innvandrerkvinner blir presset til å droppe jobber som involverer nærkontakt med alkohol eller menn.

høysesongen for tvangsekteskap og kjønnslemlestelse

Sylvi Lathaug (Frp) sier skoleferien er risikofull for ungdom med minoritetsbakgrunn.

Derfor er arabisk i ferd med å bli Sveriges nest største språk

figur 11 hentet fra VG og NRK

Over ser man noen eksempler på avis overskrifter der innvandrere og asylsøkere er i rampelyset. Jeg har observert under det siste året at aviser ønsker å lage debatter i kommentarfeltene ved for eksempel å skrive om hvor mye asylsøkere og innvandrere koster oss og samme dag skrive hvordan eldreomsorgen og kreftpasienter ikke har råd til medisin og pleie. Ved å gjøre dette skaper de ikke bare en debatt blant det norske folket, men de skaper i tillegg et skille mellom oss og dem. Religion står som hovedfokus svært ofte og da i et negativt lys. Innvandrere vil ikke jobbe på grunn av religion og kvinner er undertrykte. Dette skjer i dag og det må ikke holdes skjult, men samtidig må det presiseres at dette ikke gjelder alle grupper med innvandrere. Kjønnslemlestelse er for eksempel noe som ikke er spredt blant muslimer, men er særegent for noen grupper i Somalia. Det med språk ble også en diskusjon i Norge etter at artikkelen om arabisk som språk vokste seg større i Sverige. Diskusjonen omhandlet om arabisk skulle ta over for det norske språket, noe som ikke har noen grunnlag i fakta, men heller oppspinn og hysteri.

4.3.1 Semantikk – ord har makt

Ord har ofte en grunnbetydning og en bibetydning, som også kalles denotasjon og konnotasjon. Som eksempel på denotasjon kan man bruke ordet ”svarting” som betyr i sin primære betydning *en person som er svart i huden*. Men ord kan ha flere enn en betydning. Og i denne situasjonen kan også ordet ”svarting” bli oppfattet på en annen måte. Konnotasjonen med dette ordet er negativt ladet, rasistisk og nedsettende for personen eller personene.²¹⁰

Ordet innvandrer har blitt nesten et synonym med ordet muslim forteller retriever innholdsanalyse. Som nevnt ovenfor så er en tredjedel av alle integreringssaker med fokus på religion omhandler muslimer. Man brukte tidligere å gi et beskrivelsesord på innvandrer fra hvilke nasjon personen kom fra, ordet kunne ofte være negativt ladet som ”pakkis”, men kunne også helt enkelt bare si hvor personen stammet fra som pakistaner. Nå har religiøse betegnelser blitt mer vanlige, du er ikke lenger en pakistaner, somalier eller bosnier, men du er muslim. Dette er mer vanlig for personer som kommer fra land med Islam som hoved religion, og mindre vanlig for eksempel folk med kristne eller jødiske røtter.²¹¹

Det er også en uskreven lov om hvordan media velger å fremstille suksess og negative forhold blant innvandrere. Retrievers analyse viser til at det i større grad snakkes om innvandrer når personen(e) er involvert i kriminelle handlinger eller er et offer. Hovedregelen virker å være enkel. Når personen involvert er innblandet i eksempel kriminalitet, bli han eller hun omtalt i media med opprinnelsesland for å holde personen utenfor det norske felleskapet. Dette forsterker *vi mot dem* mentaliteten. Men når innvandrere gjør stor suksess i eksempel idrett eller kultur, så blir de forfremmet til nordmenn, selv om de kanskje ikke har vært lenge i landet.²¹²

²¹⁰ Henriksen, Arild H. (2012, 03.07). *Konnotasjon- språkvitenskap*. Hentet fra https://snl.no/konnotasjon_-_spr%C3%A5kvitenskap (20.03.17)

²¹¹ Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. (2009). *Innvandrere i norske medier: Medieskapt islamsfrykt og usynlig hverdagsliv*. (IMDi rapport 2009). Hentet fra <https://www.imdi.no/om-imdi/rapporter/2010/innvandrere-i-norske-medier/>

²¹² Ibid.

Det særlig stor oppmerksomhet rundt noen nasjonaliteter. Og det langt vanligere å omtale personer som innvandrere hvis de stammer fra land fra Asia, Øst Europa eller Afrika, er personen fra USA eller vest Europa omtales de langt mindre som innvandrere.

4.3.2 Er det vanskeligere å være innvandrer i dag? – har media skylda?

Det har i midlertid vært en klar økning i positiv mediedekning av innvandrere, og da spesielt i sport og kultur. Den kanskje mest merkbare forandringen er likevel at innvandrere er mer aktive i den offentlige samfunnsdebatten.²¹³ Men selv om det går i riktig retning så er det konsekvenser av det store problemfokuset rett mot innvandrere og integreringen.

Ca. halve den norske befolkningen mener at integrering ikke fungerer eller fungerer dårlig. Man ser også at nordmenn er mer skeptiske til innvandrere som kommer fra land med Islam som hoved religion enn noen annen religiøs trosretning. IMDi fører rapporter årlig hvor de tar opp hvilke holdninger nordmenn har til innvandrere, på mange områder viser folk at de er positive til sider ved innvandringen, men de viser samtidig stor skepsis på andre.

Hvordan media tar opp temaer som innvandring og innvandrere påvirker holdningene til nordmenn. Spesielt utsatt for media påvirkning er personer som selv ikke har mye kontakt med innvandrere, mediens påvirkningskraft vil bli styrket. IMDi rapporten viser derimot at nordmenn som har personlig kontakt med en innvandrer gjennom for eksempel arbeid eller skole, blir mindre mottakelig for media påvirkning. Man kan samtidig ikke utelukke andre ytre påvirkninger som økt oppslutning blant nordmenn om en restriktiv asylpolitikk. Den nye strengere politikken kan igjen ha sammenheng med den økte mediedekning.

Et annet problem som kommer med økt mediedekning er at noen nordmenn kan få et feil bilde over hvor mange ikke-vestlige innvandrere som faktisk er bosatt i Norge. IMDi rapporten viser at nordmenn tror at antall ikke-vestlige innvandrere i Norge er større enn hva statistikker fra SSB viser. Det som også er interessant er at nordmenn som bor i kommuner med færre ikke-vestlige innvandrere, får en forestilling over at det er flere innvandrere i

²¹³ Ibid.

Norge enn hva som er fakta. Omvendt ser man at nordmenn som bor i Oslo der det bor et stort antall ikke-vestlige innvandrere. Har et mye mer realistisk syn på hvor mange innvandrere er bosatt i Norge. Personer i Oslo er også i større grad åpne for innvandringen. Mens nordmenn som bor utenfor Oslo ser på områder i Oslo som steder der det er et flertall med innvandrere. En mulig forklaring i følge forskerne Tor Bjørklund og Johannes Bergh (IMDi rapport) er at media fremstiller deler av Oslo som ”overfylte” med ikke-vestlige innvandrere.²¹⁴

Eksempelene over understreker hypotesen om at personer med begrenset personlig erfaring med innvandrere får flere fordommer mot innvandrere, og fordommen blir styrket av mediens dekning av innvandringen. Samtidig viser det at personer som har erfaring med innvandrere, har mest positive holdninger til innvandrere og integrering.

Problemfokusert media dekning er også med på å skape fordommer og et vridd syn på innvandrere, men jeg må også presisere at media også formidler positive erfaringer og historier rundt tema innvandring. Man ser ofte problemer der media har massiv medieomtale av spesifikke grupper som for eksempel somaliere, disse dekningene følges ofte av debatt i kommentarfelt. Debatter som ofte følger en massiv medieomtale, kan være positive eller negative som igjen kan vise et annet aspekt ved innvandringen.

Det er også en økt deltagelse av personer med innvandrerbakgrunn i den offentlige debatten. Denne utviklingen synliggjør innvandrere og skaper flere ulike perspektiver i innvandrings debatten. Dette kan bidra med å skape et mer nyansert bilde av det hovedsakelig problemfokuserende bilde av innvandrere i mediene. Et eksempel kan være Leo Ajkic med sin nye serie ”Flukt” som følger syriske flyktinger fra hjemland til mottakerland. Serien har påvirket det (ofte mer negative) media bildet av syrerne, ved å skape et mer ”humanisert” bilde av de syriske flyktingene.²¹⁵

²¹⁴ Ibid.

²¹⁵ Ibid.

4.3.3 Hvilken rolle spiller media for integreringen?

Media er med på å påvirke den offentlige oppfatningen av innvandrere, innvandring og integrering. Men samtidig så ønsker også for eksempel nettaviser å gjenspeile hvilke synspunkter og holdninger som er utbredt i samfunnet generelt. Noen av disse synspunktene vil være sympatiske og tolerante, mens andre vil være åpenbart fiendtlige og andre igjen likegyldige. På dette grunnlag vil derfor medias fokus gå fra å være sympatisk til klart problemfokuseret. Men media blir alltid oppfordret til å gi et nøyaktig bilde som mulig av situasjonen, selv om bilde muligens kan virke negativt rettet mot spesifikke typer mennesker i samfunnet.

Media skal heller ikke bli regulert ettersom de da mister sin ytringsfrihet noe som berører grunnleggende menneskerettigheter og friheter. Ytringsfriheten er en viktig del av en hvert demokratisk samfunn og må ikke på noen måte bli komprimert. Kontroversielle tema som diskusjoner der innvandrere er stilt i dårlig lys, er ikke noe som fører til innblanding fra eksempel myndighetene. Men samtidig så har myndighetene en plikt til å beskytte folkegrupper mot rasisme og hat. Utfordringen blir da å bevare ytringsfriheten, og samtidig beskytte minoriteter fra hat og rasisme.

Media brukere eller lesere pleide å ha en mye mer passiv rolle som publikum da vi kom som flyktninger på 90-tallet. Men nå har rollen forandret seg til at brukeren er mye mer interaktiv og deltar i mye større grad enn tidligere. Dette er gjennom flere forskjellige plattformer, en vi kan ta opp som eksempel må være diskusjonsforum og felt. Her kan leser aktivt kommentere og svare på spørsmål og overskrifter.²¹⁶ Det er ikke mye kildekritikk i kommentarfeltet til eksempel VG og det har dessuten utviklet seg en ukultur av noe som kalles for ”netttroll”. Dette er personer i alle aldre som skriver av den grunn at de vil skape ofte ufin diskusjon og debatt. Store Norske Leksikon beskriver netttroll som:

en person som har glede av å forstyrre og manipulere kommunikasjon på internett, for eksempel ved å skrive provoserende innlegg i et kommentarfelt eller føre diskusjoner på avveie ved å ta opp temaer som ikke har noe med saken å gjøre.

²¹⁶ Niessen & Huddleston (2010) *Handbook on integration for policy-makers and practitioners* (third edition) s 25 - 47. Hentet fra http://euinfo.rs/files/biblioteka-srp/06_Vodic_kroz_inegracije.pdf

Blant annet så tar TV2 og VG opp kampen mot netttroll og nettkrigere som også ønsker å kommentere ofte negative og rasistisk motivert kommentarer. Kommentarene kan omhandle alt fra innvandrere til kjendiser. ²¹⁷

Mindre er skeptiske til innvandrere og innvandring hvis de har mer kontakt med personer av innvandrers bakgrunn. Man ser at det er mindre skepsis og mindre fremmedfrykt blant den delen av befolkningen som tar kontakt med ”det fremmede”. Problemer som kan da oppstå er den delen av befolkningen som ikke har fysisk kontakt med innvandrere verken i arbeidslivet eller sosialt. Denne delen av befolkningen vil få store deler av informasjonen sin fra media, og hvis media svartmaler innvandrere vil personer med liten kontakt assosiere innvandrere med noe som er negativt.

Muslimer blir mye mer uglesett enn andre folkegrupper i det norske samfunnet. Media har et visst ansvar ved at de ofte forsterker flere negative sider enn de forsterker positive sider. Muslimer som gruppe blir også oftere utsatt for diskriminering enn andre grupper innvandrere. Man kan dra en parallell med at gruppen som får mest negativ medieoppmerksomhet, er gruppen som i størst grad oppgir og blir utsatt for diskriminering. Det er grunn til å stille spørsmål ved forholdet mellom den problemfokuserende mediedekningen, holdninger blant nordmenn og muslimenes egne opplevelser av diskriminering. Integreringen til innvandrere henger sammen med følelsen av fellesskap, hvis media har en rolle i å skape fordommer som holder innvandreren ute av fellesskapet, vil dette bidra med å skape dårligere integrering. ²¹⁸

²¹⁷ (nettkrigere) Lien, Kyrre. (2015). *Nettkrigerne*. Hentet fra <http://www.vg.no/spesial/2015/nettkrigerne/?person=kjell-frode-tislevoll> (netttroll) Christoffersen, Jonas F. (2015) *TV2s oppgjør med netttroll hylles i sosiale media*. Hentet fra <http://www.tv2.no/a/7516823/>

²¹⁸ Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. (2009). *Innvandrere i norske medier: Medieskapt islamsfrykt og usynlig hverdagsliv*. (IMDi rapport 2009). Hentet fra <https://www.imdi.no/om-imdi/rapporter/2010/innvandrere-i-norske-medier/>

Kapittel 5: Oppsummering og drøfting

Dette kapitlet vil starte med en kort oppsummering av oppgaven for så å drøfte funnene opp mot teorien, forventningsmodellen og de tre tidsdimensjonene i historiebevissthet. Jeg har drøftet litt gjennom hele oppgaven, men ønsker å utdype enda mer.

Denne oppgaven har tatt for seg integreringen til innvandrere fra Iran, Irak og Somalia, som jeg har valgt å kalle utvalgsgruppen. Videre har jeg sammenlignet utvalgsgruppens integrering opp mot den fremtidige integreringen til flyktingene fra Syria som kom etter 2015. Problemstillingen min er *Hvor godt integrerte er innvandrere fra Midtøsten, og kan man si noe om hvordan det vil gå med Syria flyktingene?*

Opgaven har vært delt opp i tre deler med en todelt problemstilling. Det vil si at jeg har tatt for meg de tre tidsdimensjonene fortid, nåtid og fremtid, ved å se på fortiden til utvalgsgruppen inkludert syrerne. Videre har jeg sett på nåtid ved å se på integreringen deres samlet som en samlet *Midtøsten* gruppe i Norge. Fremtiden har jeg tatt for meg ved å bruke forventningsmodellen for å sammenligne utvalgsgruppen, som har en lang botid i Norge, opp mot de nyankomne syriske flyktingene.

Jeg vil systematisk drøfte funnene ved å gå gjennom de tre tidsdimensjonen og for å se frem i tid skal jeg anvende Hempels forventningsmodell.

I kapittel to, som er fortids-dimensjonen. Tar jeg opp temaene kvinnesyn, utdanning og religion. Tema er valgt på grunnlag av mottakerlandets samfunnsnormer og hva som er viktig i Norge for at integrering skal bli vellykket. Dette er dessuten sentrale tema i alle samfunn generelt.

Jeg tar opp bruken av Midtøsten som begrep. Somalia havner ikke under hva som betraktes som Midtøsten geografisk. Jeg har likevel valgt å bruke begrepet Midtøsten fordi personer fra Somalia deler mange av de samme kulturelle- og religiøse aspektene som trosbrødrene og søstrene i Midtøsten. Som jeg har gjennomgått i kapittel to, så har de fått mange aspekter fra blant annet Libanon. Jeg kunne brukt andre begrep som Den muslimske verden eller Islamske

verden i oppgaven som muligens er mer korrekte, men som fortsatt ikke dekker alle landene. Men jeg ønsket ikke å gjøre dette fordi jeg mener at disse begrepene er virkelighetsfjerne for store deler av den norske befolkningen. Jeg ønsker å gjøre denne oppgaven lesbar og mer attraktiv ved å bruke ord som er mer hverdagslige og oftere brukt av blant annet media.

Jeg tok også for med den historiske bakgrunnen for gruppene, inkludert syrerne. For å gjøre gruppen mer sammenlignbar valgte jeg de samme temaene som jeg senere skulle ta opp i kapittel tre. Ulempen ved å gjøre dette er å sammenligne dem på kun noen få tema og ignorere resten, er at man ikke nødvendigvis får et helhetlig bilde av gruppen. Samtidig kunne jeg ikke ta opp alle tema som eksempel politikk eller gå mer i dybden på historien, fordi jeg da ikke hadde kunne svart på problemstillingen. Oppgaven ville blitt for lang og jeg hadde mistet retning med integrering og heller gått over på landbakgrunnen til grupper fra Midtøsten.

I kapittel tre, som er nåtids-dimensjonen, ønsker jeg å ta opp kollektiviseringen av de utvalgte landene på grunnlag av begrepet Midtøsten. Det er ikke mulig å løse oppgaven ved å se på det enkelte individet fra hver gruppe. Jeg har derfor tatt for meg landene som først egne grupper, men også som et kollektivt begrep, Midtøsten. Dette argumenterer jeg for med at muslimer som kommer til Norge ofte føler en tilhørighet med andre muslimer uten tanke for etnisitet. Dette felleskapet kan beskrives som Ummah, og gjelder samholdet alle muslimer føler for hverandre. De er på mange måter et folk bundet sammen av religion. Det som blir problemet med kollektiviseringen er at jeg også overser mange forskjeller mellom gruppene. Hver gruppe kommer fra forskjellige land med forskjellig bakgrunn og jeg ønsker ikke å overskride noen grense ved å gruppere landene på denne måten. Men samtidig så finner jeg sterke likhetstrekk på utvalgte områder og da spesielt følelsen av Ummah.

Jeg drar fortids-dimensjonen inn i kapittel tre og inkluderer det inn i nåtids-dimensjonen ved dra paralleller ved fortid og nåtidens integrerings nivå. Integrerings nivå blir målt ved god eller dårlig integrering. Jeg har sammenlignet minoriteten med majoriteten, og fått ett innblikk på hvor like eller ulike de er fra hverandre. Med denne informasjonen kan jeg si noe om integrerings nivå til gruppen men også noe om Midtøsten innvandrere i Norge som samlet gruppe. Som gruppe er Midtøsten innvandrere dårligere integrert enn andre innvandrere i Norge. Grunnen er at flere innvandrergupper innad i gruppen trekker ned gjennomsnittet, som eksempel somaliere. Men hvis man velger å se på de forskjellige gruppene ut ifra

landbakgrunn, så er Midtøsten gruppen spredt på begge sider av integrerings skala. På bedre integrert har man som eksempel iranere. Men grunnen til deres bedre integrering har sammenheng med at brorparten av iranere kom til Norge som politiske flyktninger. Det kollektive synet er at de har tatt sterk avstand fra sharia-loven og islam.

Jeg tar også opp tema rundt ytre faktorer som er med på å påvirke integreringsprosessen. Diskriminering er med på å øke skillet mellom oss og dem. Problemet med at minoriteten føler seg ikke inkludert, eller utstøtt av samfunnet, er at de oftere søker mot hverandre. Det kan i verstefall føre til segregering og skape parallellsamfunn. Disse samfunnene kan igjen utvikles til det som kalles gettoer. Man kan argumentere med at Norge ikke har gettoer, men heller samfunn der det er et stort flertall med etniske-minoriteter. Disse samfunnene er ikke strengt tatt skapt av bare den etniske-minoriteten, men også av etniske nordmenn som ikke ønsker å bosette seg i slike samfunn og velger å holde seg unna. Man kan også argumentere for at det er naturlig å søke mot det kjente hvis man er minoriteten i et land. Jeg kan trekke frem eksempler fra nåtiden og pensjonister som flytter til Syden. Her skapes det ofte ”norske parallell samfunn” der beboerne ikke snakker språket til landet de har flyttet til, eller bidrar i samfunnet. De norske pensjonistene har egne norske butikker og omgås ikke lokalbefolkningen.

Kapittel fire tar jeg opp fremtids-dimensjonen ved hjelp av Carl G. Hempels forventningsmodell. Sammen med Kjørup sier Hempel at hvis noe har skjedd en gang, kan det skje igjen. Jeg har brukt denne hypotesen ved å se på tidligere Midtøstengrupper integrering og sammenlignet opp mot de nyankomne syrerne for så å se om man kan se noe om den fremtidige integreringen til syrerne. Ulempen her er igjen at den syriske gruppen ikke er helt lik noen av de andre gruppene, men syrerne deler visse aspekter med resten av utvalgsgruppen på forskjellige områder som kvinnesyn, utdanning og religion. Her har jeg sammenlignet kvinnesynet til syrerne mot kvinnesynet til somaliere, utdanningen til syrerne mot utdanningen til iranere og religions nivå til syrerne mot religions nivå til irakere. Bakgrunnen til valg av sammenligningsland på grunnlag av tema er at de deler i stor grad likt syn på de forskjellige områdene. Her er ulempen at det ikke er en perfekt match på noen områder, de er like på noen steder under tema, men fortsatt ikke helt like.

Blant utvalgsgruppen har man godt integrerte iranere, noenlunde godt integrerte irakere og dårlig integrerte somaliere. Jeg mener at integreringen til syrerne kan gå begge veier, de kan

bli godt eller dårlig integrert ut ifra funnene fra denne oppgaven. Det som derimot er med på å peke integreringen til syrerne i en dårlig retning er rapporten fra *IZA Institute of Labor Economics*. Rapporten er ny og forandrer det tidligere synet som var på integrering der innvandrere med lang botid, automatisk blir bedre integrert. Innvandrere trenger bare tid for å lære seg norsk og passe inn i det norske samfunnet før man kan anse dem som godt integrert. Det denne rapporten viser er derimot at nye innvandrere fra lavinntekts land som Syria, blir dårligere integrert på arbeidsmarkedet. Flere innvandrere med flykt som bakgrunn lener seg på trygdeordningen etter 5-10 år. Dette samsvarer med slutten som deltakere i introduksjonsprogrammet etter fire år, og starten som arbeidstakere i arbeidsmarkedet. Men grunnen til den lave deltakelsen i arbeidslivet står ikke bare på innvandrers skuldre. Her har utdannelsen mye å si for hvordan det går i arbeidslivet for innvandrere. Rapporten viser at sysselsetting er lav blant innvandrere fra lavinntektsland fordi de ofte er mindre utdannet eller har en utdanning som ikke blir godkjent. Dette fører til at de ikke kan konkurrere om alle jobber, og må akseptere jobber som er mindre sikre. Dette kan være småfirma som stenger ned etter et antall med år, og som synlig minoritet kan man ofte slite med å komme seg tilbake i arbeid ved at arbeidsgiver kan virke diskriminerende. En del av syriske innvandrere kommer med en utdanning fra hjemlandet, men er samtidig en synlig minoritet. Her kan man bare spekulere ettersom det ikke er statistikk på sysselsetting blant syrerere i Norge.

Jeg ønsker å konkludere med at Midtøsten gruppen er både godt og dårlig integrert i det norske samfunnet. Iranere blir integreringsvinnerne, og somalierne blir integreringstaperne blant utvalgsgruppen. Irakere havner et sted midt i der de står sterkt på noen områder og stiller svakt på andre. Syrerere kan man selvfølgelig ikke vite med sikkerhet hvordan det vil gå med dem i fremtiden. Ser man på utvalgsgruppen i oppgaven kan det gå begge veier for dem, syrerere kan bli like godt integrert som iranere, men samtidig kan de falle vekk fra samfunnet og bli dårligere integrert som somalierne.

Jeg kunne ha konkludert med at syrerere som er i fremtiden bosatt i over 20 år i Norge, vil ha muligheten til å bli integreringsvinnere i Norge. Men det som derimot spiller en stor rolle for den fremtidige integreringen av syrerere er den nye IZA rapporten som viser at grupper fra lavinntektsland blir dårligere integrert etter 5-10 år. Dette er de nyeste tallene som finnes angående integreringen i arbeidsmarkedet. Og som jeg har nevnt tidligere i kapittel fire, er arbeid viktig for både språk og det samfunnsmessige. Det at innvandrere snakker norsk er et av de beste indikatorene på god integrering, og kanskje det viktigste.

Jeg kan grunnet den nye informasjonen gitt fra NOU, angående integrering i arbeidsmarkedet, kanskje konkludere med at flyktninger fra Syria ikke vil bli godt integrerte i Norge. Funnet baseres også på en evaluering av funnene fra oppgaven som viser at utvalgsgruppen fra Midtøsten ikke er blant dem som er best integrert i Norge. Eksempler for integreringsvinnere er for eksempel grupper fra Sri Lanka og Bosnia og Hercegovina. Også samtalen jeg hadde med flyktingen fra Klepp der de selv ikke tror at integreringen vil bli lett for syrere. De viser til at språket og kulturen er svært forskjellig, og at det kommer til å bli vanskelig spesielt for de som kom til Norge som voksne. Men samtidig så er det mulighet for at etterkommerne av primærflyktingene klarer seg bra på utdanning området. Dette vil igjen føre til at den norske utdannelsen de sitter igjen med, vil gjøre det lettere for dem å komme ut i arbeidsmarkedet for igjen å lettere integreres. Det er intet endelig svar på hvordan fremtidsbildet til de syriske flyktingene kommer til å se ut.

Oppgaven avsluttes dermed med en åpen konklusjon angående fremtids-dimensjonen og den syriske integreringen. Hempels forventningsmodell viste at integreringen kunne gå begge veier, men rapporten fra NOU viser i ettertid at sannsynligheten for at syrere blir dårlig integrert er stor.

Kilde- og litteraturliste

- Aalandslid, Vebjørn. (2016). Internasjonal statistikk over flyktninger – utfordringer med innsamling og formidling rekord mange mennesker på flykt. *Samfunnsspeilet* (4). s. 60-65. Hentet fra: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/rekordmange-mennesker-pa-flukt>
- Alghasi, Sharam. (2011). Norges nye vi: den iranske diasporaen og den norske utenrikspolitiske dynamikken. *Internasjonal politikk* (4). s. 645-676. Hentet fra <https://www.idunn.no/ip/2011/04/art02>
- Alous, Yahya. (2017, 18.01). *Skin-deep only: Troubling hypocrisies in the Ba'ath party's approach to women's rights and secularism in Syria*. Hentet fra: <https://lb.boell.org/en/2017/01/18/skin-deep-only-troubling-hypocrisies-baath-partys-approach-womens-rights-and-secularism>
- Altoma, Salih J. (1991). *Syria- society, culture and polity*, kapittel 5: The emancipation of women in contemporary Syrian Literature. Albany: State University of New York press
- Amnesty International. (u.d). *Iran 2016/ 2017*. Hentet fra <https://www.amnesty.org/en/countries/middle-east-and-north-africa/iran/report-iran/>
- Amnesty international. (2014). *silenced, expelled, imprisoned- repression of students and academics in Iran*. (Amnesty rapport 13/015/2014). Hentet fra <https://www.amnesty.org/en/documents/MDE13/015/2014/en/>
- Amnesty International. (2016). *Flyktninger fra Syria*. Hentet fra <https://www.amnesty.no/tema/flyktninger-fra-syria-0>
- Antoun T. Richard. (1991). *Syria: Society, culture and polity*. Albany: State University of New York press
- Arbeids- og inkluderingsdepartementet. (2007). *Et inkluderende språk* [brosjyre]. Oslo: Regjeringen.
- Bangstad, Sindre. (2016). Sekularisme. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/sekularisme>
- Bergo, Ingri G. (2017, 19.09). Når er vi norske nok?. *Verdens Gang*. Hentet fra <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/rasisme/naar-er-vi-norske-nok/a/23894811/>

- Blom, Svein. (2016). *Holdninger til innvandrere og innvandring 2016* (SSB rapport 41/ 2016). Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/holdninger-til-innvandrere-og-innvandring-2016>
- Blom, Svein og Henriksen, Kristin (red). (2008). *Levekår blant innvandrere i Norge 2005/2006* (SSB rapport 5/ 2008). Hentet fra https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_200805/rapp_200805.pdf
- Bjugstad, H. & Rustad, A. (2016). Med utdanning i bagasjen. *Samfunnsspeilet* (4). s. 33- 28. Hentet fra <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/med-utdanning-i-bagasjen--288021>
- Bratsberg, Raaum & Røed, (2017, 05.01) IZA Institute of labor economics, discussion paper series, *Immigrant labor market integration across admission classes*. Hentet fra https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2911451
- Brockmann, Grete og Kjeldstadli, Knut. (2014). *Innvandringen til Norge*. Oslo/ Pax forlag
- Brunborg, Helge.(2002). Norge på topp for første gang. *Samfunnsspeilet* (1). s. 3-15. Hentet fra <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/norge-paa-topp-for-forste-gang>
- Central Intelligence Agency. (2017). *The world factbook- Middle east: Syria*. Hentet fra <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sy.html>
- Christoffersen, Jonas F. (2015) *TV2s oppgjør med net troll hylles i sosiale media*. Hentet fra <http://www.tv2.no/a/7516823/>
- Countries and their cultures. (u.d). *Somalia*. Hentet fra <http://www.everyculture.com/Sa-Th/Somalia.html>
- Dehghan, Saeed K. (2015,16.09) Husband bans Iranian fotballer from asian championships. *The Guardian*. Hentet fra <https://www.theguardian.com/world/2015/sep/16/husband-bars-iranian-footballer-from-asian-championships>
- Dillinger, Jessica. (2017, 21.03). *25 countries with the highest literacy rates*. Hentet fra <http://www.worldatlas.com/articles/the-highest-literacy-rates-in-the-world.html>
- Dudovskiy, John. (u.d). *Exploratory research*. Hentet fra <http://research-methodology.net/research-methodology/research-design/exploratory-research/>

- Dzamarija, Minja T. (2016). Bosniere – integreringsvinnere?. *Samfunnsspeilet* (4) s.15-20. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/bosniere-integreringsvinnerne>
- Enes, Anette W. (2016) Kvinner og menn – Please mind the gap!. *Samfunnsspeilet* (4). s. 38 – 42. Hentet fra <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/kvinner-og-menn-please-mind-the-gap>
- Eriksen, Thomas H. (1997). *Identitet*. Hentet fra <http://hyllanderiksen.net/Flerkultur.html#Identitet>
- Eriksen, Thomas H. (2015). Flerkulturelle samfunn. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra https://snl.no/flerkulturelle_samfunn
- FN-Sambandet. (2016, 24.10) *Hva er en flyktning?*. Hentet fra <http://www.fn.no/Tema/Flyktninger/Hva-er-en-flyktning>
- Friberg, Jon Horgen (2016) *Assimilering på norsk – sosial mobilitet og kulturell tilpassing blant ungdom med innvandrerbakgrunn*, s. 9. Hentet fra <http://www.faf.no/index.php/nb/zoo-publikasjoner/fafo-rapporter/item/assimilering-pa-norsk>
- Frittord. (2017). Retriever – Islam og muslimer i norske medier i 2016. Hentet fra http://www.frittord.no/images/uploads/files/Muslimer_og_islam_i_mediene_2016.pdf
- Gaps. (2016). *Women in Syria*. Hentet fra <http://gaps-uk.org/campaign/women-in-syria/>
- Globalis. (2017, 29.03) *Irak-krigen*. Hentet fra <http://www.globalis.no/Konflikter/Irak-krigen>
- Globalis. (2016, 02.02) *Iran – den islamske republikken Iran*. Hentet fra <http://www.globalis.no/Land/Iran>
- Globalis. (2014, 09.11). *Irak Den irakiske republikk*. Hentet fra <http://www.globalis.no/Land/Irak>
- Globalis. (2016, 29.03). *Den Islamske stat (IS)*. Hentet fra: <http://www.globalis.no/Konflikter/Den-islamske-stat-IS>

- Globalis. (u.d) *Hva er statistikk*. Hentet fra <http://www.globalis.no/Om-Globalis/Hva-er-statistikk>
- Globalis. (2016, 14.10). *Somalia*. Hentet fra: <http://www.globalis.no/Konflikter/Somalia>
- Globalis. (2016, 13.01). *Somalia*. Hentet fra: [http://www.globalis.no/Land/Somalia/\(language\)/nor-NO](http://www.globalis.no/Land/Somalia/(language)/nor-NO)
- Hansen-Krone, Ragna (2009) *Kvinnens liv og hverdag i Damaskus*, s. 97-97. (Masteroppgave) hentet fra: <http://bora.uib.no/bitstream/handle/1956/3383/56489545.pdf?sequence=1>
- Hauge, C. & Nguyen, L. (2017,11,04). Mange tomme kirkebenker i påsken. *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/buskerud/mange-tomme-kirkebenker-i-pasken-1.13470040>
- Henriksen, Kristin. (2007). *Fakta om 18 innvandringsgrupper i Norge* (SSB rapport 29/2007). Hentet fra https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_200729/rapp_200729.pdf
- Henriksen, Arild H. (2012, 03.07). *Konnotasjon- språkvitenskap*. Hentet fra https://snl.no/konnotasjon_-_spr%C3%A5kvitenskap
- Hestvik, Håkon. (2017, 07.02). *Konflikten mellom sunni og shia muslimer i Irak*. Hentet fra <https://stavanger-kulturhus.no/Laering/Nord-Soer-Biblioteket/Spoersmaal-og-svar/Konflikten-mellom-sunni-og-sjiamuslimer-i-Irak>
- Hewitt, Iselin. (2013). *Flytting i et segregert bylandsskap en kvantitativ studie av flyttemotiver blant etnisk norske barnefamilier*. (Masteroppgave) Hentet fra <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/37650/3/Hewitt.pdf>
- Human Rights Watch. (2015, 28.10) *Women's right in Iran*. Hentet fra <https://www.hrw.org/news/2015/10/28/womens-rights-iran>
- Human-etisk forbund. (u.d). *En sekulær stat og et inkluderende samfunn*. Hentet fra <https://human.no/politikk-og-debatt/stat-og-kirke/en-sekular-stat-og-et-inkluderende-samfunn/>
- Human-etisk forbund. (2016, 07.09). *Åtte grafer som viser et livssyns-Norge i endring*. Hentet fra <https://human.no/nyheter/2016/september/befolkningsundersokelsen-2016/>

- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. (2008) *Integrert, men diskriminert – en undersøkelse blant innvandrere fra Afrika, Asia, Øst-Europa og Sør- og Mellom-Amerika*. (IMDi rapport 9/ 2008). s. 46. Hentet fra http://www.nsd.uib.no/data/individ/publikasjoner/IMDiRapport_9.pdf
- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. (2016, 29.11). *Innvandrerbefolkningen i Norge*. Hentet fra <https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/innvandrere-og-integrering/innvandrerbefolkningen-i-norge/>
- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. (2009). *Innvandrere i norske medier: Medieskapt islamfrykt og usynlig hverdagsliv*. (IMDi rapport 2009). Hentet fra <https://www.imdi.no/om-imdi/rapporter/2010/innvandrere-i-norske-medier/>
- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. (2015, 07.12). *Ord og begreper – Definisjoner på ord og uttrykk som brukes på innvandrings- og integreringsfeltet*. Hentet fra https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/ord-og-begreper/#title_9
- International Rescue Committee. (2017). *Impact of war on Syrian children´s learning – testing show gaps in literacy and math skills (IRC rapport 1/2017)* hentet fra <https://www.rescue.org/sites/default/files/document/1434/educationreportlearninglevelssyrianchildrenfinal.pdf>
- Khatib, Line. (2011). *Islamic revivalism in Syria – the rise and fall of Ba’athist secularism*, introduksjon. s. 1-4. USA&Canada: Routledge
- Knudsen, Olav Fagelund. (2017). G7. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra: <https://snl.no/G7>
- Landinfo. (u.d). *Somalia: ekteskap og skillsmisse*. Hentet fra http://www.landinfo.no/asset/2859/1/2859_1.pdf
- Leraand, Dag. (2017). Baath-partiet. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra: <https://snl.no/Baath-partiet>
- Leerand, Dag. (2016). Iraks nyere historie. *Store Norge leksikon*. Hentet fra https://snl.no/Iraks_nyere_historie
- Leraand, Dag. (2015). Midtøsten historie. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra: https://snl.no/Midt%C3%B8stens_historie

- Leraand, Dag. (2017). Krigen i Syria. *Store Norske Leksikon*. hentet fra: https://snl.no/Krigen_i_Syria
- Leraand, Dag. (2016). Syria. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra: <https://snl.no/Syria>
- Lie, Benedicte. (2004). *Flere nordmenn enn innvandrere finner ektefelle i utlandet*. Hentet fra <https://ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/flere-nordmenn-enn-innvandrere-finner-ektefelle-i-utlandet>
- Lien, Kyrre. (2015). *Nettkrigerne*. Hentet fra <http://www.vg.no/spesial/2015/nettkrigerne/?person=kjell-frode-tislevoll>
- Lipka, Michael. (2014, 18.05). *The sunni – shia divide: Where they live, what they believe and how they view each other*. Hentet fra <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2014/06/18/the-sunni-shia-divide-where-they-live-what-they-believe-and-how-they-view-each-other/>
- Lodgaard, Sverre. (2015). Irans historie. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra https://snl.no/Irans_historie
- Lodgaard, Sverre. (2017). Iran. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/Iran>
- Lund, Erik. (2011). *Historiedidaktikk – en håndbok for studenter og lærere* (utg.4). Oslo: Universitetsforlaget
- Mennesket. (2017, 25,03). *Identitet og roller*. Hentet fra <https://www.mennesket.net/samfunnsfag/individ-og-samfunn/identitet-og-roller/>
- Nesvold, Anette (2011) *Fra Kirkegård til gravplass – begrepsliggjøring og praksis en kvalitativ studie av det muslimske gravfeltet i Norge*. (Masteroppgave). Hentet fra <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/184658/Nesvold%20%20Anette.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Niessen & Huddleston (2010) *Handbook on integration for policy-makers and practitioners* (third edition) s 25 - 47. Hentet fra http://euinfo.rs/files/biblioteka-srp/06_Vodic_kroz_inegracije.pdf
- NOU 2011:14. (2011). *Bedre integrering mål, strategier, tiltak*. Oslo: Departementenes servicesenter, informasjonsforvaltning. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/f5f792d1e2d54081b181655f3ca2ee79/nou/pdfs/nou201120110014000dddpdfs.pdf>
- NOU 2017:2. (2017). *Integrasjon og tillit – Langsiktige konsekvenser av høy innvandring*. Oslo: Departementenes servicesenter. Hentet fra

<https://www.regjeringen.no/contentassets/c072f7f37da747539d2a0b0fef22957f/no/pdfs/nou201720170002000dddpdfs.pdf>

- Ny i Norge. (u.d) *Verdier som står sterkt i Norge*. Hentet fra: <http://www.nyinorge.no/no/Familiegjenforening/Ny-i-Norge/Om-Norge/Norsk-historie-og-samfunn/Verdier-som-star-sterkt-i-Norge/>
- Olsen, Bjørn (2017) *Flyktninger i og utenfor arbeidsmarkedet 2015*, (SSB rapport 8/2017) s.23-24. Hentet fra https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/_attachment/305359?_ts=15b9fc96278
- Ordemann, Adrian H. (2016) *Irakere i Norge – et demografisk portrett*, s 1, hentet fra: https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/288170?_ts=158f75508d8
- Oslo kommune Statistikkbanken. (2017) *Statistikkbanken*. Hentet fra: <http://statistikkbanken.oslo.kommune.no>
- Pike, John. (u.d). *Somalia – Religion*. Hentet fra <http://www.globalsecurity.org/military/world/somalia/religion.htm>
- Pileberg, Silje. (2015) Følelse av fellesskap er nøkkelen til integrering. *Forskning*. Hentet fra <http://forskning.no/innvandring-religion/2015/09/fellesskapsfolelse-er-nokkelen-til-integrering>
- Regjeringen. (u.d). *Integrering*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/innvandring/integrering/id2343461/>
- Rønold, Irene. (2017). Hverdagsrasismen – Får høre at jeg er kjekk til å være svart. *Verdens Gang*. Hentet fra <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/rasisme/hverdagsrasisme-faar-hoere-at-jeg-er-kjekk-til-aa-vaere-svart/a/23901417/>
- Råmunddal, Lars. (2009). *Dikotomi eller komplementaritet? – forståelse og forklaring i et vitenskapsteoretisk perspektiv*, s. 3, fotnote 3 og 4. (PhD essay) Hentet fra <http://ramunddal.com/wp-content/uploads/2014/03/Dikotomi-eller-komplementaritet.pdf>

- Skålid, Jon O. (2006, 29.11). *Nasjonalsentrert og eurosentrisk historiefag*. Hentet fra: <http://forskning.no/historie-pedagogiske-fag/2008/02/nasjonalsentrert-og-eurosentrisk-historiefag>
- Skirbekk, Sigurd. (2012). Religionssosiologi. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/religionssosiologi>
- Spilde, Ingrid. (2012, 23.05). Hvem er nordmannen?. *Forskning*. Hentet fra <http://forskning.no/arkeologi-etnisitet-historie/2012/05/hvem-er-nordmannen>
- Stambøl, Lasse S. (2013) *Bosettings- og flyttemønster blant innvandrere og deres norskfødte barn* (SSB rapport 46/ 2013). Hentet fra https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/143636?_ts=141db3199f8
- Statistisk Sentralbyrå. (2016). *Bedre integrert enn mor og far*. Hentet fra <https://ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/bedre-integrert-enn-mor-og-far>
- Statistisk sentralbyrå. (2016). *Befolkningens utdanningsnivå, 1. Oktober 2015*. Hentet fra: <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/utniv>
- Statistisk Sentralbyrå. (2017). Fakta om likestilling. *Statistisk sentralbyrå*. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/nokkeltall/likestilling>
- Statistisk Sentralbyrå. (2017). *Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 1. Januar 2017*. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvbef/aar/2017-03-02>
- Statistisk Sentralbyrå. (1997). *Innvandrere i Norge – Hvem er de, hva gjør de og hvordan lever de?*. Hentet fra https://www.ssb.no/a/histstat/sa/sa_020.pdf
- Statistisk Sentralbyrå. (2016) *Innvandrere etter innvandringsgrunn, 1. Januar 2016*. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvgrunn>
- Statistisk Sentralbyrå. (2017). *Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 1. Januar 2017*. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvbef/aar>
- Statistisk Sentralbyrå. (2016). *Introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere, 2015*. Hentet fra <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/introinnv/aar-deltakere>
- Statistisk Sentralbyrå. (2016). *Norskopplæring for voksne innvandrere, 2015*. Hentet fra <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/nopplinnv>
- Statistisk sentralbyrå. (2017). *Nøkkeltall for innvandring og innvandrere*. Hentet fra: <https://www.ssb.no/innvandring-og-innvandrere/nokkeltall>

- Statistisk Sentralbyrå. (2017). *Nøkkeltall for befolkning*. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/nokkeltall/befolkning>
- Statistisk Sentralbyrå. (2017). *Syssetting blant innvandrere, registerbasert*. Hentet fra <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/statistikker/innvregsys/aar>
- Store Norske Leksikon. (2013, 25.10). Midtøsten. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra: <https://snl.no/Midt%C3%B8sten>
- Taule, liv. (2014). Religion og livssyn i endring Norge - et sekulært samfunn?. *Samfunnsspeilet (1)*. Hentet fra: <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/artikler-og-publikasjoner/norge-et-sekulaert-samfunn>
- Tjora, Aksel. (2014). Emile Durkheim. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra https://snl.no/%C3%89mile_Durkheim
- Tjønneland, Eivind. (2015). Forklaring. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/forklaring>
- The Pew Global Attitude Project. (2008). *Unfavorable views of Jews and Muslims on the increase in Europe* (Pew Research Center rapport 1/ 2008). Hentet fra <http://www.pewglobal.org/files/pdf/262.pdf>
- The World Bank. (2007). *Iraq Household Socio-Economic Survey - IHSES-2007*. Hentet fra <http://go.worldbank.org/GMS95L4VH0>
- The World Economic forum (2016) The Global Gender Gap Report 2016 (WEF rapport 11/2016). Hentet fra <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2016/>
- Tronstad, Kristian R. (2009). Opplevd diskriminering blant innvandrere med bakgrunn fra ti ulike land (SSB rapport 47/ 2009). Hentet fra http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_200947/rapp_200947.pdf s.9
- UNESCO. (u.d). *Literacy and Non-Formal Education in Iraq*. Hentet fra: <http://www.unesco.org/new/en/iraq-office/education/literacy-non-formal-education/> (05.02.17)
- UNESCO. (u.d). *Literacy and non-formal education in Iraq*. Hentet fra <http://www.unesco.org/new/en/iraq-office/education/literacy-non-formal-education/>
- UNICEF (2015) *Education in Somalia*. Hentet fra: <https://www.unicef.org/somalia/education.html>

- UNICEF. (2002). *Women´s right in Islam and Somali culture*. Side 1
https://www.unicef.org/somalia/SOM_WomenInIslam.pdf
- United Nations Development Programme. (2015). *Human Development Report*. Hentet fra http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr15_standalone_overview_en.pdf
- Universitetet i Oslo. (u.d). *Vi forsker på: Midtøsten*. hentet fra:
<http://www.uio.no/forskning/vi-forsker-pa/land-omraader/splitt-midtoesten.html>
- Utdanningsforbundet (2008) *Etter PISA og PIRLS 2006 – utdanning forbundets politikk*
- Utdanningsdirektoratet. (2016). *Hovedresultater fra PISA 2015*. Hentet fra
<https://www.udir.no/globalassets/filer/tall-og-forskning/rapporter/2016/hovedresultater-fra-pisa-2015.pdf>
- Utdanningsdirektoratet. (2016, 06.12). *PISA 2015: Stø kurs*. Hentet fra
<https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/rapporter/pisa-2015/>
- Vogt, Kari. (2016). Religion i Iran. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra
https://snl.no/Religion_i_Iran
- Welle-Strand, Anne. (2012). Skole og utdanning i Syria. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra https://snl.no/Skole_og_uttanning_i_Syria
- Wiggen, Dzamarija, Thorsdalen & Østby. (2015). *Innvandrerers demografi og levekår i Groruddalen, Søndre Nordstrand, Gamle Oslo og Grünerløkka* (SSB rapport 43/2015). Hentet fra https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/242895?_ts=150d7a03038
- Women´s International League for Peace and Freedom. (2016). *Violations against women in Syria and the disproportionate impact of the conflict on them* (NGO rapport 1/2016). Hentet fra http://wilpf.org/wp-content/uploads/2016/06/WILPF_VAW_HC-2016_WEB-ONEPAGE.pdf
- World trade press. (2010). *Syria Women in Culture, Business & Travel: A Profile of Syrian Women in the Fabric of Society* (2). s. 3-5
- Øia, Tormod. (2011). *Nordiske ungdommers holdninger til likestilling* (NOVA rapport 25/2011). s.28. Hentet fra <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjonar/Rapporter/2011/Nordiske-ungdommers-holdninger-til-likestilling>

Annet:

Tabell 1: Kilde SSB Anette Walstad Enes (Email)	88
Figur 1: Retriever - Islam og muslimer i norske medier i 2016	12
Figur 2: Kilde IMDi rapport 9 - 2008, integrert, men diskriminert.....	17
Figur 3: SSB – Nøkkeltall for innvandring og innvandrere (2017)	31
Figur 4: NOVA rapport 25/2011	72
Figur 5: Human-Etisk Forbund (2016) (A)	75
Figur 6: Human-Etisk Forbund (2016) (B)	76
Figur 7: Flyktninger i og utenfor arbeidsmarkedet 2015	82
Figur 8: SSB - Arbeidsmarkedsstatistikk	87
Figur 9: Integrert, men diskriminert (B).....	94
Figur 10: SSB - Levekårsundersøkelse blant innvandrere 2005/06 (A)	95
Figur 11: SSB - Levekårsundersøkelse blant innvandrere 2005/06 (B).....	96
Figur 12: SSB - Levekårsundersøkelse blant innvandrere 2006/05 (C).....	98

Vedlegg:

Land	Oslo i alt	Norge	EU/EØS iMV	Asia/Afrika iMV	Land i tidi. Jugoslawia	Øst-Europa ellers	Afrika nord for Sahara	Eritrea - Etiopia	Somalia	Afrikas ellers	Tyrkia	Afghanistan	Sri Lanka	India	Irak	Iran	Pakistan	Vietnam	Asia ellers inkl. Oseania	Sør- og Mellom-Amerika
Oslo i alt	666 759	447 982	68 303	150 474	11 697	6 132	8 584	6 622	15 137	8 094	6 290	3 848	7 062	5 684	8 210	6 311	23 011	6 277	20 475	7 040
Bydel Gamle Oslo	53 241	32 212	5 887	15 142	1 052	487	917	524	3 389	676	379	293	351	483	1 020	499	1 523	834	1 978	737
Bydel Grünerløkka	57 567	37 381	7 809	12 377	1 165	599	741	446	1 652	746	305	215	172	540	704	539	912	800	1 987	854
Bydel Sagene	42 442	31 629	3 911	6 902	608	314	445	316	1 571	423	121	74	83	214	328	254	385	308	953	505
Bydel St. Hanshaugen	37 849	27 467	5 310	5 072	386	388	229	208	566	390	89	81	37	362	149	216	179	281	1 006	505
Bydel Frogner	57 551	41 565	8 857	7 129	685	703	248	220	314	436	188	92	32	677	230	579	135	178	1 571	841
Bydel Ullevn	33 257	26 902	3 362	2 993	225	299	96	110	190	166	47	47	41	196	78	221	122	61	844	250
Bydel Vestre Aker	48 229	39 864	4 671	3 694	194	358	87	161	232	197	61	69	49	193	89	213	212	75	1 209	295
Bydel Nordre Aker	50 224	41 367	4 235	4 622	296	424	157	356	320	474	69	77	65	172	146	298	245	175	1 066	282
Bydel Bjerkø	31 510	17 720	3 363	10 427	942	304	531	405	863	489	604	246	1 035	407	1 005	326	1 287	430	1 218	335
Bydel Grovud	27 566	13 928	2 111	11 527	784	269	872	689	790	738	624	459	1 290	339	594	366	1 506	465	1 298	444
Bydel Stovner	32 527	14 502	2 390	15 635	705	207	790	642	1 190	580	806	698	1 697	495	923	471	4 222	790	1 168	251
Bydel Alna	49 282	23 293	3 696	22 293	2 060	550	1 483	1 211	1 211	1 025	1 548	937	1 048	409	1 220	949	5 080	726	2 233	603
Bydel Østensjø	49 973	37 411	3 367	9 195	1 099	465	574	476	688	415	412	195	432	262	489	427	1 340	262	1 286	373
Bydel Nordstrand	50 645	42 031	3 979	4 635	408	283	288	221	490	296	121	53	62	160	209	256	377	188	902	321
Bydel Søndre Nordstrand	38 672	17 651	3 629	17 392	1 037	412	1 045	593	1 320	941	892	277	630	724	932	624	5 375	667	1 566	357
Sentrum	1 146	536	319	291	19	19	9	12	39	22	3	4	3	12	13	19	6	16	68	27
Marka	1 587	1 403	150	34	-	10	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	3	-	18	-
Uten postkortadresse	3 491	1 120	1 257	1 114	32	41	72	32	312	80	21	31	32	39	81	54	102	21	104	60

Vedlegg 1:

